

ผลการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย
ที่มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ปริญญานิพนธ์

ของ

ทิติลดา พิไลกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

ตุลาคม 2551

ผลการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย
ที่มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ปริญญานิพนธ์

ของ

พิติลดา พิไลกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

ตุลาคม 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย
ที่มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

บทคัดย่อ
ของ
พิติลดา พิไลกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานปฐมวัย

ตุลาคม 2551

ทิติลดา พิไลกุล. (2551). ผลการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย.

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

คณะกรรมการการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์, รองศาสตราจารย์ ดร.

บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์.

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้านที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัยชาย - หญิง ที่มีอายุ 5 - 6 ปี ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนนาคนาวอุปถัมภ์ จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาโดยการจับสลากห้องเรียนและนักเรียนมาเป็นกลุ่มทดลอง โดยได้รับการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 50 นาที รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 32 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ แผนการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย และแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .83 การวิจัยครั้งนี้ใช้แผนการทดลองแบบ One - Group Time - Series สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (One - Way Repeated ANOVA). $\text{Partial } \eta^2$ และ LSD แบบวัดซ้ำ

ผลการวิจัยพบว่าก่อนการทดลองและช่วงการทดลองการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย มีระดับคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$ ทั้งโดยรวม ($F = 914.54$) และรายด้านคือ ด้านการช่วยเหลือ ($F = 139.60$) ด้านการแบ่งปัน ($F = 171.40$) ด้านการร่วมมือ ($F = 127.05$) โดยการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมโดยรวมร้อยละ 98 ($\text{Partial } \eta^2 = .98$) และส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมรายด้าน คือ ด้านการช่วยเหลือร้อยละ 88, ($\text{Partial } \eta^2 = .88$) ด้านการแบ่งปันร้อยละ 90, ($\text{Partial } \eta^2 = .90$) และด้านการร่วมมือร้อยละ 87 ($\text{Partial } \eta^2 = .87$) ตามลำดับ

THE EFFECTS OF CHILDREN AS RESEARCHERS ON
PRESCHOOL CHILDREN'S SOCIAL BEHAVIOR

AN ABSTRACT
BY
THITILADA PHILAIKUL

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

October 2008

Thitilada Philaikul. (2008). *The Effects of Children as Researchers Learning on Preschool*

Children's Social Behavior. Master thesis, M.Ed. (Early Childhood Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc.Prof.Dr.Sirima Pinyoanuntapong , Assoc.Prof.Dr. Boonchird Pinyoanuntapong.

The purposes of this study were to investigate and compare the social behavior levels of young children, both in general and in individual areas, with the use of children as researchers learning. The samples were 20 preschool boys and girls, with 5-6 years of age, of kindergarten 2 at Naknawa-upratham School, in the first semester of 2008 academic year. One class was drawn and the students were selected as an experimental group with children as researchers learning. The experiment was carried out 32 times within the period of 8 weeks – 4 days per week and 50 minutes per day. The instruments used in this study were children as researchers learning plans and the observation form for social behavior with the index of consistency (IOC) between 0.67 – 1.00 and the reliability of .83. The research followed one- group time-series design and the data were statistically analyzed by one way repeated ANOVA, Partial η^2 , and repeated LSD.

The results of this study revealed that the means of social behavior of preschool children before and during the use of children as researchers learning were different with statistical significance at the level of $p < .05$ both in general ($F = 914.54$) and in individual areas of assisting ($F = 139.60$), sharing ($F = 171.40$), and cooperating ($F = 127.05$). The children as researchers learning affected the social behavior in general at 98% (Partial $\eta^2 = .98$), and in the areas of assisting at 88% (Partial $\eta^2 = .88$), sharing at 90% (Partial $\eta^2 = .90$), and cooperating at 87% (Partial $\eta^2 = .87$) respectively.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

ผลการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย
ที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ของ

ทิติลดา พิไลกุล

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2551

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญนนตพงษ์)

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญนนตพงษ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. เขียวพา เดชะคุปต์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงของ รองศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์และรองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำและเสนอแนะ ตลอดจนชี้แนวทางแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เตชะคุปต์ และคณาจารย์ประจำสาขาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ทักษะและคำแนะนำต่างๆ จนทำให้ประสบความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร. ดารารัตน์ อุทัยพยัคฆ์ อาจารย์วราภรณ์ ปานทอง อาจารย์ ลำดวล เพ็ชรรอด ดร.อดุลย์ ใบกุหลาบ อาจารย์ไพบุลย์ อุบโน อาจารย์ศิริรัตน์ ชูชีพ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบในการสร้างเครื่องมือวิจัยให้มีคุณภาพ

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ อุบล วิริยะสุนทร ที่คอยมอบความห่วงใย สนับสนุนทั้งกำลังใจทรัพย์ และเสริมด้วยกำลังใจตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ รัชมี ตันเจริญ อาจารย์ที่ปรึกษาในระดับปริญญาตรีที่มีส่วนในการสร้างพลังให้ลูกศิษย์ได้ก้าวเดินจนสำเร็จได้ รวมถึงพี่ๆ เพื่อนๆ นิสิตปริญญาโททุกท่าน โดยเฉพาะเพื่อนนิสิตร่วมรุ่น อาจารย์ ภัสสราภรณ์ มูลโพธิ์ ที่ยื่นเคียงข้างก้าวเดินมาจนวันนี้ด้วยกัน

ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้บริหารโรงเรียนนาคนาวาอุปถัมภ์ ผู้อำนวยการพัชณี แยมน้อย รองนรินทร์ ลั่นทอง รองศิริวรรณ ทั้งสุวรรณ รองสกนธ์ แก้วดี ที่ให้โอกาสให้ความสะดวกและความเข้าใจในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ จำเริญ สำเริง - อาจารย์ เพชรรุ่ง หันผักแว่น อาจารย์กนกวรรณ ห่วงไธสง คุณอำนาจ แดงโสภา และคณะครู - นักเรียน สายชั้นอนุบาล รวมทั้งเพื่อนครูทุกท่านของโรงเรียนนาคนาวาอุปถัมภ์ ที่มีส่วนเป็นแรงผลักดันช่วยเหลือห่วงใยและให้กำลังใจต่อผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ หลวงพ่อเย็น - คุณแม่ สุนีย์ มาลาศรี คุณพ่อกุล คุณแม่ละมัย พิไลกุล ที่ให้ความรัก ความอบอุ่นแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบพระคุณ จำเริญเอก นพดล พิไลกุล อย่างสุดซึ้งที่มอบความรัก ความห่วงใย และทุ่มเทแรงกายแรงใจให้ด้วยดีเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของ บิดา มารดา ที่ได้อบรมเลี้ยงดู และพระคุณคณาจารย์ทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบันที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

ทิตลดา พิไลกุล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัย.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
ระยะเวลาที่ใช้ทดลอง.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
สมมติฐานในการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานที่วิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารงานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้.....	8
ความหมายของการเรียนรู้.....	8
ธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย.....	9
วิธีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย.....	9
หลักการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย.....	11
ทฤษฎีการเรียนรู้.....	13
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย.....	14
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	14
งานวิจัยในประเทศ.....	14
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย.....	15
ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย.....	15
ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนการสอนแบบเด็กนักวิจัย.....	15
กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย.....	16
ลักษณะกิจกรรมของการจัดการเรียนการสอนแบบเด็กนักวิจัย.....	18

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
บทบาทครูในการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย.....	19
ผลของการจัดการเรียนรู้แบบเด็กวิจัย.....	20
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย.....	22
งานวิจัยในประเทศ.....	22
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม.....	23
ความหมายของพัฒนาการทางสังคม.....	23
ความหมายของพฤติกรรมทางสังคม.....	24
ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม.....	24
พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย.....	27
ลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย.....	29
งานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม.....	31
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	41
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	41
ประชากร.....	41
การเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	41
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	41
การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	41
แบบแผนการทดลองและวิธีการดำเนินงาน.....	44
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	47
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	62
สรุปผลการวิจัย.....	63
อภิปรายผล.....	63
ข้อสังเกตที่ได้จากงานวิจัย.....	67
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	67
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย.....	68
บรรณานุกรม	69
ภาคผนวก	74
ภาคผนวก ก	75
ภาคผนวก ข	83
ภาคผนวก ค	104
ภาคผนวก ง	107
ประวัติย่อผู้วิจัย	110

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1. แบบแผนการทดลองการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย.....	44
2. วันและกิจกรรมที่ทำการทดลองและสังเกตการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย.....	45
3. ขั้นตอนแผนการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย.....	45
4. ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยรวม.....	51
5. การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยรวม.....	51
6. การเปลี่ยนแปลงค่าเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยรวม.....	52
7. ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือ.....	53
8. การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือ.....	54
9. การเปลี่ยนแปลงค่าเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือ.....	55
10. ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปัน.....	56
11. การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปัน.....	57
12. การเปลี่ยนแปลงค่าเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปัน.....	57
13. ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการร่วมมือ.....	59
14. การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการร่วมมือ.....	59
15. การเปลี่ยนแปลงค่าเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมด้านการร่วมมือ.....	60

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1. กราฟเส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคม.....	53
2. กราฟเส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านการช่วยเหลือ.....	55
3. กราฟเส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านการแบ่งปัน.....	58
4. กราฟเส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านการร่วมมือ.....	61

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา วิธีชีวิตของคนไทยแบบดั้งเดิมกำลังเสื่อมหาย ความอบอุ่น ความมีน้ำใจและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติเริ่มลดน้อยเลือนถอยลงไป การรับเอาวัฒนธรรมค่านิยมตะวันตกและความเจริญทางด้านวัตถุเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจนทำให้เกิดปัญหาซับซ้อนมากมายในสังคม เพราะสังคมต่างมองและยอมรับว่า ค่านิยมเหล่านี้จะนำตัวเองไปสู่ความทันสมัย ความเจริญรุ่งเรืองเท่าเทียมกับอารยประเทศได้ จนทำให้สังคมกลายเป็นสังคมที่แก่งแย่งชิงดีชิงเด่นเกิดความเห็นแก่ตัวมากยิ่งขึ้น จนทำให้ลืมไปว่าแท้ที่จริงแล้วสิ่งที่สังคมควรให้ความสำคัญและไม่ควรละเลยก็คือการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข การช่วยเหลือแบ่งปัน ร่วมมือซึ่งกันและกันในสังคม และจุดเริ่มต้นที่จะทำให้สังคมเป็นสังคมที่เจริญอย่างแท้จริงก็คือการศึกษาของเด็กปฐมวัย เพราะเด็กวัยนี้เปรียบเหมือนผ้าขาว จะทำให้มีสีสันอย่างไรก็ได้ สีสันที่เราต่างต้องช่วยกันบรรจงแต่งแต้มด้วยวิธีการที่เห็นว่า จะทำให้ผืนผ้าทุกผืนเป็นผืนผ้าที่สวยงาม สมบูรณ์มากที่สุด ดังนั้นในการพัฒนาบุคคลให้เป็นพลเมืองที่ดี สิ่งที่สำคัญในการพัฒนาคือพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งควรได้รับการปลูกฝังเป็นอย่างยิ่ง สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2545 : 26) ได้กล่าวว่าเด็กวัย 3 - 6 ปี เป็นวัยที่เรียนรู้เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและจากสิ่งรอบตัว เด็กวัยนี้จึงชอบเล่นเป็นกลุ่มมากกว่าเล่นคนเดียว ต้องการตัวแบบด้านสังคมและจริยธรรมเพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้เด็กมีพัฒนาการสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในอนาคตและ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547 : 127) ได้กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมทางสังคมเป็นพัฒนาการของความสามารถแสดงพฤติกรรมต่อบุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อมกับแบบแผนที่สังคมยอมรับได้พฤติกรรมแสดงออกจะบ่งบอกให้เห็นถึงเจตคติและค่านิยมเฉพาะตนของบุคคลคนนั้น ผู้ที่มีการพัฒนาการทางสังคมดีจะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่นเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเช่นเดียวกับตนเอง กระบวนการทางสังคมของเด็กปฐมวัยเริ่มต้นจากบรรยากาศของการเลี้ยงดู การชี้แนะของพ่อแม่ และสมาชิกครอบครัว จากสัมผัสแห่งความพอใจหรือความไม่พอใจ พัฒนาการทางสังคมแรกของเด็กคือมองแล้วหันตามด้วยเสียงประกอบ ท่าทาง ที่แสดงความรู้สึก และการรับรู้ เพื่อเด็กโตขึ้นเด็กจะเรียนรู้วัฒนธรรมที่ตนมีส่วนร่วม ความรู้สึกของผู้เกี่ยวข้อง และจากปฏิสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อมเพื่อการปรับตัวทางสังคม

พฤติกรรมทางสังคม (Social Behavior) เป็นพฤติกรรมด้านบวกที่ส่งเสริมต่อการกระทำต่างๆ ในสังคม ซึ่งก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีเมื่อเด็กทำไปแล้วจะสร้างความพอใจและเป็นที่ยอมรับชมชอบแก่ตนเองและผู้อื่น พชรี ส่วนแก้ว (2536 : 24) กล่าวว่า เด็กวัยนี้มีความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม ซึ่งถ้าเด็กมีพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสมกับลักษณะธรรมชาติของเด็กตามวัย ก็จะช่วยให้เด็กปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกันนั้น สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

ได้กล่าววากลุ่มเพื่อนมีความสำคัญต่อเด็กมาก เนื่องจากเด็กจะเรียนรู้พฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม และพฤติกรรมทางสังคมที่จำเป็นจากการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน ซึ่งจะเป็นการสร้างเสริมบุคลิกภาพของเด็ก เพื่อเตรียมตัวสู่วัยผู้ใหญ่ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2522 : 287 – 289) การที่เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมไม่เหมาะสม เช่น ก้าวร้าว ขาดความรับผิดชอบ เอาแต่ใจตนเอง ฯลฯ จะทำให้เด็กปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ยากและอาจก่อให้เกิดปัญหาความรุนแรงต่อไปในอนาคตได้ แต่ถ้าเด็กได้รับการอบรมปลูกฝังพฤติกรรมที่เหมาะสมตามกฎเกณฑ์ของสังคม จะส่งผลให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้และเรียนรู้บทบาทของตนเอง เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

โรงเรียนอนุบาลเปรียบเสมือนบ้านที่สองของเด็ก เด็กใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำกิจกรรมกับครู และเพื่อนที่โรงเรียนมากกว่าที่บ้าน อิริคสัน (Erikson) กล่าวว่าโรงเรียนอนุบาลเป็นสถานที่ที่จะทำให้เด็กมีความคิดริเริ่มด้วยตนเองที่เหมาะสม และทำให้เด็กเข้าใจความหมายในบทบาทของเขา รวมถึงพัฒนาการเรียนรู้ทางสังคมจากความรู้สึกผูกพันใกล้ชิดภายในครอบครัวที่ต้องการพึ่งพาผู้อื่นไปสู่การพึ่งพาตนเอง และการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น เด็กปฐมวัยมีความสามารถตามวัยที่จะช่วยเหลือตนเองได้ดี เด็กวัยนี้เริ่มพัฒนาความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง ชอบอิสระ มีความมั่นใจในตนเอง สนใจเรียนรู้สิ่งรอบตัวมากขึ้น และเรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น แต่การแสดงพฤติกรรมทางสังคมในระยะแรกอาจมีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น เพราะเด็กวัยนี้จะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง มีอารมณ์แปรปรวนง่าย ยังไม่รู้จักควบคุมอารมณ์ และยอมรับความคิดเห็นความรู้สึกของผู้อื่น แต่เมื่อเด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกันหรือผู้อื่นมากขึ้น และได้รับการปลูกฝังลักษณะพฤติกรรมที่เหมาะสมทางสังคม เด็กย่อมสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและเรียนรู้บทบาทของตนเองในสังคมได้ดียิ่งขึ้น

ในการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยนั้น ทำได้หลายวิธี การปลูกฝังพฤติกรรมทางสังคมโดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2547 : 486) ได้กล่าวไว้ว่ากระบวนการจัดการศึกษา จึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติอย่างเต็มตามศักยภาพ เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสม จัดกระบวนการเรียนรู้ ให้มีเนื้อหาสาระและกิจกรรมสอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดและความแตกต่างของบุคคล จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และรอบรู้ รวมทั้งใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้พิจารณาประเมินผู้เรียนจากพัฒนาการความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่กันไปกับกระบวนการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมกับระดับและรูปแบบการศึกษา พัฒนาส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สูงสุด เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข

จุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่เกี่ยวกับความรู้สึกรุ่งแต่งทางจิตใจ เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นภายในของแต่ละบุคคล มีความละเอียดอ่อน และซับซ้อนมากกว่าการเรียนรู้ทางสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมทางสังคมที่ควรได้รับการพัฒนานั้นคือการปลูกฝังพฤติกรรมทางสังคมให้เด็ก รู้จักช่วยเหลือ แบ่งปัน และให้ความร่วมมือกับผู้อื่น และวิธีที่จะพัฒนาได้ดีที่สุดวิธีหนึ่งก็คือการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย

ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย จึงเป็นวิธีการสอนที่ สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2547) ได้พัฒนาขึ้นในโครงการพัฒนาเด็กนักวิจัยและประเมินเน้นเด็กเป็นสำคัญโดยมีจุดหมายส่งเสริมพัฒนาครูผู้สอนให้ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นเด็กเป็นสำคัญอันเป็นการจัดการเรียนการสอนที่สนองตอบต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เรียนรู้ด้วยวิธีการวิจัยซึ่งมีความหมายถึงการใช้ปัญญา ทำให้เกิดปัญญา ซึ่งผู้เรียนจะได้เรียนรู้ในเรื่องที่ตนเองสนใจ ได้ลงมือศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้ ความจริงตามความสนใจอยากรู้ อยากเห็นและความถนัดของตน ในการเรียนรู้เด็กจะได้สร้างองค์ความรู้ พร้อมกับแก้ปัญหาและค้นพบสิ่งใหม่ๆ ซึ่งมีการวางแผนล่วงหน้าว่าจะศึกษาค้นคว้าอย่างไร มากน้อยเพียงใด จากแหล่งใด วิธีการอย่างไร จากนั้นลงมือดำเนินการศึกษาค้นคว้า สังเกต จดจำ บันทึกข้อมูล สรุปความรู้ที่ได้ จัดทำผลงานความรู้และนำเสนอ รวมทั้งนำความรู้ที่ได้ไปสืบค้นและแสวงหาความรู้ต่อไป นับเป็นการเรียนรู้ที่เป็นไปตามธรรมชาติ มีกระบวนการค้นหาความรู้ที่เชื่อถือได้ เกิดการเรียนรู้อย่างมีลำดับขั้นตอน โดยเด็กได้เรียนรู้ค้นพบและแก้ปัญหาตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพในสิ่งที่อยากเรียนรู้ด้วยตนเอง การที่จะผ่านกระบวนการทั้งหมดที่กล่าวมานั้น เด็กต้องอาศัยการเรียนรู้ถึงกฎ กติกา ข้อตกลงในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การมีปฏิริยาโต้ตอบของเด็กมีความสำคัญมาก เพราะช่วยให้เด็กเกิดพัฒนาการทางสังคม การช่วยเหลือ แบ่งปัน ร่วมมือซึ่งกันและกัน ไม่เห็นแก่ตัว ความสมัครสมานสามัคคี จะช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์ มีความสนุกสนานเพลิดเพลิน สิ่งเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานและโอกาสที่ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกดีต่อสังคม สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากเหตุผลที่กล่าวมา จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ซึ่งจะส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถ ในด้านการช่วยเหลือ แบ่งปัน และความร่วมมือ ได้อย่างมีประสิทธิภาพในชีวิตจริงของเด็ก เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย ได้นำผลการศึกษารั้้นนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมให้แก่เด็กปฐมวัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การศึกษารั้้นนี้มุ่งที่จะศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย ก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ และกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยในช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกัน
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการศึกษานี้สามารถใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เพื่อนำไปเป็นแนวทางส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมแก่เด็กปฐมวัยจากการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ เด็กปฐมวัย ชาย – หญิง อายุ 5 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนนาคนาวาอุปถัมภ์ สำนักงานเขตสวนหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 78 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย ชาย – หญิง อายุ 5 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนนาคนาวาอุปถัมภ์ สำนักงานเขตสวนหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยการจับสลาก 1 ห้องเรียน จากจำนวน 2 ห้องเรียน และสุ่มโดยการจับสลาก จากห้องเรียนที่จับสลากได้ เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย จำนวน 20 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมทางสังคม

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 ทำการทดลองเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 50 นาที กลุ่มตัวอย่างได้รับการทดลองทั้งสิ้น 32 ครั้ง ตามแบบการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง นักเรียนชาย - หญิง อายุ 5 - 6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 20 คน โรงเรียนนาคนาวาอุปถัมภ์ สำนักงานเขตสวนหลวงสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

2. การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานวิธีการสอนการเรียนการประเมินและการแนะแนวให้ควบคู่กลมกลืนเป็นกระบวนการเดียวกันในชั้นเรียน โดยเน้นให้เด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ด้วยการให้เด็กเรียนรู้วิธีการวิจัย ซึ่งผู้เรียนจะได้เรียนรู้ในเรื่องที่ตนเองสนใจ ได้ลงมือศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ ความจริงตามความสนใจอยากรู้อยากเห็นและความถนัดของตน การเรียนรู้เด็กจะได้สร้างองค์ความรู้ พร้อมกับแก้ปัญหาและค้นพบสิ่งใหม่ๆ ซึ่งมีการวางแผนล่วงหน้าว่าจะศึกษาค้นคว้าอย่างไร มากน้อยเพียงใด จากแหล่งใด วิธีการอย่างไร จากนั้นลงมือดำเนินการศึกษาค้นคว้า สังเกต จดจำ บันทึกข้อมูล สรุปความรู้ที่ได้ จัดทำผลงานความรู้และนำเสนอ รวมทั้งนำความรู้ที่ได้ไปสืบค้น และแสวงหาความรู้ต่อไป โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ขั้นทบทวนความรู้และเลือกหัวข้อเนื้อหาที่สนใจ หมายถึง ครูศึกษาความต้องการของผู้เรียนโดยการสนทนา ซักถาม ความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก รวมถึงการเล่าประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการเพื่อเด็กจะได้ฝึกฝนทักษะการสื่อความหมายและทักษะการลงความเห็น จากนั้นครูตั้งจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ วางแผนกิจกรรมสนับสนุนสิ่งที่เด็กอยากเรียนรู้ โดยกิจกรรมต้องสัมพันธ์กันกับเรื่องที่ต้องการเรียนรู้และส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน การร่วมมือ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข

2.2 ขั้นเด็กค้นคว้าวิจัยหาความรู้ หมายถึง กำหนดแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก ครูพาเด็กไปศึกษาที่แหล่งเรียนรู้มีประสบการณ์ตรงจากสถานที่จริงในระหว่างดำเนินกิจกรรมศึกษาที่แหล่งเรียนรู้ เด็กได้เรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนเกิดการช่วยเหลือ แบ่งปัน และร่วมมือในระหว่างทำกิจกรรม ครูจะกระตุ้นให้เด็กมีความสนใจที่จะสังเกตสิ่งต่างๆ รวมถึงการตั้งคำถามให้เด็กเลือกกิจกรรมตามความสนใจของเด็ก จากนั้นครูทำแผนที่ความคิดจากคำตอบของเด็กทุกคนเพื่อเชื่อมโยงความคิดของเด็กทุกคนเมื่อเห็นภาพรวมแล้วครูจัดกิจกรรมให้เด็กได้เลือกตามความสนใจ หลังจากนั้นจึงได้ให้เด็กสรุปและจัดทำผลงานความรู้และให้เด็กสืบค้นและแสวงหาความรู้ใหม่

2.3 ขั้นการประเมินผล หมายถึง ขั้นที่ครูประเมินเด็กจากการสังเกตพฤติกรรมการพูดคุยการทำผลงานและการนำเสนอผลงานของเด็ก เพื่อทำการประเมินพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการร่วมมือ

3. พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกของเด็กที่แสดงถึงความรู้สึกที่ดี โดยการกระทำหรือคำพูด และเป็นที่ยอมรับของสังคม ดังนี้

3.1 การช่วยเหลือ หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงออกถึงการแนะนำวิธีการ สนับสนุน หรือตอบสนองความต้องการของเพื่อน โดยใช้การกระทำหรือคำพูดเพื่อให้เพื่อนประสบความสำเร็จในกิจกรรมที่กำลังกระทำอยู่ การเก็บวัสดุอุปกรณ์เข้าที่เมื่อใช้เสร็จ

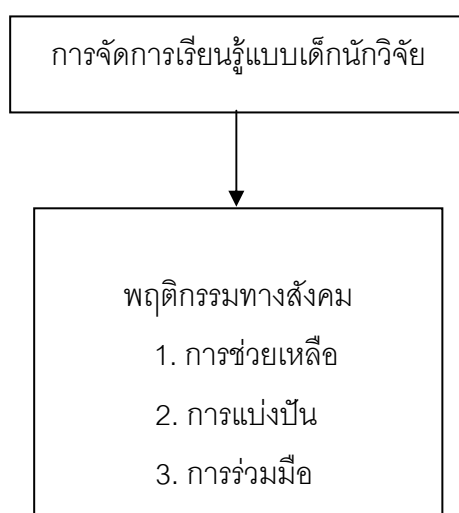
3.2 การแบ่งปัน หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงออกโดยการกระทำหรือคำพูดในการแบ่งหรือให้ยืมวัสดุอุปกรณ์ที่ตนครอบครอง รอคอยเพื่อนในการใช้วัสดุอุปกรณ์

3.3 การร่วมมือ หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรม การแสดงความคิดเห็น การยอมรับข้อตกลงของกลุ่ม และทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ

โดยพฤติกรรมทางสังคมที่เด็กแสดงออกในด้าน การช่วยเหลือ การแบ่งปัน การร่วมมือ สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน จากการนำแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมมาประเมินก่อนและช่วงการทดลองในแต่ละสัปดาห์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลของการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยได้รับการจัดประสบการณ์การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยมีการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมทางสังคมดีขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารงานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้
 - 1.1 ความหมายของการเรียนรู้
 - 1.2 ธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
 - 1.3 วิธีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
 - 1.4 หลักการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 1.5 ทฤษฎีการเรียนรู้
 - 1.6 เอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับเด็กปฐมวัย
2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย
 - 2.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย
 - 2.2 ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย
 - 2.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย
 - 2.4 ลักษณะกิจกรรมของการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย
 - 2.5 บทบาทครูในการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย
 - 2.6 ผลของการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย
 - 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย
3. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม
 - 3.1 ความหมายของพัฒนาการทางสังคม
 - 3.2 ความหมายของพฤติกรรมทางสังคม
 - 3.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม
 - 3.4 พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
 - 3.5 ลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
 - 3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม

1. เอกสารงานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย ผู้วิจัยมีสาระนำเสนอโดยลำดับ ดังนี้

1.1 ความหมายของการเรียนรู้

สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2545 : 27) การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง กระบวนการที่มีพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปจากเดิมเป็นพฤติกรรมค่อนข้างถาวร ดังนั้น การเรียนรู้ของเด็ก เป็นผลมาจาก ประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมและมีการฝึกฝนตั้งแต่วัยทารกในการเรียนรู้ของเด็กลักษณะที่มีอิทธิพล ได้แก่ สภาพแวดล้อม การมีปฏิสัมพันธ์ ความต้องการและความสนใจของเด็ก ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ทำให้ความสามารถต่างๆ ของเด็กถูก นำออกมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีขอบเขต คือ ใช้ช่วงเวลาสั้นการรับรู้เนื้อหาแบบ รูปธรรม วิธีการเรียนรู้ในแบบของการเล่น ลงมือปฏิบัติ สำรวจสิ่งรอบตัวตามความพอใจของตนเอง

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551 : 35) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นกลไกของการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม ของบุคคลที่หมายถึงการเปลี่ยนแปลงศักยภาพของพฤติกรรมอย่างถาวรโดยเป็นผลจากประสบการณ์ที่ได้รับ สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล สังคม และสิ่งแวดล้อม

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547 : 5) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นผลมา จากประสบการณ์ ทั้งนี้ไม่รวมถึงวุฒิภาวะและอาการที่ปรากฏชั่วคราว การเรียนรู้มิได้เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ แต่เกิดจากการที่ได้รับประสบการณ์แล้วมีกระบวนการทางสมองที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบข้อมูลของ สมองไปสู่การจำ

ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2545 : 19) กล่าวว่า การเรียนรู้ไม่ใช่อยู่ๆ ก็เกิดขึ้นได้เอง จะต้องผ่านการกระทำ หรือการปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ เหล่านั้นมาแล้วทั้งสิ้น การกระทำหรือการปฏิบัติเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ จะทำให้เกิดประสบการณ์

ทิตนา แหมมณี และชนาธิป พรกุล (2544 : 35) กล่าวว่า การเรียนรู้มีขอบเขตที่ครอบคลุม ความหมาย 2 ประการ คือ

1. การเรียนรู้ในความหมายของ “กระบวนการเรียนรู้” (Learning process) ซึ่งหมายถึงการ ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนหรือวิธีการต่างๆ ที่ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้

2. การเรียนรู้ในความหมายของ “ผลการเรียนรู้” (Learning outcome) ซึ่งได้แก่ ความรู้ความ เข้าใจในสาระต่างๆ ความสามารถในการกระทำและการใช้ทักษะกระบวนการต่างๆ รวมทั้งความรู้สึกและ เจตคติอันเป็นผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การเรียนรู้เป็นทั้งลักษณะผลลัพธ์ อันเป็นเป้าหมาย (ends) และวิธีการที่นำไปสู่เป้าหมาย (means) ซึ่งลักษณะทั้งสองนับเป็นองค์ประกอบที่ สัมพันธ์กันและส่งผลกระทบต่อกัน

จากความหมายของการเรียนรู้ดังกล่าวสรุปได้ว่า การเรียนรู้เป็นกลไกกระบวนการของแต่ละบุคคล ที่ได้รับจากประสบการณ์ทางตรงและทางอ้อมที่มีผลให้เกิดพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงอย่างสังเกตเห็นได้ชัดเจน

1.2 ธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

อรนุช ลิ้มตศิริ (2542 : 30) กล่าวว่าธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก สรุปได้ดังนี้

1. การเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากการคิด การกระทำ การได้เห็น ได้ฟัง ได้รู้สึก ได้ชิม ได้ดม
2. เด็กอายุในวัยเดียวกัน มีพัฒนาการโดยทั่วๆ ไปคล้ายคลึงกัน
3. เด็กแต่ละคนจะแตกต่างกันในความสามารถที่ติดตัวมา ความเร็ว ความช้า ของการเจริญเติบโต พัฒนาการบุคลิกภาพและประสบการณ์ที่เคยมีมาแล้ว ซึ่งอาจจะแตกต่างกันทั้งฐานะทางสังคม ทางเศรษฐกิจ และการศึกษาของพ่อแม่
4. เด็กแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันในการเล่าเรียน ผู้ปกครองให้มีความสามารถและทักษะได้พร้อมกันในเวลาเดียวกันได้รวดเร็วเหมือนกัน และมีความสำเร็จได้ทัดเทียมกัน
5. เด็กมีความต้องการหลายอย่างที่ครูต้องเอาใจใส่ดูแลให้ได้รับความพอใจ เด็กต้องการความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่ ครู และผู้ใกล้ชิดอื่นๆ เด็กต้องการเป็นผู้ที่ได้รับการนับหน้าถือตาในฐานะที่เป็นคนหนึ่งในกลุ่มครอบครัว ในห้องเรียน ในโรงเรียน เด็กต้องมีความสำเร็จในงานที่ทำ เด็กต้องการที่จะมีความรู้และความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ที่พบเห็น

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2549 : 36 - 37) กล่าวว่าธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กโดยธรรมชาติมักมาจากการเล่น การเห็น การทำ ที่เป็นชีวิตประจำวันของเด็กร่วมกับการบอก การชี้แนะ ที่เรียกว่าการสอนที่ถูกต้องของผู้ใหญ่ ไม่ใช่การสั่งการหรือการขู่เด็ก ผู้ใหญ่ต้องเข้าใจเด็กมองเด็กเป็นเด็กที่ต้องพัฒนาให้เกิดปัญญาเมื่อต้องการให้เด็กอยู่กับที่ต้องบอกเด็ก เด็กก็เรียนรู้ได้ในเรื่องของการรอคอย และการอยู่ในบริเวณที่กำหนด ประสบการณ์เป็นส่วนเพิ่มพูนการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างมาก ถ้าต้องการให้เด็กเรียนรู้ต้องให้เด็กได้สัมผัสจับต้องสิ่งต่างๆ ที่ต้องการให้เด็กได้เรียนรู้ ต้องให้เด็กเห็นโลกและสิ่งแวดล้อมรอบตัว เด็กควรได้รู้จักต้นไม้ ภูเขา ผลไม้และสิ่งต่างๆ ที่เป็นจริงรอบตัวเขา เพื่อสร้างความเข้าใจธรรมชาติและสะสมข้อมูลไว้เป็นฐานความรู้ในโอกาสต่อไป

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าธรรมชาติในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยแต่ละคนมีความแตกต่างกันตามประสบการณ์เดิมที่เคยได้รับและความถนัด ดังนั้น พ่อ แม่ ผู้ปกครองและครูผู้สอนจะต้องให้โอกาสให้ลูกได้เห็น ให้ลูกได้ฟัง ให้ลูกได้จับ ได้สัมผัส ได้ดม ได้ชิม และที่สำคัญคือการให้ลูกได้ลงมือกระทำ ซึ่งนับเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีค่าจริงๆ เพราะประสบการณ์คือวิธีการเพิ่มพูนข้อมูลการเรียนรู้ของเด็กจนเกิดเป็นความชัดเจน ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง ต้องรู้จักทำการสังเกตความถนัดในการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อที่จะได้จัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม และพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการได้อย่างเต็มศักยภาพเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการเรียนรู้

1.3 วิธีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2543 : 74) กล่าวว่า การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า คือ การมอง การฟัง การดม การชิมและการสัมผัส นำไปเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเด็ก เป็นการกระตุ้นและตอบสนองของความสนใจของเด็ก ด้วยการให้

เด็กสำรวจ ลงมือกระทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการรับรู้ ความเข้าใจและความคิดรวบยอดนำไปสู่ การพัฒนาสติปัญญา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 16) กล่าวว่า การเรียนรู้ในช่วงวัย 0 - 6 ปี ถือได้ว่าเป็นโอกาสทางการเรียนรู้ เพราะวัยนี้สมองจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะ 3 ปีแรก สมองของเด็กมีการเปลี่ยนแปลงทั้งปริมาณเส้นใยสมองและจุดเชื่อมต่อ สารเคมีในสมองรวมทั้งรอยหยักที่ พื้นผิวสมอง ซึ่งล้วนส่งผลต่อสติปัญญาและความฉลาดของเด็กถ้าเด็กได้รับการพัฒนาได้รับการกระตุ้น ด้วยวิธีที่ถูกต้องแล้วจะช่วยพัฒนาเซลล์สมองเจตคติต่อการเรียนรู้และวางพื้นฐานของการเรียน ช่วยให้ทักษะ การเรียนรู้พัฒนาไปได้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ เด็กวัยนี้ชอบเคลื่อนไหว สัมผัส เป็นวัยที่ชอบใช้มือ ใช้เท้า เด็กชอบกิจกรรมการเล่นและการออกกำลังกาย เด็กชอบปั้นดิน ถอนหญ้า ปลูกต้นไม้ ฯลฯ เด็กเล่นและ ทำงานเล็กๆ น้อยๆ ไปพร้อมกัน วัยนี้การเล่นคือการเรียน เด็กในวัย 0 - 6 ปี เป็นวัยชีวิตที่คิดฝัน จินตนาการเป็น วัยแห่งการสัมผัสความปรารถนาที่จะเรียนรู้ สื่อสาร เล่นร่วมกับผู้อื่น เป็นวัยเริ่มแรกที่จะวางรากฐานของชีวิต ช่างหน้าว่าจะพัฒนาได้ดีเพียงใด แหล่งการเรียนรู้ในช่วง 0 - 6 ปี ที่สำคัญที่สุดคือ ครอบครัว ได้แก่ พ่อแม่ และบุคคลในครอบครัว ฉะนั้นการเตรียมการศึกษาสำหรับพ่อแม่ในฐานะเป็นครูคนแรกของลูก จึงมีความสำคัญ ควบคู่ไปกับการสอนเด็กปฐมวัย เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้ด้วยวิธีการ ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการสัมผัส
2. กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหาจนเกิดประสบการณ์ตรง
3. กระบวนการบ่มเพาะคุณธรรมและลักษณะนิสัย
4. กระบวนการส่งเสริมความสามารถ ความถนัด ความสนใจ
5. กระบวนการเสริมทักษะและความรู้ เพื่อเรียนและสร้างความรู้ได้เองตลอดชีวิต

รุ่ง แก้วแดง (2542 : 80 - 82) กล่าวว่า การเรียนรู้ของเด็กในช่วงปฐมวัย ถือได้ว่าเป็นวัยทองของการเรียนรู้ เพราะวัยนี้สมองจะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ถ้าเด็กได้รับการพัฒนาและการกระตุ้นในทิศทางที่ ถูกต้องแล้ว เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สามารถปลูกฝังทักษะต่างๆ ได้ครบทุกด้านทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม รวมทั้งการศึกษาเรื่องคุณธรรมจริยธรรม

พีเนีย และคนอื่นๆ เยาวพา เดชะคุปต์ (2542 : 72 - 74 ; อ้างอิงจาก Feeney ; other. 1987 : 205 - 210) กล่าวว่า วิธีการที่เด็กปฐมวัยจะเกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งวิธีการเรียนรู้ของเด็ก มีวิธีการต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้จากการเล่น (Learning Through Play) การเล่นเป็นวิธีการสำคัญที่เด็กจะทำความเข้าใจและรวบรวมประสบการณ์ทั้งหมดที่ได้รับเข้าด้วยกัน การเล่นเป็นกิจกรรมที่น่าสนุกสนานที่เด็กเล่น เพื่อความพอใจของตน และผลงานที่ได้รับเป็นเป้าหมายรวม การเล่นยังรวมเอาจินตนาการเข้าไว้ด้วย ขณะที่ เด็กเล่นจะได้รับการกระตุ้นให้เกิดสมาธิในการเล่น เด็กจะแสวงหาการเรียนรู้โลกที่เขาอยู่ ขณะที่เด็กเล่น จะมีกิจกรรมที่หลากหลายที่เกิดตามมาโดยไม่รู้ตัว เช่น การเล่นสมมติ เด็กจะได้พัฒนาทางด้านร่างกาย สังคมและยังได้แสดงออกซึ่งความคิดการเรียนรู้ความคิดรวบยอดและการสร้างสรรค์การเล่นจะเป็นการแสดงออก

ซึ่งความคิด ความรู้สึกของเด็ก บทบาทของครู คือ ควรส่งเสริมการเล่นโดยจัดหาอุปกรณ์นานาชนิดให้ เช่น ทราย น้ำ บล็อก การวาดภาพ การเล่นสมมติ และการส่งเสริมให้เด็กใช้สิ่งเหล่านี้ในการเล่น กิจกรรมที่ครูควรจัด ได้แก่ การพาไปทัศนศึกษา การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การจัดกิจกรรมต้องมีการกระทำจริง การเล่นและการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่มีค่า

2. การเรียนรู้โดยการปฏิสัมพันธ์กับครู (Learning through Interaction with Teachers)
การเรียนรู้มีลักษณะก็คือ การเรียนรู้จากกิจกรรมที่ครูจัดเตรียมขึ้น ซึ่งสามารถจัดได้ 3 ลักษณะ คือ

- 2.1 การจัดประสบการณ์แบบหนึ่งต่อหนึ่ง
- 2.2 การจัดประสบการณ์แบบกลุ่มย่อย
- 2.3 การจัดกิจกรรมกลุ่มใหญ่

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2543 : 18 – 19) กล่าวว่า วิธีการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย คือ เกิดจากการซึมซับ ผสมผสานสารสนเทศ หรือข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับแล้วบันทึกไว้ในสมองเป็นความจำ ถ้าประสบการณ์หรือข้อความรู้ใหม่ที่ได้นั้นสอดคล้องกับข้อมูลความรู้หรือประสบการณ์ที่มีเดิมในสมองจะทำให้การเรียนรู้เรื่องใหม่ที่ได้นั้นเร็วขึ้น เกิดการจดจำได้นานยิ่งขึ้นถ้าได้คิด ได้กระทำ ได้สัมผัสด้วยมือตนเองด้วยแล้วยังเป็นการกระตุ้นให้สมองให้เกิดความงอกงาม ซึ่งหมายความว่าความสามารถของการส่งถ่ายกระแสประสาทระหว่างสมองให้เป็นไปรวดเร็วขึ้น ทำให้เกิดการคิด การจำ และการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า เด็กวัย 6 ขวบแรก จะเรียนรู้ได้ดีทั้งในด้านการรับรู้ การแก้ปัญหา การคิด การตัดสินใจ จะเป็นไปอย่างรวดเร็ว รวมถึงจินตนาการ ซึ่งสามารถถ่ายทอดจินตนาการได้จากการเล่น ซึ่งสิ่งแวดล้อมและการเลี้ยงดูเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เด็กเรียนรู้ ส่วนการสอนเป็นวิธีสร้างให้เด็กมีวิธีการเรียนรู้อย่างมีจุดประสงค์

1.4 หลักการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

ภรณ์ คุรุรัตน์ และวรรณาท รักสกุลไทย (2543 : 4 – 5) ได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ 4 ประการคือ หลักการเรียนรู้ (Principles of learning) บทบาทครู (Teacher role) บทบาทเด็ก (Student role) และการจัดสภาพการเรียนรู้ (Learning environment) สรุปได้ดังนี้

1. มีความเชื่อว่าเด็กทุกคนมีศักยภาพในการสร้างองค์ความรู้โดยอาศัยสภาพจริงที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมและวัฒนธรรมของเด็ก
2. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก (Developmentally appropriate curriculum)
3. บูรณาการเนื้อหา กิจกรรม และทักษะการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงพื้นฐานประสบการณ์ของเด็กและขยายความคิดอย่างต่อเนื่องค่อยเป็นค่อยไป มีความหมายและมีความสัมพันธ์กัน
4. ให้โอกาสเด็กสัมผัส ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง (Manipulation)

5. ให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน และครูโดยทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิด และได้ปรับตัวทางสังคม (interaction and communication)
6. ให้เด็กมีโอกาสเลือกคิด ตัดสินใจในการกิจกรรม โดยมีผู้ใหญ่ให้กำลังใจสนับสนุน (adult support)
7. สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เด็กมีความคิดอิสระและสนับสนุนความคิดริเริ่ม (Child-initiated atmosphere)
8. เสริมสร้างความรู้สึกรับรู้คุณค่าในการทำกิจกรรมและความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง (self – esteem)
9. ติดตามสังเกตเด็ก สะท้อนข้อมูลจากการสังเกตและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง (authentic assessment)
10. ปรับเปลี่ยนบทบาทครูในฐานะผู้สอนมาเป็นผู้สังเกต (observer) ผู้เรียนรู้ (learner) และผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (facilitator)
11. ส่งเสริมและให้ความสำคัญกับบทบาทของพ่อแม่ และสถาบันครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็ก (parents as teacher and partners)

กรมวิชาการ (2540 : 23 - 24) ได้กล่าวถึงหลักการจัดประสบการณ์ หลักการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้

1. กิจกรรมที่จัดควรคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ เด็กแต่ละคนมีความสนใจแตกต่างกัน จึงควรจัดกิจกรรมหลายประเภทที่เหมาะสมกับวัย ตรงกับความสนใจและความต้องการของเด็กเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเลือกตามความสนใจ
2. กิจกรรมที่จัดควรมีทั้งกิจกรรมที่让孩子ทำเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ ควรเปิดโอกาสให้เด็กริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเองตามความเหมาะสม
3. กิจกรรมที่จัดควรมีความสมดุล คือ ให้มีทั้งกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน กิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวและสงบ กิจกรรมที่เด็กและครูริเริ่ม
4. ระยะเวลาที่จัดควรเหมาะสมกับวัยมีการยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เช่น
 - วัย 3 ขวบ มีความสนใจสั้นประมาณ 8 นาที
 - วัย 4 ขวบ มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 12 นาที
 - วัย 5 ขวบ มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 15 นาที
5. กิจกรรมที่จัดควรเน้นให้มีสื่อของจริงให้เด็กมีโอกาสสังเกต สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นๆ และผู้ใหญ่

จากหลักการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ดังกล่าว กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 24 – 44) จึงได้เสนอกิจกรรมหลักสำหรับเด็กปฐมวัยเป็น 6 กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมเสรี กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้ง และเกมการศึกษา ซึ่งกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรมนี้ สามารถนำจัดลงในตารางกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ โดยยึดหลักการจัดกิจกรรมในแต่ละวันให้ส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านไปพร้อมๆ กันอย่างเหมาะสม โดยไม่เน้นหนักไปที่พัฒนาการด้านใดด้านหนึ่ง

กิจกรรมมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน กิจกรรมที่สงบ และกิจกรรมเคลื่อนไหว กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดและกิจกรรมที่ผ่อนคลาย กิจกรรมกลุ่มใหญ่ และกิจกรรมกลุ่มย่อยไม่ควรใช้เวลานานเกิน 20 นาที ส่วนกิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเสรีควรใช้เวลา 30 – 60 นาที นอกจากนี้กิจวัตรประจำวันควรพัฒนาลักษณะนิสัยและทักษะที่ใช้ในชีวิตประจำวันด้วย

1.5 ทฤษฎีการเรียนรู้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Edward L.Thorndike)

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542 : 54) กล่าวว่าไว้ว่าเป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า (S – Stimulus) กับการตอบสนอง (R – Response) ซึ่งการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องสร้างความเชื่อมโยงนั้นคือการลองผิดลองถูก (Trial and Error) และกฎแห่งการเรียนรู้ตามทฤษฎีเชื่อมโยงประกอบด้วยกฎ 3 ประการดังนี้

1.1 กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) หมายถึง สภาพความพร้อมของผู้เรียนทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งได้แก่ วุฒิภาวะ และอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย รวมถึงความพึงพอใจที่จะนำไปสู่การเรียนรู้

1.2 กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) หมายถึงการสร้างความมั่นคงของการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองที่ถูกต้อง โดยการกระทำซ้ำบ่อยๆ ย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ได้คงทนถาวร

1.3 กฎแห่งผลที่ได้รับ (Law of Effect) กล่าวถึงผลที่ได้รับเมื่อแสดง พฤติกรรมการเรียนรู้แล้ว ถ้าได้รับผลที่พึงพอใจ ผู้เรียนย่อมที่จะอยากเรียนรู้อีก แต่ถ้าได้รับผลที่ไม่พึงพอใจผู้เรียนย่อมไม่อยากจะเรียนและเบื่อหน่ายต่อการเรียนรู้

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ เจอร์ลอม บรูเนอร์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540 : 125 – 126) กล่าวถึง ทฤษฎีเกี่ยวกับแนวคิดของ บรูเนอร์ เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยเชื่อว่า เด็กทุกระดับชั้นมีการพัฒนาสามารถเรียนรู้เนื้อหาวิชาใดก็ได้ ถ้ามีการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความสามารถของเด็ก การเรียนรู้ตามแนวคิดของบรูเนอร์ แบ่งออกเป็น 3 ขั้น ดังนี้

2.1 ขั้นการเรียนรู้ด้วยการกระทำ (Enactive Representation) เป็นขั้นการเรียนรู้ที่เกิดจากประสาทสัมผัส ดูตัวอย่างและการทำตาม เป็นช่วงตั้งแต่เกิดจนถึง 2 ขวบ เช่นกรณีที่เด็กเล็กลงนอนอยู่ในเปลและเขย่ากระดิ่ง ขณะที่เขย่าบังเอิญกระดิ่งตกข้างเปล เด็กจะหยุดนิ่งหนึ่งแล้วยกมือขึ้นดู เด็กทำท่าทางประหลาดใจ และเขย่ามือเล่นต่อไปโดยไม่มีกระดิ่งนั้น เพราะเด็กคิดว่ามือนั้น คือกระดิ่ง และเมื่อเขย่ามือเด็กก็จะได้ยินเสียงกระดิ่งนั้นแสดงว่าเด็กสามารถถ่ายทอดสิ่งของ (กระดิ่ง) แทนประสบการณ์ด้วยการกระทำ ขั้นนี้ตรงกับขั้น Sensory motor ของเพียเจต์

2.2 ขั้นการเรียนรู้ด้วยการลงดูและจินตนาการ (Iconic Representation) เป็นขั้นที่เด็กเรียนรู้ในการมองเห็น และใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ จากตัวอย่างของเพียเจต์ คือ เมื่อเด็กอายุมากขึ้น 2 – 3 เดือน ทำของเล่นตกข้างเปล เด็กจะมองหาของเล่นนั้น ถ้าผู้ใหญ่แก่งหยิบเอาไปเด็กจะหงุดหงิด ร้องไห้ เมื่อมองไม่เห็นของ บรูเนอร์ กล่าวว่า

การที่ได้กมองหาของเล่นและร้องไห้หรือแสดงอาการหงุดหงิดเมื่อไม่พบของแสดงให้เห็นว่า ในวัยนี้เด็กมีภาพแทนใจ (Iconic Representation) ซึ่งต่างกับวัยที่เด็กคิดว่าการสัมผัส การสัมผัสกระดิ่งเป็นของสิ่งเดียวกัน เมื่อกระดิ่งตกหายก็ไม่สนใจแต่ยังคงสัมผัสต่อไปในขั้นนี้ตรงกับขั้น Concrete Representation ของเพียเจต์

2.3 ขั้นการเรียนรู้โดยใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Representation) เป็นขั้นที่เด็กจะสามารถจะเข้าใจ การเรียนรู้สิ่งที่เป็นนามธรรมต่างๆ ได้ เป็นพัฒนาการด้านความรู้ความเข้าใจ เด็กสามารถคิดหาเหตุผล และในที่สุดจะเข้าใจในสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ ขั้นนี้ตรงกับขั้น Formal Operation ของเพียเจต์

1.7 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย งานวิจัยในต่างประเทศ

ทอนเจน (Tonyan. 2003 : 121) ได้ศึกษาแบบแผนการใช้เวลาในการทำกิจกรรมของเด็ก : ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เชื้อชาติ และเพศ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการทำกิจกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กและลักษณะของสิ่งแวดล้อมภายในห้องเรียนโดยจำแนกตามเชื้อชาติและเพศผลการวิจัยพบว่าเราสามารถจำแนกแบบแผนของการใช้เวลาในการทำกิจกรรมของเด็กได้ 6 ลักษณะ ดังนี้ การจินตนาการ การใช้ภาษา การได้รับการอบรมสั่งสอน กลไกทางร่างกาย การมีใจจดจ่อ และการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าความแตกต่างระหว่างบุคคลด้านเชื้อชาติ เพศ และลักษณะของสิ่งแวดล้อมภายในห้องเรียน มีความสัมพันธ์กับการใช้เวลาในการทำกิจกรรมของเด็ก ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้กล่าวว่า ควรมีการสำรวจเพิ่มเติมนอกเหนือจากปัจจัยด้านเชื้อชาติ และเพศ ได้แก่ ประสบการณ์ของเด็ก

งานวิจัยในประเทศ

รุ่งนภา วุฒิ (2543 : 78 - 81) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้ปริศนาคำทายแบบโปรแกรมเส้นตรงและการใช้ปริศนาคำทายทั่วไปที่มีต่อความสามารถทางภาษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปริศนาคำทายแบบโปรแกรมเส้นตรงมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปริศนาคำทายทั่วไป

เสาวนีย์ จันทรที (2546 : 64 - 66) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากธรรมชาติตามรูปแบบจิตปัญญา พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากธรรมชาติตามรูปแบบจิตปัญญาหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับดีมาก และมีการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากธรรมชาติตามรูปแบบจิตปัญญาหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านการอนุรักษ์ต้นไม้และการอนุรักษ์น้ำสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์กิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยควรต้องใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย สร้างสาระความรู้ต่างๆ เพื่อให้เด็กได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่สูงขึ้นจากการที่เด็กได้มีโอกาสค้นคว้า ทดลอง แก้ปัญหา ผึกคิดค้นด้วยตนเอง จะพัฒนาสมรรถนะความสามารถจนในที่สุดเด็กจะสามารถทำเองได้ คิดเองได้ คิดว่าทำอย่างไรจึงจะช่วยตัวเองได้ และทำได้ดีที่สุด

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีและการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย

2.1 ความหมายของการจัดการเรียนการสอนแบบเด็กนักวิจัย

สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2545) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยขึ้น โดยมีความหมายดังต่อไปนี้ คือ การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย (Children as a Researcher) เป็นการสอนที่ผสมผสานวิธีการสอน การเรียน การประเมิน และแนะแนวให้ควบคู่กลมกลืนเป็นกระบวนการเดียวในชั้นเรียน โดยให้ผู้เรียนมีความสำคัญเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ด้วยการให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยวิธีการซึ่งมีความหมายถึงการใช้ปัญญา ทำให้เกิดปัญญา ซึ่งผู้เรียนจะได้เรียนรู้ในเรื่องที่ตนเองสนใจ ได้ลงมือศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้ ความจริงตามความสนใจอยากรู้ อยากเห็นและความถนัดของตนในการเรียนรู้เด็กจะได้สร้างองค์ความรู้ พร้อมกับแก้ปัญหาและค้นพบสิ่งใหม่ๆ ซึ่งมีการวางแผนล่วงหน้าว่าจะศึกษาค้นคว้าอย่างไร มากน้อยเพียงใด จากแหล่งใด วิธีการอย่างไร จากนั้นลงมือดำเนินการศึกษาค้นคว้า สังเกต จดจำ บันทึกข้อมูล สรุปความรู้ที่ได้ จัดทำผลงานความรู้และนำเสนอ รวมทั้งนำความรู้ที่ได้ไปสืบค้น และแสวงหาความรู้ต่อไป นับเป็นการเรียนรู้ที่เป็นไปอย่างธรรมชาติ มีกระบวนการค้นหาคำตอบที่เชื่อถือได้เกิดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีลำดับขั้นตอน โดยเด็กได้เรียนรู้ค้นพบและปัญหา ตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพในสิ่งที่อยากเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.2 ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย

- สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2545) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย ดังนี้
1. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความถนัดของนักเรียนทุกด้าน
 2. เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือศึกษาค้นคว้าหาคำตอบสร้างสรรคความรู้ด้วยตนเองตามความสนใจอยากรู้ อยากเห็น จึงเป็นวิธีการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและได้ลงมือปฏิบัติจริง
 3. สามารถจัดการเรียนรู้ได้ทุกสถานที่ อาทิ ในห้องทดลอง ห้องสมุด ภาควิชา สวนสัตว์ สวนพืช เป็นต้น
 4. กำหนดแหล่งเรียนรู้ควรเป็นแหล่งเรียนรู้ในบริเวณโรงเรียน ใกล้บริเวณโรงเรียน ตลอดจนสถานที่สำคัญในจังหวัด หรือสิ่งที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาในท้องถิ่น
 5. นักเรียนสามารถศึกษา ชักถาม จากบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนที่เป็นผู้รู้ในสาขาวิชา
 6. ใช้กิจกรรมการประเมินที่สะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียนควบคู่ไปกับการสอนอย่างต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินได้รับการประเมินในสิ่งที่ผู้เรียนและสามารถทำได้ถือว่าเป็นการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

7. ครูสามารถวิเคราะห์กิจกรรมระหว่างการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน ชักถามและตอบคำถามผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ถือว่าเป็นกระบวนการที่รู้จักเด็กและสามารถแนะนำผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้สูงสุดได้

8. สามารถนำเทคนิคเด็กนักวิจัยมาเป็นหัวข้อวิจัยให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนได้

2.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย

สิริมา ภิบุญอนันตพงษ์ (2545) ได้จัดกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ทบทวนความรู้และเลือกหัวข้อเนื้อหาที่สนใจ

ครูศึกษาธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียนโดยอภิปราย ชักถาม ความรู้ก่อนเห็น และความต้องการของเด็กในเรื่องที่ต้องการเรียนรู้ จากนั้นสร้างแผนที่ความคิด เพื่อให้เด็กได้เห็นภาพรวมของเรื่องที่ต้องการจะเรียนรู้ และเจาะลึกถึงเรื่องที่เด็กต้องการเรียนรู้มากที่สุด ครูเชื่อมโยงสิ่งที่เด็กต้องการเรียนรู้กับจุดประสงค์เนื้อหาในหลักสูตร เพื่อการวางแผนจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีความต่อเนื่อง บูรณาการสาระการเรียนรู้ และสิ่งที่เด็กต้องการจะเรียนรู้ให้สัมพันธ์กัน โดยครูเป็นผู้วางแผนกิจกรรมสนับสนุนสิ่งที่เด็กอยากเรียนรู้ โดยกิจกรรมสอดคล้องกับวิถีชีวิตจริงตามภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขั้นที่ 2 เด็กค้นคว้าวิจัยหาความรู้

1. กำหนดแหล่งการเรียนรู้ ครูและเด็กร่วมกันกำหนดแหล่งเรียนรู้จากเรื่องที่เด็กต้องการศึกษา ซึ่งแหล่งเรียนรู้ อาจจะเป็นในห้องเรียน สถานที่ต่างๆ ในโรงเรียนตลอดจนแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน

2. ศึกษาเอกสารสถานที่ ครูพาเด็กให้ได้รับประสบการณ์จริงจากแหล่งเรียนรู้ที่กำหนด โดยให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรงโดยการศึกษานอกสถานที่ อาจเป็นการศึกษาในโรงเรียน หรือสถานที่นอกโรงเรียน ซึ่งกิจกรรมนี้ควรให้ความรู้พื้นฐานแก่เด็กเพื่อให้เด็กเกิดความสนใจ สร้างข้อปัญหาที่จะศึกษาหาความรู้ต่อไป

3. การเลือกหัวข้อที่จะศึกษาในระหว่างที่ศึกษานอกสถานที่จากแหล่งเรียนรู้ที่กำหนดแล้ว ครูกระตุ้นให้เด็กเลือกเรื่องที่จะศึกษาตามความสนใจของเด็ก ตั้งประเด็นคำถามในเรื่องที่เด็กสนใจ โดยกระตุ้นให้เด็กเกิดความสงสัยอยากเรียนอยากรู้ ทั้งนี้ ควรสนใจกับคำตอบของเด็กทุกคนเพื่อให้เด็กอยากเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นและเต็มใจ

4. ทำแผนที่ความคิด ครูสร้างภาพแผนที่ความคิดจากคำตอบของนักเรียนทุกคน เพื่อให้เด็กได้เห็นภาพรวม และการเชื่อมโยงความคิดของเด็กทุกคนที่อยากเรียนรู้

5. ศึกษาค้นคว้า ขีดเขียนและจดบันทึก ดังนี้

5.1 ให้เด็กเลือกทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามความสนใจและความถนัดของแต่ละคน

5.2 เด็กค้นหาความรู้ คำตอบในเรื่องที่อยากรู้อยากเห็นจากแหล่งความรู้ที่ครูจัดเตรียม เช่น สมุดภาพ หนังสือ การทดลอง

5.3 เด็กค้นคว้าหาความรู้ คำตอบจากแหล่งความรู้ที่บ้าน

5.4 ครูเตรียมแหล่งข้อมูลทั้งที่เป็นสื่อการเรียน ใบความรู้ ใบงาน และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ หรือ ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง ที่มีข้อมูลความรู้ที่ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษา

5.5 ครู/พ่อแม่ บันทึกหลักฐานการศึกษาค้นคว้าศึกษา ทดลองด้วยการเขียนคำพูดสั้นๆ ของเด็ก

5.6 เด็กวาดภาพแทนความคิดลงในกระดาษ

6. สรุปและจัดทำผลงานความรู้ ครูกระตุ้นให้เด็กสรุปผลจากการศึกษาค้นคว้าในเรื่องนั้นๆ ซึ่งเด็กนำเสนอผลการค้นคว้า โดยการพูด ตอบคำถามตลอดจนนำผลจากภาพวาดหรืองานที่ประดิษฐ์ขึ้นมาหรือแลกเปลี่ยนกับเพื่อน ตลอดจนครูกระตุ้นให้เพื่อนซักถาม แสดงความคิดเห็น และยกย่องชมเชยในผลงานของเด็กทุกคน

7. นำเสนอสืบค้นและแสวงหาความรู้ใหม่ ครูกระตุ้นให้เด็กมีความภาคภูมิใจในเรื่องที่ตนเองศึกษา พร้อมทั้งสร้างแนวคิดให้เด็กนำผลความรู้และผลงานที่ศึกษาไปใช้ประโยชน์ต่อไป ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ในขั้นนี้เป็นผลการเรียนรู้ของเด็กอย่างองค์รวม เด็กเกิดความภาคภูมิใจว่าตนเองมีจุดเด่นและความสามารถในด้านใดบ้าง เป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดความอยากเรียนรู้ต่อไป

ขั้นที่ 3 การประเมินผล

1. ขอบเขตของการประเมิน การประเมินผลสำเร็จของการสอนด้วยเทคนิคเด็กวิจัยเป็นการประเมินเกี่ยวกับพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน การสังเกตพฤติกรรมของเด็ก พฤติกรรมเด่นของเด็ก ผลงานของเด็ก และทักษะการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งเป็นการประเมินที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ด้านความรู้สึกลึก และทักษะการแสดงออกทุกด้าน และประเมินตามสภาพจริง โดยมีตัวอย่างการประเมิน ดังนี้

1.1 การประเมินการแสดงออกของพัฒนาการเด็กทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ พัฒนาการทางด้านร่างกาย พัฒนาการด้านสติปัญญา พัฒนาการทางด้านอารมณ์และจิตใจ และพัฒนาการทางด้านสังคม

1.2 การสังเกตพฤติกรรมของเด็กนักวิจัย ได้แก่ การสังเกต การสืบค้น การศึกษาค้นคว้าข้อความรู้ การตอบถาม การแสดงความคิดเห็น การสื่อความหมายกระบวนการกลุ่ม การวางแผน การตัดสินใจ ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ไขข้อขัดข้อง การค้นหาคำตอบ การแลกเปลี่ยนความเห็น การมีส่วนร่วมการแก้ปัญหา การค้นคว้าหาคำตอบด้วยเวลาจำกัด การสรุปข้อความรู้ การแสดงความคิดเห็นความรู้สึก การวิเคราะห์ ความรับผิดชอบในบทบาท การทำงานร่วมกัน มนุษย์สัมพันธ์ การสร้างบรรยากาศการทำงานร่วมกัน

1.3 การแสวงหาความรู้ นักเรียนมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นักเรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง นักเรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่มนักเรียน ฝึกคิดอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์จินตนาการ ตลอดจนได้แสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล นักเรียน

ได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบแก้ปัญหา นักเรียนได้ฝึกค้น รวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ตนเอง นักเรียนเลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข นักเรียนฝึกตนเองให้มีวินัยและรับผิดชอบในการทำงาน นักเรียนฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่น ตลอดจนสนใจใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง

1.4 ทักษะการเรียนรู้ของเด็กนักวิจัย ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา มีกระบวนการเรียนรู้ มนุษยธรรมสัมพันธ์ การสื่อความหมาย ความมีวินัย การสังเกต และผู้นำ

1.5 ผลงานของเด็ก

2. วิธีการประเมิน

ใช้เทคนิคการประเมินแบบทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ส่วนใหญ่แล้วใช้การประเมินแบบไม่เป็นทางการ โดยมีเครื่องมือในการประเมินหลากหลาย ได้แก่ การทดสอบ การประเมินสร้างความรู้จักนักเรียน การประเมินด้วยการคุย การประเมินด้วยการสังเกต การประเมินสภาพจริงและพอดโฟลิโอ

2.4 ลักษณะกิจกรรมของการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย

สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2545) กล่าวถึงลักษณะกิจกรรมสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยมีกิจกรรมหลักที่สำคัญคือ

1. การสำรวจแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมให้เด็กได้ศึกษาแหล่งการเรียนรู้ ซึ่งอาจเป็นแหล่งเรียนรู้ภายในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน กิจกรรมสำรวจนี้เป็นกิจกรรมที่พัฒนาให้เด็กรู้จักการแสดงหาข้อมูลโดยใช้ทักษะการสังเกต การใช้ประสาทสัมผัส การมอง การดู การฟัง การซักถาม ส่วนใหญ่แล้วเด็กจะสังเกตและใช้คำถาม ถามครู ซึ่งในขั้นตอนนี้ในระยะแรก ครูจะต้องเป็นผู้คอยสังเกตและกระตุ้นให้เด็กซักถาม โดยใช้คำถาม เช่น อะไร ทำไม อย่างไร เป็นต้น

2. การเลือกตัดสินใจเรียนรู้เรื่องใหม่ของเด็ก กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมให้เด็กได้พัฒนาการตัดสินใจและความเป็นตัวของตัวเอง เนื่องจากการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยนี้ เด็กมีโอกาสได้เลือกที่จะเรียนรู้ตามความต้องการของเด็ก และครูควรตระหนักให้เด็กได้มีโอกาสเลือกตัดสินใจในเรื่องต่อไปนี้

2.1 การเลือกตัดสินใจในหัวข้อเรื่องที่สนใจศึกษา

2.2 เลือกกิจกรรมที่จะทำ

2.3 การใช้อุปกรณ์ต่างๆ

2.4 ระยะเวลาในการศึกษาแต่ละเรื่องและอื่นๆ

โดยส่วนมากแล้วครูควรให้คำแนะนำกับเด็กในระยะแรกกำหนดเวลาเสนอกิจกรรมที่หลากหลายให้เด็กลองทำ รวมทั้งผลงานของเด็ก ทั้งนี้ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้มีโอกาสเลือกมากที่สุด

3. กิจกรรมสืบค้น กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กได้มีโอกาสค้นพบ สิ่งเรียนรู้ใหม่ โดยผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย อาทิ การทดลองปฏิบัติจริง การประกอบอาหาร การทำกิจกรรมศิลปะต่างๆ การวาดภาพ การอ่านหนังสือ การแสดงบทบาทสมมุติ การเล่นเกม การประดิษฐ์ การสร้างจินตนาการ

4. กิจกรรมสัมพันธ์กับผู้ปกครอง เนื่องจากการเรียนรู้ด้วยวิธีนี้ เด็กมีหัวข้อเรื่องที่จะศึกษามากมาย ดังนั้น คุณครูควรสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ขอความร่วมมือกับผู้ปกครองให้ช่วยเหลือในการสอน การเชิญเป็นวิทยากร การพาเด็กออกไปนอกสถานที่ให้ผู้ปกครองช่วยดูแลเด็กร่วมกัน การบริจาคอุปกรณ์ และค่าใช้จ่ายอื่นๆ เป็นต้น ผู้ปกครองเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี กิจกรรมผลิตผลงาน การจัดแสดง กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับเด็กและคุณครู ควรจัดกิจกรรมนี้ทุกครั้ง หลังจากสิ้นสุดการเรียนรู้เรื่องนั้นๆ ผลงานของเด็กแสดงถึงกระบวนการที่เด็กได้เรียนรู้ ขั้นตอนการทำงานของ เด็กและแสดงออกถึงความสามารถที่แฝงอยู่ในตัวเด็ก และความพยายามในการเรียนรู้ ผลงานของเด็กทุกครั้งที่ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบนี้

2.5 บทบาทครูในการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย

สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2545) ได้กล่าวถึงบทบาทครูในการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยไว้ดังนี้

ด้านความรู้

1. ครูต้องมีหลักการและแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยให้เด็กปฏิบัติ คิดเป็น ทำเป็น และแก้ไขปัญหาเป็น

2. ครูต้องมีความรู้ในด้านพัฒนาการของเด็กทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์สังคมและสติปัญญา โดยใช้วิธีการสร้างความรู้จักนักเรียน (Sizing – up) โดยการเป็นนักสังเกตที่เชี่ยวชาญเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กตัวเล็ก โดยเฉพาะในระยะเริ่มแรกของระยะเวลาช่วงเปิดเทอมและ/หรือ ในช่วงแรกของการดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย

3. ในการสอน ครูต้องเตรียมการสอนล่วงหน้า ในด้านการศึกษาแหล่งเรียนรู้ให้เด็กความรู้เนื้อหาในการเรื่องที่เด็กจะศึกษา รวมทั้งบริบทต่างๆ ที่จะเอื้อครูในการสอนในเรื่องที่เด็กอยากเรียนรู้

4. ในการจัดกิจกรรม ครูต้องเตรียมกิจกรรมที่หลากหลาย การสอนไม่ควรวางกฎเกณฑ์หรือระเบียบแบบแผน ควรสร้างบรรยากาศเป็นไปอย่างธรรมชาติให้มากที่สุด สร้างความอบอุ่นใจ หลีกเลี่ยงการใช้คำสั่งโดยไม่จำเป็น

ด้านการปฏิบัติการสอน

1. ครูต้องเตรียมการเรียนการสอนล่วงหน้า

2. ในการสอนควรใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการ 1) มีการวางแผนสำรวจใช้แหล่งข้อมูลที่อยู่ใกล้ – ไกลตัว เชื่อมโยงกับประสบการณ์ชีวิตจริง และภูมิปัญญาในท้องถิ่น 2) ให้เด็กได้ลงมือศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ความจริงด้วยตนเอง 3) เด็กสามารถศึกษา ชักถามจากบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลในชุมชนได้ 4) ใช้วิธีการสอนที่มีการประเมินที่สะท้อนการเรียนรู้ของเด็กควบคู่กับการสอนอย่างต่อเนื่อง 5) เน้นกระบวนการกลุ่ม ทำให้เด็กมีทักษะในการทำงานโดยปรึกษา พุดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และช่วยเหลือกัน

3. ชวนชวน ครูส่งเสริมให้เด็กแสดงความสนใจในเรื่องที่อยากรู้ อยากเห็น ใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็น ให้โอกาสเด็กในการดำเนินการศึกษาค้นหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ภายใต้การดูแลช่วยเหลือแนะนำของครู

4. สร้างบรรยากาศทุกขณะและทุกกิจกรรมให้เด็กเรียนอย่างมีความสุข เด็กสามารถบอกเหตุผลของการเรียนรู้และสิ่งที่ได้รับที่สำคัญได้ๆ จะรู้สึกสนุกสนาน ไม่เบื่อและได้ความรู้ ช่วยในการไปศึกษาในแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งนี้การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเด็กเป็นสำคัญ

5. จัดการเรียนการสอน โดยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม รับรู้ หรือ ร่วมมือในการที่เด็กเรียนรู้เรื่องนั้นๆ

6. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามแผนการสอนที่วางไว้ ตามขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง

ด้านการประเมินผล

ใช้วิธีการประเมินผลที่หลากหลาย อาทิ การสังเกต การพูดคุย การจดบันทึก การเก็บผลงานเด็ก ตลอดจนจนอาจจะใช้วิธีการทดสอบแบบสั้นๆ

2.6 ผลของการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2545) ได้กล่าวถึงผลของการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย ดังนี้

ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย เด็กเกิดการเรียนรู้ดังนี้

1. เด็กได้เรียนรู้ตามความสนใจและความถนัดของตน
2. เด็กได้ลงมือปฏิบัติและสรรค์สร้างความรู้ด้วยตนเอง
3. ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะ ดังนี้ ความคิดสร้างสรรค์ (คิดหลากหลาย คิดริเริ่ม ไม่เลียนแบบ จินตนาการ) ทักษะการแก้ปัญหา (ตัดสินใจ แก้ไขข้อขัดแย้ง) กระบวนการเรียนรู้ (วางแผน ค้นคว้า ปฏิบัติ ทดลอง) มนุษย์สัมพันธ์ (ความร่วมมือ ทำงานกลุ่ม ช่วยเหลือ แบ่งปัน) การสื่อความหมาย (ถามคำถาม ได้ตอบ แสดงความคิดเห็น) ความมีวินัย (รับผิดชอบต่องานตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ รอคอย) ทักษะการสังเกต (สนใจ อยากรู้ ชักถาม) และผู้นำ (ผู้ริเริ่ม ผู้ให้ ผู้รับ)

4. เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ
5. เป็นเทคนิคการสอน – การเรียน ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ
6. เป็นเทคนิคการประเมินที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ
7. ใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์เพื่อรู้จักเด็กมากขึ้น
8. ใช้เป็นข้อมูลในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู
9. เด็กได้ทำงานร่วมกับเพื่อน พ่อ แม่ และครู
10. เด็กได้วิพากษ์วิจารณ์ วิธีการผลงานทั้งของตนเองและคนอื่น
11. เด็กได้มีโอกาสนำเสนอผลงานที่ตนสนใจ ถนัดเพื่อใช้ในการประเมิน

2.7 ทักษะการเรียนรู้ของเด็ก

สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2545) ได้กล่าวถึงทักษะการเรียนรู้ของเด็กดังนี้

ในการที่ครูปฐมวัยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย จากผลของการใช้วิธีการสอนแบบนี้ เป็นการส่งเสริมและพัฒนาให้เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาความสามารถที่แสดงถึงพฤติกรรม โดยมีทักษะด้านต่างๆ ดังนี้

1. ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในด้านการมีความคิดหลากหลาย ความคิดริเริ่ม มีจินตนาการ พฤติกรรมการไม่เลียนแบบ ซึ่งเป็นความสามารถของสมองในการคิดจินตนาการ ผสมผสานความรู้ที่ได้รับและประสบการณ์เดิม ใช้ในรูปแบบที่แปลกใหม่ มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง

2. ทักษะการแก้ปัญหา หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในด้านการตัดสินใจ การแก้ไข ข้อขัดแย้ง ซึ่งเป็นความหมายสามารถในการแก้ปัญหาดังนี้

2.1 ปัญหาของตนเองที่ต้องแก้ไขทันที คือ ปัญหาที่เกิดจากความต้องการหรือการกระทำของตัวเอง โดยไม่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น และจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขทันทีในช่วงเวลานั้น เช่น ปัญหาจากความเจ็บ ความหิว ความกลัว เป็นต้น

2.2 ปัญหาของตนเองที่ไม่ต้องแก้ไขทันที คือ ปัญหาที่เกิดจากความต้องการหรือการกระทำด้วยตนเอง โดยไม่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น แต่ไม่จำเป็นต้องรีบแก้ไขทันที เช่น ปัญหาความอยากได้ ความชอบ เป็นต้น

2.3 ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น คือ ปัญหาที่เกิดจากความต้องการหรือการกระทำของตนเองหรือผู้อื่น โดยมีผลเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันโดยตรง

2.4 ปัญหาของผู้อื่น คือ ปัญหาที่เกิดจากความต้องการหรือการกระทำของผู้อื่น โดยไม่เกี่ยวข้องกับตัวเอง แต่เด็กเห็นเหตุการณ์หรือในในเหตุการณ์นั้นด้วย

3. กระบวนการการเรียนรู้ หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออก ในด้านการวางแผน ค้นคว้า ปฏิบัติและทดลอง โดยเด็กได้มีการคิดริเริ่มด้วยตนเองในการทำกิจกรรมต่างๆ และครูคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำ และกระตุ้นด้วยคำถาม

4. มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในด้านการให้ความร่วมมือ การทำงาน กลุ่ม การช่วยเหลือ และมีการแบ่งปัน โดยมีพฤติกรรมในแต่ละด้านเฉพาะดังนี้

4.1 ความร่วมมือ ได้แก่ การที่เด็กทำกิจกรรมร่วมกันแล้วแสดงออกในด้านการกระทำหรือ คำพูด ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ

4.2 การทำงานเป็นกลุ่ม ได้แก่ การที่เด็กเข้าร่วมกิจกรรมโดยการทำงานเป็นกลุ่มและ ปฏิบัติงานภายในกลุ่มให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

4.3 การช่วยเหลือ ได้แก่ การที่เด็กจะแสดงพฤติกรรม การแบ่งปัน การเกื้อกูลซึ่งกันและกัน คอยตักเตือนเมื่อกระทำผิด

4.4 การแบ่งปัน ได้แก่ การที่เด็กแสดงออกโดยการกระทำหรือคำพูดในการแบ่งหรือให้ยืม วัสดุอุปกรณ์ที่ตนเองครอบครองอยู่ให้เพื่อน การรอคอยเพื่อนในการใช้วัสดุอุปกรณ์

5. การสื่อความหมาย หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน โดยมีพฤติกรรมในแต่ละด้านดังนี้

5.1 การฟัง ได้แก่ การรู้จักฟังคำสั่ง ความเข้าใจในการฟัง ปฏิบัติคำสั่งได้ถูกต้อง

5.2 การพูด ได้แก่ การสนทนาโต้ตอบ การตั้งคำถาม การพูดคุ้ย และการพูดแสดงความคิดเห็น

5.3 การอ่าน ได้แก่ ความสนใจที่ฟังครูอ่านหนังสือ เปิดหนังสือนิทานอ่าน พร้อมทั้งเล่าเรื่องไปด้วย สนใจดูหนังสือ รูปภาพ นิทานและอื่นๆ

5.4 การเขียน ได้แก่ การขีดเขียนตามความพอใจ ขีดเขียนเป็นเส้นคล้ายตัวหนังสือ เขียนชื่อของตนเอง เขียนลอกเลียนแบบคำ

6. ความมีวินัย หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในด้านการรักผิดชอบงาน การตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์ และการรู้จักรอคอย โดยมีพฤติกรรมในแต่ละด้านดังนี้

6.1 ความรับผิดชอบ ได้แก่ การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้

6.2 การตรงต่อเวลา ได้แก่ การปฏิบัติงานและกิจกรรมตรงต่อเวลา

6.3 ความซื่อสัตย์ ได้แก่ การปฏิบัติงานและกิจกรรมตามข้อตกลงได้ด้วยตนเอง

6.4 รู้จักรอคอย ได้แก่ การรู้จักปฏิบัติตามเหตุการณ์ ก่อน – หลัง ไม่แย่งชิง

7. ทักษะการสังเกต หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในด้านการแสดงความสนใจความอยากรู้อยากเห็น การตั้งคำถาม ชักถามในสิ่งที่สงสัยในขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมและทำงาน

8. ผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในด้าน การเป็นผู้คิดริเริ่ม ผู้ให้ และผู้รับ โดยมีพฤติกรรมในแต่ละด้าน ดังนี้

8.1 ผู้คิดริเริ่ม ได้แก่ การริเริ่มความคิด การกระทำ โดยการบอกถึงความต้องการในการทำกิจกรรม การเลียนแบบ การทำตามคำแนะนำหรือคำขอร้องขอของเพื่อน

8.2 การเป็นผู้ให้ ได้แก่ พฤติกรรมที่เด็กแสดงถึงการเข้าถึงจิตใจของเพื่อน การไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน วางเฉย ไม่เอาตัวเขาเปรียบผู้อื่นและมีความเสียสละ

8.3 การเป็นผู้รับ ได้แก่ การที่เด็กแสดงพฤติกรรม แะการยิ้มแย้มแจ่มใสเข้าหากัน ใช้คำสุภาพอ่อนหวาน

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย

สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (บทคัดย่อ : 2545) ศึกษาเรื่องการพัฒนาโครงการเด็กนักวิจัยและการประเมินเน้นเด็กเป็นสำคัญ (ปีที่ 1) ผลการศึกษาพบว่า

1. การศึกษาระดับทักษะการเรียนรู้ของเด็ก จากการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย ผลการวิจัยพบว่า เมื่อจำแนกตามระดับชั้น โดยภาพรวม เด็กชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1 และอนุบาลศึกษาปีที่ 2 มีทักษะการเรียนรู้ทุกด้านอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาแยกเป็นแต่ละทักษะ ทักษะการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับสูงอันดับแรก คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ = 1.9158) รองลงมาเรียงลำดับดังนี้ ด้านความมีวินัย ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านทักษะการแก้ปัญหา ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านทักษะการสังเกต ด้านผู้นำ และมีทักษะอยู่ในระดับสูงเป็นอันดับสุดท้ายคือ ด้านการสื่อความหมาย

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงทักษะการเรียนรู้ของเด็ก ผลการวิจัยพบว่า ตลอดระยะเวลาการเข้าร่วมโครงการ 8 สัปดาห์ คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านทักษะการแก้ปัญหา ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการสื่อความหมาย ด้านความมีวินัย ด้านทักษะการสังเกต และด้านผู้นำ มีการเปลี่ยนแปลงจากสัปดาห์ที่ 2, 4, 6 และ 8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $P < .01$ แสดงว่า ทักษะการเรียนรู้ของเด็กทุกด้าน ตลอดระยะเวลาการเข้าร่วมโครงการมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้น

3. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม

3.1 ความหมายของพัฒนาการทางสังคม

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2550 : 91 – 92) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคมไว้ว่า พัฒนาการทางสังคม หมายถึง พัฒนาการเรียนรู้ทางสังคมจากความรู้สึกลึกซึ้งผูกพันใกล้ชิดภายในครอบครัวที่พึงพาตนเองและปรับตัวเข้ากับผู้อื่น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 10) ได้ให้ความหมายของพัฒนาทางสังคมว่า หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ที่สังคมนั้นๆ ยอมรับ และสามารถปฏิบัติตนตามบทบาทได้อย่างถูกต้อง โดยที่รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้นๆ

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547 : 128) กล่าวว่า พัฒนาการทางสังคม หมายถึง กระบวนการที่เด็กเรียนรู้พฤติกรรมที่สังคมยอมรับหรือต้องการ ซึ่งหนึ่งมาจากค่านิยมของครอบครัวและสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ (Gordon ;& Browne. 1985 : 344) มีกลไกหลายประการที่ทำให้เด็กเรียนรู้สังคม จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura, 1956) กล่าวว่า การเรียนรู้ทางสังคมเกิดจากการเลียนแบบด้วยการซึมซับสารสนเทศ เก็บไว้ในตน เมื่อสังเกตเห็นภาพการกระทำอันเป็นตัวอย่างจากบุคคลใกล้ชิด ได้แก่ พ่อ แม่ คนเลี้ยง บุคคลแวดล้อมในครอบครัวและเพื่อน (Boulton – Lewis and Catherwood, 1994 : 277) เมื่อเด็กอยู่บ้านเด็กเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมจากพ่อแม่ คนเลี้ยงและสมาชิกในครอบครัว เมื่อเข้าโรงเรียนการได้พบเพื่อน พบครู ประกอบกับการทำกิจกรรมที่โรงเรียนทำให้รู้สังคมได้กว้างขวางขึ้นพฤติกรรมทางสังคมจะถูกปรับเปลี่ยนไปตามสิ่งแวดล้อมใหม่ หากประสบการณ์ทางสังคมที่เด็กได้รับดีเด็กจะมีพัฒนาการทางสังคมดี สามารถใช้การปรับตัวเข้ากับสังคมในทางที่ถูกต้องได้ และมีมนุษยสัมพันธ์ดี

สรุปได้ว่า พัฒนาการทางสังคม หมายถึง พัฒนาการการเปลี่ยนแปลงในแต่ละวัยที่เป็นพฤติกรรม การแสดงออกต่อสังคมและการเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้อยู่ร่วมกับสังคมและสิ่งแวดล้อมที่แต่ละบุคคลอาศัยอยู่ได้

3.2 ความหมายของพฤติกรรมทางสังคม

พฤติกรรมทางสังคมถูกหล่อหลอมขึ้นจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัว สถาบันต่างๆ ในสังคมที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดคุณสมบัติต่างๆ ให้กับบุคคลในสังคมตั้งแต่เยาว์วัย ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายและกล่าวถึงลักษณะของพฤติกรรมทางสังคมไว้หลายท่านดังต่อไปนี้

อิงลิช และ อิงลิช ขจิตพรณ ทองคำ (2536 : 12 ; อ้างอิงจาก English ;& English. 1958. A Comprehensive Dictionary of Psychological and Psychoanalytical Terms. p. 506) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากพฤติกรรมของบุคคลหรือองค์กรทางสังคม อาทิ ครอบครัว โรงเรียน

ก๊อต จิตรา ชนะกุล (2539 : 12 ; อ้างอิงจาก Good. 1973. Dictionary of Education. p. 44) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมว่า เป็นการแสดงออกที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม หรือเป็นการแสดงออกของกลุ่มบุคคล

เพจ โทมัส และ มาร์แชล (บุศรินทร์ สิริปัญญาธร. 2541 : 11 ; อ้างอิงจาก Page, Thomas ;& Marshall. 1977. International Dictionary of Education. p. 314) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมไว้ว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกอย่างต่อเนื่องจากการได้รับอิทธิพลจากพฤติกรรมกลุ่มบุคคล ที่ได้รับการควบคุมโดยองค์กรทางสังคม หรือเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อพยายามมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น

สรุปได้ว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคมและเป็นที่ยอมรับของทางสังคม ดังนั้น ถ้าต้องการให้เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีและเหมาะสมควรพัฒนาและส่งเสริมให้เด็กเกิดพฤติกรรมตั้งแต่เยาว์วัย ซึ่งทั้งครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ต้องร่วมมือกันในการพัฒนาส่งเสริม เพื่อให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

3.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม

อัลเบิร์ต แบนดูรา (สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. 2550 : 65 – 66) กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์นั้น เกิดจากพฤติกรรมของบุคคลนั้นมีการปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลนั้นกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งทฤษฎีเน้นบุคคลเกิดการเรียนรู้โดยการให้ตัวแบบ (Learning Theory Modeling) โดยผู้เรียนจะเลียนแบบจากตัวแบบ การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจึงเกิดขึ้นได้ ซึ่งกระบวนการต่างๆ ของการเลียนแบบของเด็ก ประกอบด้วย 4 ประการ คือ

1. กระบวนการดึงดูดความสนใจ (Attentional Process) คือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เด็กสังเกตตัวแบบ และตัวแบบนั้นดึงดูดให้เด็กสนใจที่เลียนแบบ ควรเป็นพฤติกรรมที่ง่าย ๆ ไม่สลับซับซ้อน ง่ายต่อการเอาใจใส่ของเด็กที่เกิดการเลียนแบบ และเกิดการเรียนรู้

2. กระบวนการคงไว้ (Retention Process) คือ กระบวนการบันทึกหรือเก็บเป็นความจำที่เด็กจะต้องมีความแม่นยำในการบันทึกสิ่งที่ได้เห็น หรือได้ยินเก็บเป็นจำ ทั้งนี้เด็กดึงข้อมูลที่ได้จากตัวแบบออกมาใช้กระทำตามโอกาสที่เหมาะสม เด็กที่มีอายุที่มากกว่าจะเรียนรู้จากการสังเกตการณ์กระทำที่ฉลาดของบุคคลอื่นๆ ได้มากกว่า โดยประมวลไว้ในลักษณะของภาพพจน์ (Imaginative Coding) และลักษณะของภาษา (Verbal Coding) และเด็กโตขึ้นนำประสบการณ์และสัญลักษณ์ต่างๆ มาเชื่อมโยง ซึ่งจะช่วยให้เขาได้เก็บสะสมความรู้ไว้ในระดับที่สามารถนำมาใช้ได้เมื่อต้องการ

3. กระบวนการแสดงออก (Motor Reproduction) คือ การแสดงผลการเรียนรู้โดยการกระทำ คือ การที่ผลสำเร็จในการเรียนรู้จากตัวแบบต่างๆ เพื่อให้เกิดความแม่นยำ เด็กจะต้องแสดงพฤติกรรมได้จากการเรียนรู้ ด้วยการเคลื่อนไหวออกมาเป็นการกระทำออกมาในรูปของการใช้กล้ามเนื้อ ความรู้สึกด้วยการกระทำครั้งแรกไม่สมบูรณ์ ดังนั้น เด็กจำเป็นต้องลองทำหลายๆ ครั้ง เพื่อให้ได้ลักษณะพฤติกรรมที่ต้องการ เพื่อนำมาแก้ไขพฤติกรรมที่ยังไม่เข้ารูปเข้ารอย สิ่งนี้จะทำให้เกิดพัฒนาการในการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ

4. กระบวนการจูงใจ (Motor Reproduction Process) คือ กระบวนการเสริมแรงให้กับเด็ก เพื่อแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบได้ถูกต้อง โดยเด็กเกิดการเรียนรู้จากการเลียนแบบตัวแบบที่จะมาจากบุคคลที่มีชื่อเสียงมากกว่าบุคคลที่ไม่มีชื่อเสียงบุคคลที่มีเพศเดียวกับเด็ก

แนวคิดของเบนดูรา เน้นพฤติกรรมใดๆ ก็ตามสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามหลักการเรียนรู้ เป็นการกระตุ้นเด็กมีการเรียนรู้พัฒนาการทางสังคม โดยใช้การสังเกตตัวแบบที่เด็กเห็น เด็กมีระดับการเรียนรู้แล้วเด็กจะมีทางเลือกใหม่ๆ เพิ่มขึ้น เพื่อเก็บสะสมพฤติกรรมที่เป็นไปได้เอาไว้ปฏิบัติต่อไป

จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคมดังกล่าว สรุปได้ว่า พัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยเกิดขึ้นโดยการเรียนรู้จากประสบการณ์และสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัว ถ้าจัดสภาพแวดล้อมที่ดีไม่ว่า จะเป็นวัตถุ สิ่งของ หรือคน ก็จะช่วยส่งเสริมให้เด็กสามารถมีบุคลิกภาพที่ดี และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้

อีริคสัน (พรณี ชูทัย เจนจิต. 2538 : 104 ; อ้างอิงจาก Morrison. 1995 : 16 – 17 ; citing Erikson. 1963) ได้กล่าวว่า บุคลิกภาพของคนเรามีโอกาสที่จะพัฒนาได้ทั้งในทางบวกและทางลบ ซึ่งในแต่ละขั้นของพัฒนานั้น ถ้าบุคคลใดได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมก็จะพัฒนาขึ้นเป็นบุคคลที่มีความสุขสมบูรณ์ มีสุขภาพจิตดีมีชีวิตที่มีความสุข แต่ถ้าบุคคลใดได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมก็จะทำให้คนๆ นั้นพัฒนาขึ้นมาเป็นผู้ที่มีปัญหาทางการปรับตัวแต่ละขั้นของพัฒนาการจะได้รับอิทธิพลจากขั้นที่มาก่อน และในแต่ละขั้นนั้นจะมีโอกาสพัฒนาขึ้นมาน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์ที่แต่ละคนมีแต่ละคนมีต่อตนเอง สิ่งแวดล้อม ได้แบ่งพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยเป็น 3 ระยะ คือ

1. ขั้นพัฒนาความไว้วางใจ – ความไม่ไว้วางใจ (Basic Trust ;& Basic Mistrust) เป็นระยะที่อยู่ในช่วงปีแรกของชีวิต ถ้าเด็กมีประสบการณ์ที่ดีและได้รับความรักความอบอุ่นอย่างสม่ำเสมอ เด็กจะรู้สึกว่าการนี้น่าอยู่และจะเกิดความรู้สึกไว้วางใจผู้อื่น แต่ถ้าเด็กได้รับประสบการณ์ตรงกันข้ามกันก็จะเกิดความรู้สึกไม่ไว้วางใจผู้อื่น และอาจนำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่มีเหตุผล เพิกเฉย หรือต่อต้านในช่วงหลังของชีวิต

2. ขั้นพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง ความละเอียดและสงสัย (Autonomy ;& Shame and Doubt) เป็นระยะที่อยู่ในช่วงปีที่สองของชีวิต เด็กวัยนี้สามารถควบคุมกล้ามเนื้อในการเคลื่อนไหวได้ดี และเริ่มควบคุมการขับถ่ายได้ จึงต้องการที่จะขับถ่ายตามความต้องการของตน ซึ่งถ้าเด็กประสบความสำเร็จในการควบคุมกล้ามเนื้อต่างๆ ก็จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจและเป็นตัวของตัวเอง แต่ถ้าหากไม่ประสบความสำเร็จก็จะเกิดความรู้สึกละเอียดและสงสัยในตนเอง

3. ขั้นพัฒนาความคิดริเริ่ม – ความรู้สึกผิด (Initiative ;& Guilt) อยู่ในระยะเด็กก่อนวัยเรียน ซึ่งเป็นวัยที่มีพลังงานมาก การให้เด็กได้เรียนรู้กิจกรรมต่างๆ ตามความคิดความต้องการของตน จะทำให้เด็กประสบความสำเร็จ ความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กก็เป็นผลมาจากการให้เด็กได้ทำกิจกรรมที่สนุกสนานง่าย ๆ การที่เด็กมีร่างกายและจิตใจที่ดีจะส่งผลให้เขาเป็นคนมีความคิดริเริ่ม แต่ถ้าเด็กประสบการณ์ความล้มเหลวไม่สมหวังก็จะเกิดความรู้สึกผิดและวิตกกังวล ซึ่งแนวทางที่ดีที่สุดที่จะสามารถส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดริเริ่มได้ เช่น การให้เด็กเล่นเกี่ยวกับการก่อสร้างการทำงานบ้านเล็กๆ น้อยๆ หรือการให้ช่วยดูแลเด็กที่เล็กกว่า

ทฤษฎีพัฒนาการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคล (Social Interpersonal Theory)

ฮาวิกเฮอร์ต (พรพนี ชูทัย เจนจิต. 2537 : 77 – 78 ; อ้างอิงจาก Harvighurst) ได้รับอิทธิพลแนวความคิดจากอีริคสัน (Erikson) เกี่ยวกับลักษณะของพัฒนาการแต่ละช่วงวัยของบุคคล โดยอธิบายว่า ในแต่ละช่วงวัยของชีวิตนั้น เป็นงานประจำวันซึ่งเป็นงานที่เกิดแต่ละคนจะทำได้ในช่วงนั้นๆ ถ้าบุคคลใดไม่ประสบผลสำเร็จจะมีผลต่อการปรับตัว ฮาวิกเฮอร์ต แบ่งงานที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางสังคมในวัยทารกและวัยเด็กตอนต้นออกเป็น 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 เด็กสามารถมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความเจริญทางสังคมและทางกายภาพ ซึ่งหมายถึงการที่เด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว เช่น พ่อ แม่ โรงเรียน ครู และสิ่งต่างๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องกับ

ประการที่ 2 เด็กสามารถที่จะเรียนรู้การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับพี่น้องและบุคคลอื่นรวมทั้งชอบเลียนแบบบุคคลอื่น

ประการที่ 3 เด็กสามารถที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ถูกกับสิ่งที่ผิดและเริ่มมีพัฒนาการทางจริยธรรม

สรุปได้ว่า เด็กเมื่อมีการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมและบุคลิกภาพด้านความพหุติ ความรู้สึกที่แสดงออกในสิ่งแวดล้อมต่างๆ ตามลำดับขั้นตอนอย่างเหมาะสม ทำให้เขาทำหน้าที่ของการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี และเรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับพ่อแม่พี่น้อง บุคคลอื่น สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมเพื่อนำมาสร้างเอกลักษณ์ของตนเอง

3.4 พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ประกายรัตน์ ภัทรานนท์ (2531 : 15) สรุปว่า พฤติกรรมความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัยกับบุคคลอื่นมีดังต่อไปนี้

1. ความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่มักจะได้แก่ พ่อแม่ และ บุคคลใกล้ชิด เด็กปฐมวัยส่วนมากจะแสดงความรู้สึกโศกเศร้าเสียใจ เมื่อต้องพรากจากแม่น้อยลงเรื่อยๆ ตามอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างไรก็ตาม ถ้ามีคนแปลกหน้าปรากฏหรืออยู่ในภาวะที่ดีเครียด เด็ก 3 ขวบ ก็อาจแสดงอาการเศร้าโศกที่ต้องจากแม่มากขึ้นในส่วนของความสัมพันธ์กับพ่อนั้น ถ้าพ่อแสดงบทบาทในการเป็นเพื่อนเล่นกับเด็กมากเท่าใดความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับเด็กปฐมวัยมักจะมีแนวโน้มไปในทางที่ดีมีความสุข

2. ความสัมพันธ์กับพี่น้อง เด็กที่เป็นพี่มักจะเป็นผู้ริเริ่มการเล่นแบบต่างๆ โดยที่พี่น้องเป็นผู้เลียนแบบซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้สัมพันธ์กับอายุและเพศด้วย ในช่วงที่เด็กอายุ 3 – 6 ขวบปี ยังปรากฏเกี่ยวกับการขัดแย้งของพี่น้องบ้าง เช่น การแย่งของเล่นกัน การร้องไห้ พฤติกรรมก้าวร้าว พ่อแม่จึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญมากในการสร้างความสัมพันธ์ที่ระหว่งพี่น้องโดยการให้ความยุติธรรมความรักความเอาใจใส่ให้ทุกคนอย่างทั่วถึง ปัญหาของพี่น้องก็จะไม่เกิดขึ้นมากนัก

3. ความสัมพันธ์กับเด็กอื่น เมื่อเด็กเข้าสู่ระยะปฐมวัย เขามีโอกาสพบคนมากขึ้น โดยเฉพาะเด็กที่อยู่ในวัยเดียวกัน ซึ่งมีความคล้ายคลึงกันหลายด้าน เช่น อายุ ความสนใจ ความสามารถ ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน จึงมักเป็นด้านความสนุกสนานหรือด้านสิ่งของ เพราะเด็กมีความเกี่ยวข้องกับวัตถุต่างๆ มากขึ้น เช่น ของเล่น และการเล่นเกมต่างๆ

4. ความสัมพันธ์กับเด็กอื่นในการเล่น เด็กปฐมวัยมักมีพฤติกรรมในการเล่นหลายวิธี เล่นคนเดียว เล่นแบบขนานต่างคนต่างเล่น เล่นแบบไม่มีจุดประสงค์ร่วมกัน และการเล่นที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน

สรุปได้ว่า การที่เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นในวัยนี้ จะเป็นพื้นฐานทางสังคมของเด็กต่อไปเมื่อเขาเติบโตขึ้น ดังนั้นครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กควรส่งเสริมให้เข้าสังคมหรือมีกิจกรรมร่วมกับเด็กอื่นๆ เพื่อให้เขามีประสบการณ์ขั้นต้นที่จำเป็นสำหรับการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

เกรก (สมร ทองดี. 2538 ; อ้างอิงจาก Craig. 1979 : 106) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กกับบุคคลอื่นว่า เด็กจะมีการเรียนรู้ทางสังคมจากสภาพการณ์ที่เขาปฏิบัติสัมพันธ์และสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลต่างๆ พ่อแม่จะต้องเป็นผู้เปิดใจกว้างให้การยอมรับเด็กให้มีความมั่นใจและปลุกฝังค่านิยมในสังคม โดยการถ่ายทอดให้เด็กได้รับรู้และเข้าใจที่ละน้อยจะทำให้เด็กเกิดความมั่นใจในสิ่งแวดล้อมที่เขาสัมพันธ์ด้วย เด็กจะเรียนรู้การปฏิบัติต่อกันจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง เรียนรู้การต่อสู้จากการเล่นจากพี่น้อง เรียนรู้จักยอมรับการปฏิเสธจากเพื่อน จะแสดงออกให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความพอใจหรือไม่พอใจ ซึ่งความรู้สึกและความคาดหวังที่เด็กมีต่อผู้อื่นจะเป็นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเมื่อเด็กมีประสบการณ์กว้างขึ้นเด็กจะเริ่มรู้จักตอบสนองรู้จักให้ และเลียนแบบพฤติกรรมที่เหมาะสมเมื่อเข้าสู่โรงเรียน

จะมีการปรับตัวอย่างมาก เพื่อให้มีพฤติกรรมตามที่ครูและเพื่อนคาดหวัง ซึ่งเพื่อน ๆ จะมีพื้นฐานมาจากลักษณะครอบครัวแตกต่างกัน จะมีลักษณะพฤติกรรมที่แตกต่างกัน เช่น เด็กบางคนมีพฤติกรรมเลียนแบบเมื่อมีเพื่อนที่โรงเรียนเป็นคนก้าวร้าว ครูต้องคอยช่วยเหลือไม่ให้เกิดพฤติกรรมเด็กก้าวร้าว เพื่อให้เด็กเล่นอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มได้เมื่อเด็กพบกับสถานการณ์ใหม่ๆ ที่เข้ามาในชีวิตเด็กจะต้องรู้แนวทางการสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งใหม่ๆ และเกิดการพัฒนาตนเอง ประสบการณ์ที่เด็กได้รับการถ่ายทอดทางสังคมที่ผ่านมา จะทำให้เด็กเกิดความไว้วางใจ เกิดความเชื่อมั่นและรู้สึกประสบผลสำเร็จ จะทำให้เด็กเติบโตเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

ประมวล คิตคินสัน (2527 : 107) กล่าวถึงการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย

1. การกำหนดตารางกิจกรรมประจำวัน ถ้าตารางกิจกรรมประจำวันมีความเหมาะสมต่อเนื่องกัน จัดกิจกรรมที่ต้องใช้พลังงานและกิจกรรมที่ผ่อนคลายสลับกันจะทำให้เด็กไม่เบื่อหน่าย มีบรรยากาศในการเรียนที่ดี การที่เด็กรู้ตารางกิจกรรมประจำวันและสิ่งที่ครูคาดหวังให้เด็กทำ จะทำให้เกิดความเป็นระเบียบ

2. การเสริมแรง การเสริมแรงทันทีที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมจะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับในการเสริมแรงพฤติกรรมทางสังคมแก่เด็กปฐมวัยควรพูดให้ชัดเจนว่าเด็กได้แสดงพฤติกรรมที่ดีอย่างไรเช่น “เธอใจดีจังที่ช่วยมานะเช็ดสีที่หกบนพื้น” คำชมเชยของครูมีคุณค่าสำหรับเด็กส่วนใหญ่ เพราะเป็นตัวอย่างที่ดี เด็กมักจะเอาอย่างในบางครั้งอาจใช้ทำทางแทนการเสริมแรงด้วยวาจาตามความเหมาะสม

มุนซิงเจอร์ (เพียจิต ไรน์. 2531 : 43 ; อ้างอิงจาก Munsinger. 1975 : 19) กล่าวถึงพฤติกรรมเด็กช่วงอายุ 3 - 6 ปีว่า เด็กจะมีการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางสังคมและโครงสร้างทางสังคมในกลุ่มเพื่อนเริ่มมีการเล่นแบบร่วมมือกันมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในกลุ่มเพื่อนบรรลุเป้าหมายของกลุ่มเด็กอายุ 4 ปีขึ้นไปจะได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนได้ เด็กจะต้องเรียนรู้การแบ่งปันการป้องกันตัวจากการก้าวร้าวของเพื่อนและการประนีประนอมกัน กลุ่มเพื่อนจะให้รางวัลกับพฤติกรรมที่เห็นว่ามีดีและลงโทษหรือปฏิเสธพฤติกรรมที่เห็นได้ว่าไม่ดี ตามมาตรฐานของกลุ่ม กลุ่มเพื่อนจะให้รูปแบบของพฤติกรรมที่ยอมรับ และไม่ยอมรับของกลุ่มแก่เด็ก

ชิคเคนเดนซ์ (สุทธิพรณ ธีรพงศ์. 2537 : 15 ; อ้างอิงจาก Chickendanz. 1976 : 6 - 7) กล่าวถึงการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนในโรงเรียนอนุบาล จะทำให้เด็กได้เรียนรู้วิถีแก้ไขทางสังคม วิธีปฏิบัติแตกต่างจากพฤติกรรมที่ตนอยู่บ้าน เพราะที่โรงเรียนเด็กจะต้องเรียนรู้ว่าเขากำลังมีการแบ่งปันทั้งในด้านของพื้นที่วัสดุของเล่น เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่นต้องยอมรับฟังทัศนะของผู้อื่น การให้ความร่วมมือ ซึ่งเหล่านี้จะนำเด็กไปสู่วิธีการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น

สมใจ ทิพย์ชัยเมาะ และ ลออ ขุนศิริ (2526 : 162 - 220) กล่าวว่า การเล่นเป็นการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เด็กจะเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว เรียนรู้กับตนเอง และเรียนรู้ในการที่จะร่วมกับผู้อื่นการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มาจากการเล่นในระยะแรก เด็กจะเล่นและมีปฏิสัมพันธ์กับพ่อแม่ญาติผู้ใหญ่ และพี่เลี้ยงที่บ้าน แต่เมื่อโตขึ้นเขาจะพบว่าสมาชิกในบ้านไม่สามารถที่จะเล่นกับเขาตามที่เขาต้องการเด็กจึงปรารถนาที่จะคบเพื่อนวัยเดียวกันเมื่อเด็กเข้าโรงเรียนสภาพแวดล้อมในโรงเรียน จะทำให้เด็กมีโอกาสติดต่อสัมพันธ์บุคคลต่างๆ มากขึ้น โดยเฉพาะกับเพื่อนในวัยเดียวกัน

พัชรี ผลโยธิน (2542 : 12) กล่าวว่า เด็กปฐมวัยนั้นถ้ามีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นหรือผู้ใหญ่ เด็กจะยังมีโอกาสเรียนรู้ความคิดของผู้อื่น รู้จักปัญหา เพื่อนจะมีอิทธิพลทำให้เด็กได้รับการพัฒนาทักษะด้านต่างๆ เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะเด็กต่างกับผู้ใหญ่ตรงที่เด็กจะแสดงออกกับเพื่อนแต่ละคนอย่างเสมอภาค ซึ่งเท่ากับเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นโต้แย้งอย่างอิสระ ถ้าให้โอกาสเด็กอย่างต่อเนื่อง เด็กจะเห็นว่าคนอื่นมีความคิด ความรู้สึกแตกต่างจากตนเองและเริ่มตระหนักถึงพฤติกรรมของตนที่แสดงต่อคนอื่น

สรุปได้ว่า เด็กที่มีความสัมพันธ์ทางสังคม จะเป็นเด็กที่มีพฤติกรรมในการปรับตัว การแก้ปัญหาด้วยวิธีการนำไปสู่ความสงบสุขของกลุ่มรู้จักแบ่งปัน เด็กจะได้เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันและการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ซึ่งความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กมาจากการที่เด็กได้พัฒนาการเล่นเป็นกลุ่มและได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับกลุ่ม เมื่อเด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันอยู่เป็นประจำ จะช่วยให้เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมทางสังคมลดลงหรืออาจเลือนหายไป

3.5 ลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัยเรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น แต่การแสดงพฤติกรรมทางสังคมในระยะแรกอาจมีปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น เพราะเด็กวัยนี้จะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ยังไม่รู้จักควบคุมอารมณ์ และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น แต่เมื่อเด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกันหรือกับผู้อื่นมากขึ้น อีกทั้งได้รับการปลูกฝังพฤติกรรมที่เหมาะสมทางสังคม เด็กย่อมสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและเรียนรู้บทบาทของตนเองในสังคมได้ดียิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2539ข : 21)

ซีเฟลท์ (วันเพ็ญ ปุณพัฒน์. 2539 : 16 – 17 ; อ้างอิงจาก Seefeldt. 1980. Teaching Young Children. p. 7 - 11) ได้อธิบายถึงลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 3 ปี กล่าวได้ว่าเป็นวัยแห่งการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กเห็นว่าตนเป็นคนที่สำคัญที่สุด มีความสุขที่เล่นคนเดียวแต่เริ่มสนใจผู้อื่นบ้าง แม้ว่าเด็กจะเล่นกับตนเองแต่ก็ชอบที่จะนั่งเล่นข้างๆ ผู้อื่น แต่ไม่เล่นเป็นกลุ่มหรือเล่นร่วมกับผู้อื่น ไม่ให้ความร่วมมือ ไม่แบ่งปัน ต้องการใจใส่ความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ เด็กวัยนี้ยังไม่มีเพื่อนที่ชอบเป็นพิเศษ และเล่นกับเด็กอื่นที่มาอยู่ใกล้ๆ เท่านั้น

2. ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 4 ปี เด็กวัยนี้เริ่มสนใจผู้อื่นมากขึ้นกว่าเดิม ฉะนั้นเด็กจะเริ่มเล่นกับผู้อื่นบ้างในบางสถานการณ์ ชอบเล่นบทบาทสมมติ เล่นเลียนแบบชีวิตครอบครัว ซึ่งพบเห็นในชีวิตประจำวัน แต่โดยทั่วไปเด็กยังมีลักษณะที่แสดงถึงความก้าวร้าวทางกาย เอะอะไม่ระมัดระวัง เกเร ยังมีลักษณะของการเป็นนาย ขณะเดียวกันเด็กจะเริ่มเป็นผู้ช่วยที่ดี มีท่าทีแสดงความเป็นมิตร เริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยน และการรอคอยให้ถึงรอบของตนเริ่มการแบ่งปันบ้าง

3. ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 5 ปี เด็กวัยนี้มีความเป็นมิตรมากขึ้น มีความกระตือรือร้นที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่น เริ่มเข้ากลุ่มใหญ่ขึ้นจาก 2 คน เป็น 5 คน เริ่มมีเพื่อนที่ถูกใจเป็นพิเศษ ชอบเล่นละครสมมติ เล่นเลียนแบบ เล่นละครใบ้ การทะเลาะกันกับเพื่อนลดน้อยลง เพราะเริ่มเข้าใจและยอมรับความสำคัญของผู้อื่น เป็นระยะที่เริ่มจะมีความเห็นคล้อยตามผู้อื่น และเริ่มมีความรู้สึกไม่พึงพอใจถ้าเพื่อนในกลุ่มไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม

4. ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 6 ปี กล่าวได้ว่า เป็นวัยที่เริ่มมีการประสานสัมพันธ์กับผู้อื่น ดังจะเห็นได้จากลักษณะการเล่นที่เปลี่ยนไป คือ เล่นเป็นกลุ่มและมักจะเป็นเพื่อนเพศเดียวกันเริ่มรู้จักกังวลเกี่ยวกับสังคมภายในกลุ่มของตนเอง มีเพื่อนรักเป็นพิเศษเพียงคนเดียว ในการเล่นยังชอบแสดงเป็นตัวเด่น เล่นรุนแรง พยายามจะเป็นที่หนึ่ง ในการเล่นต้องชนะ และถ้าหากการเล่นนั้นมีกฎเกณฑ์ที่ยากเกินกว่าความสามารถของตนก็จะพยายามปรับกฎนั้นให้มาเป็นประโยชน์กับตน

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 21) กล่าวว่าจากความรู้สึกผูกพันภายในครอบครัวที่ต้องพึ่งพาตนเองและการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น มีความสนใจกับการเรียนรู้สิ่งรอบตัวมากขึ้นและเรียนที่จะสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น แต่การแสดงพฤติกรรมในระยะแรกอาจมีปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่น เพราะเด็กวัยนี้จะยึดตนเองเป็นศูนย์กลางยังไม่รู้จักควบคุมอารมณ์และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น แต่เมื่อเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกันหรือผู้อื่นมากขึ้น อีกทั้งได้รับการปลูกฝังลักษณะพฤติกรรมที่เหมาะสมทางสังคมเด็กย่อมสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและเรียนรู้บทบาทของตนเองได้ดียิ่งขึ้น

จิตตินันท์ เดชะคุปต์ (2537 : 55) กล่าวถึงลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปี จะมีการเล่นรวมเป็นกลุ่มกับเพื่อนมากขึ้น รู้จักการเป็นผู้ให้และผู้รับที่ดี กระตือรือร้นช่วยเหลือผู้อื่น เข้าใจความรู้สึกผู้อื่น

อุบลรัตน์ เพ็งสถิตย์ (2529 : 231) ได้จำแนกรูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยออกเป็น 2 ประเภท คือ พฤติกรรมชอบสังคม (prosocial behavior) และ พฤติกรรมต่อต้านสังคม (Anti - social behavior) ดังนี้

พฤติกรรมชอบสังคม (prosocial behavior) ได้แก่ พฤติกรรมทางสังคมในทางบวกที่ส่งเสริมให้ความร่วมมือหรือเอื้อต่อการกระทำกิจกรรมต่างๆ ที่สังคมจัดขึ้นหรือสังคมได้รับอยู่ เมื่อเด็กทำพฤติกรรมเหล่านี้ไปแล้ว จะสร้างความพอใจเป็นที่นิยมชมชอบแก่ตนเองและผู้อื่นประกอบด้วยพฤติกรรมต่างๆ ดังนี้

1. การเลียนแบบพฤติกรรม (Imitation) เด็กจะเลียนแบบเจตคติและพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคลที่เขาประทับใจและอยากจะเป็นเช่นนั้นบ้าง

2. การแข่งขัน (rivalry) ความต้องการที่จะเด่นหรือดีกว่าเด็กคนอื่นๆ จะปรากฏให้เห็นเมื่ออายุประมาณ 4 ปี โดยจะเริ่มให้เห็นจากการต้องการเด่นหรือดีกว่าในการเล่นเมื่อเด็กอยู่ในบ้านก่อน แล้วจึงขยายออกมานอกบ้าน

3. ความร่วมมือ (cooperation) เมื่อปลายอายุ 3 ปี การเล่นเกมที่ต้องการอาศัยความร่วมมือของกลุ่มเริ่มพัฒนาและเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทำให้เด็กมีโอกาสได้ฝึกฝนทักษะในการเข้าสังคมจากการเล่นเป็นกลุ่ม

4. ความเห็นอกเห็นใจ (sympathy) เนื่องจากความเห็นอกเห็นใจนี้ต้องการอาศัยความเข้าใจในความรู้สึกของคนอื่น ความเห็นอกเห็นใจจึงมีโอกาสเกิดได้เป็นครั้งคราว เมื่อเด็กอายุ 3 ปี และหากเด็กได้เล่นกับเด็กอื่นมากเท่าใด โอกาสที่เด็กจะรู้สึกเห็นอกเห็นใจในจะค่อยๆ เกิดขึ้น

5. ความเข้าใจความรู้สึกของคนอื่น (empathy) เด็กจะต้องมีความสามารถที่สมมติตนเองเมื่ออยู่ในเหตุการณ์นั้น ความรู้สึกนี้จะต้องอาศัยจินตนาการความเข้าใจความรู้สึกนี้เด็กวัยก่อนเรียนน้อยคนที่จะรู้สึก

6. การยอมรับจากสังคม (desire for social approval) เด็กก่อนวัยเรียนต้องการยอมรับจากเพื่อนที่ใกล้ชิดกันมากกว่าจากผู้ใหญ่ เด็กวัยนี้พบว่าคนที่มีความประพฤติที่ก่อวินาศกรรมจะเป็นที่ยอมรับของเพื่อน

7. การแบ่งปัน (generosity) เด็กวัยก่อนเรียนจะทราบได้จากประสบการณ์ว่าการที่จะได้รับการยอมรับจากสังคมก็คือการแบ่งปันสิ่งของของตนเองมีอยู่โดยเฉพาะของเล่นให้แก่เพื่อน ซึ่งในการแบ่งปันนี้จะค่อยๆ มาแทนที่ความเห็นแก่หรือเห็นตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็ก

8. พฤติกรรมการอยู่ใกล้ชิดกัน (attachment) เด็กจะได้รับประสบการณ์จากวัยทารกและวัยเด็กว่าความพึงพอใจนั้นมาจากความอบอุ่นและความใกล้ชิดที่แต่ละคนให้ซึ่งกันและกัน ความใกล้ชิดดังกล่าวจะขยายจากบ้านมายังโรงเรียน ครู เพื่อนและสิ่งของอื่นที่เด็กพอใจ

พฤติกรรมต่อต้านสังคม (Anti - social behavior) ได้แก่ พฤติกรรมที่แสดงออกว่าต่อต้านก้าวร้าว ทำลาย หรือคัดค้าน ซึ่งเป็นพฤติกรรมในทางลบที่ทำไปแล้วสร้างความเดือดร้อน และความไม่พอใจให้แก่ตนเองและผู้อื่น พฤติกรรมด้านสังคมนี้มีความสำคัญในการที่จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม

3.6 งานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม

1. งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม

อริสา โสคำภา (2551 : บทคัดย่อ) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นอิสระประกอบการใช้สถานการณ์จำลองในแต่ละช่วงสัปดาห์ที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมทางสังคมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ $P < .01$ และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมทางสังคมมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นตลอดช่วงการทดลองยกเว้นสัปดาห์ที่ 3 เท่านั้นที่มีการเปลี่ยนแปลงลดลงเล็กน้อย เมื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านความร่วมมือ ด้านการช่วยเหลือ และด้านการแบ่งปัน พบว่า คะแนนพฤติกรรมทั้ง 3 ด้านมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ด้านความร่วมมือช่วงสัปดาห์ที่ 1 และสัปดาห์ที่ 2 เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ด้านการช่วยเหลือมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นในช่วงสัปดาห์ที่ 1, 6, 7 และสัปดาห์ที่ 8 เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ และด้านการแบ่งปันสัปดาห์ที่ 1, 2 และสัปดาห์ที่ 3 เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ และในช่วงสัปดาห์ที่ 4, 7 และสัปดาห์ที่ 8 เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .05$ ส่วนในช่วงสัปดาห์ที่ 5 – 6 เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ลักคณา เสนอฤทธิ์ (2551 : บทคัดย่อ) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงผลการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมทางสังคม โดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวม มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางเพิ่มขึ้นในช่วงสัปดาห์ที่ 1, 4, 8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ เมื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย แยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การช่วยเหลือ การแบ่งปัน การยอมรับผู้อื่น โดยค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมทางสังคม ด้านการช่วยเหลือมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่เพิ่มขึ้นตั้งแต่ช่วงสัปดาห์ที่ 1, 4, 8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ส่วนด้านการแบ่งปันและการยอมรับ มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่เพิ่มขึ้นตั้งแต่ช่วงสัปดาห์ที่ 1, 4, และ 8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ยกเว้นบางช่วงสัปดาห์มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย

ศิริรัตน์ ชูชีพ (2544 : 37) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวสร้างสรรค์ และหลังจากการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหว เริงสร้างสรรค์ในสัปดาห์ที่ 1 หลังจัดประสบการณ์เคลื่อนไหวเริงสร้างสรรค์ใน 1 สัปดาห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วราภรณ์ ปานทอง (2548 : 61) ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นหาคณิตศาสตร์ประกอบการเล่นบทบาทสมมุติ ตลอดระยะเวลา 8 สัปดาห์ พบว่า ในแต่ละช่วงสัปดาห์ เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ก่อนและหลังการทดลอง

วาสนา บุญจันทร์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่มีพฤติกรรมทางสังคมด้านสุภาพ อ่อนน้อม และความมีระเบียบวินัยต่ำ ในการจัดกิจกรรมเน้นสื่อแบบไทยในกิจกรรมวงกลม กิจกรรมศิลปศึกษาและกิจกรรมเล่นตามมุม พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์ดังกล่าวมีพฤติกรรมทางสังคมด้านความอ่อนน้อมและความมีระเบียบวินัยสูงขึ้น

ณัฐราพร พงษ์สิงห์ (2539 : บทคัดย่อ) ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผนกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งอย่างอิสระ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอนุบาล 2 อายุ 5-6 ปี จำนวน 30 คน โดยกลุ่มทดลองจะได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน กลุ่มควบคุมได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกอย่างอิสระ ผลการศึกษาพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งอย่างอิสระ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จิณณณัส ศรีทอง (2541 : 58) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์มุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบ กับมุมบล็อกแบบปกติ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์มุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบและมุมบล็อกปกติ พฤติกรรมทางสังคมด้านเอื้อเฟื้อและความมีระเบียบวินัยสูงขึ้น

วราลี โกสัย (2540 : 53) ได้ศึกษาผลของการเล่นเกมแบบร่วมมือนอกห้องเรียนที่มีต่อพฤติกรรมชอบสังคมนของเด็กปฐมวัย พบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเกมแบบร่วมมือนอกห้องเรียนที่มีพฤติกรรมชอบสังคมน หลังการทดลองแตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเกมแบบปกตินอกห้องเรียน มีพฤติกรรมชอบสังคมน หลังการทดลองแตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1
3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเกมแบบร่วมมือนอกห้องเรียน และการจัดกิจกรรมการเล่นเกมแบบปกตินอกห้องเรียน และมีการจัดกิจกรรมการเล่นเกมแบบร่วมมือนอกห้องเรียนและการจัดกิจกรรมแบบการเล่นปกตินอกห้องเรียน มีพฤติกรรมชอบสังคมนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ธราพร กุลนันทน์ (2530 : 65 – 81) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเล่นต่างกลุ่มอายุที่มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างได้แก่ เด็กอายุ 4 - 5 ปี จำนวน 18 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม ที่เล่นกับเด็กต่างกลุ่มที่มีอายุ 5 - 6 ปี ในสถานการณ์การเล่น 3 แห่ง คือ การเล่นบล็อก การเล่นพลาสติกสร้างสรรค์ และการเล่นทรายเป็นเวลา 6 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้ส่งข้อมูลของเด็กให้ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์พฤติกรรมทางสังคมทั้งประสงค์และไม่ประสงค์ ผลการศึกษาพบว่า การเล่นต่างกลุ่มอายุทำให้พฤติกรรมของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมทางสังคมที่สูง กลุ่มทดลองที่ 2 มีพฤติกรรมทางสังคมต่ำที่สุด กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มที่ 3 มีพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์สูงขึ้นในระดับใกล้เคียงกัน ทำให้พฤติกรรมทางสังคมของกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยกลุ่มทดลองที่ 3 มีพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์

จันทร์เพ็ญ สุภาพล (2535 : 74 – 77) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 5 – 6 ปี ที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีและนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือ พบว่าพฤติกรรมที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือมีพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้น และเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือมีพฤติกรรมทางสังคมดีกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือ

วันเพ็ญ ปูลพัฒน์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นสมมติแบบกึ่งขึ้นและแบบอิสระ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ เด็กปฐมวัย อายุ 5 - 6 ปี จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายและสุ่มแบบแบ่งชั้น พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการจัดประสบการณ์การเล่นสมมติแบบกึ่งขึ้นมีพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปันและด้านการร่วมมือสูงกว่าเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการเล่นสมมติแบบอิสระอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นสมมติแบบกึ่งขึ้นมีพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเล่นสมมติแบบอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ณัฐฐาพร พงษ์สิงห์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมชอบสังสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มแบบมีแผนกับเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่นบล็อกกลางแจ้งอย่างอิสระ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ เด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปี จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มกลุ่มอย่างง่าย พบว่าพฤติกรรมชอบสังสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผนกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผนกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นบล็อกกลางแจ้งแบบอิสระแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วาสนา บุญจันทร์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่มีพฤติกรรมทางสังคมด้านความสุภาพอ่อนน้อมและความมีระเบียบวินัยต่ำ โดยการจัดกิจกรรมเน้นสื่อแบบไทยในกิจกรรมในวงกลม กิจกรรมศิลปะศึกษา และกิจกรรมการเล่นตามมุม พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์ดังกล่าว มีพฤติกรรมทางสังคมด้านความอ่อนน้อม และความมีระเบียบทางสังคมของเด็กปฐมวัยระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชายที่เกี่ยวกับวิธีการที่ใช้ในกลุ่ม การรวมกลุ่มกับเด็กอื่น และการมีส่วนร่วมเข้าเล่นในกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็ก 4 – 5 ปี จำนวน 30 คน ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมครั้งละ 10 นาที จำนวน 7 ครั้ง รวม 70 นาที เป็นการสังเกตเด็กทีละคน ขณะสังเกตได้บันทึกเสียงแล้วนำไปวิเคราะห์พฤติกรรมผลปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกันระหว่างเด็กชายและเด็กหญิงในวิธีการทั้งสามอย่างที่กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้ยังพบว่ามีพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในระหว่างการเล่นในกลุ่ม ได้แก่ พฤติกรรมการช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการร่วมมือ

วรภรณ์ ปานทอง (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการเล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาทสมมุติที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ในแต่ละช่วงสัปดาห์มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวม มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางเพิ่มขึ้น ตลอดตั้งแต่ช่วงสัปดาห์ที่ 2 ถึงสัปดาห์ที่ 8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 เมื่อวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การยอมรับผู้อื่น การช่วยเหลือ และการแบ่งปัน พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคมทั้ง 3 ด้าน มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่สอดคล้องกับทฤษฎีการวิเคราะห์คะแนนรวมทั้งหมดโดยคะแนนเฉลี่ยด้านการยอมรับผู้อื่นมีการเปลี่ยนแปลงในทางเพิ่มขึ้น ตลอดตั้งแต่ช่วงสัปดาห์ที่ 4 ถึงสัปดาห์ที่ 8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ส่วนด้านการช่วยเหลือและด้านการแบ่งปัน มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นตั้งแต่สัปดาห์ที่ 4 ถึงสัปดาห์ที่ 8 อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นบางช่วงสัปดาห์ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

กรรณิการ์ ไชยารินทร์ (2545 : บทคัดย่อ) ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยก่อนจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม ในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดในช่วงสัปดาห์ที่ 1 – 6 และ

สัปดาห์ที่ 9 ยกเว้นในสัปดาห์ที่ 7 และสัปดาห์ที่ 8 มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนพฤติกรรมทางสังคม มีแนวโน้มลดลง เมื่อวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การร่วมมือความเป็นเพื่อน การช่วยเหลือ ความเห็นอกเห็นใจ และความไม่เห็นแก่ตัว พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคมทั้ง 5 ด้าน มีการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่ไม่คงที่

ภรณ์ี คุรุรัตน์ (2523 : 7 – 13) ได้จำแนกพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในช่วงอายุระหว่าง 3 - 6 ปี ไว้ดังนี้

อายุ 3 ปี พฤติกรรมของเด็กมีลักษณะสนุกที่ได้เล่นกับเด็กคนอื่น ต้องการมีเพื่อน ต้องการความรักและการยอมรับจากผู้ใหญ่ มีความเป็นอิสระในการเล่น

อายุ 4 ปี พฤติกรรมจะมีลักษณะชอบเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่ม และกลุ่มที่เล่นนั้นก็ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่เขาสงใจ เริ่มเลือกคบเพื่อนบางคนที่ถูกใจ การเล่นจะเล่นเป็นแบบสมมติ และใช้จินตนาการที่มีความหมายมากขึ้นเรื่อยๆ มีความกังวลห่วงใยต่อเด็กที่อ่อนแอกว่าไม่มีความแน่นอนในการรอคอยต้องการให้ผู้ใหญ่ปลอบโยนในบางครั้ง

อายุ 5 ปี จะมีความพอใจที่จะเล่นคนเดียวเป็นเวลานานๆ ชอบเล่นกับเพื่อน ชอบแข่งขันและมีการร่วมทีมกัน ในการแข่งขันต้องให้ผู้ใหญ่ตัดสิน บางครั้งไม่พอใจเมื่อเห็นเด็กที่โตกว่าเล่นรุนแรง

อายุ 6 ปี พฤติกรรมมีลักษณะเริ่มห่างจากผู้ใหญ่ แต่ต้องการความช่วยเหลือและเรียกร้องคำชมเชย มักทะเลาะกับเพื่อน แต่ต้องการเพื่อนเล่น อาจจะรักเพื่อนบางคนเป็นพิเศษ ชอบหวงของเล่น

รูปแบบพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยบางพฤติกรรมมีรากฐานมาจากพฤติกรรมในวัยทารก และบางพฤติกรรมก็เริ่มเกิดขึ้นในระยะปฐมวัย ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ใหม่ๆ เช่น จากการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนหรือบุคคลอื่นที่มีใช้สมาชิกในครอบครัวและรวมไปถึงสิ่งที่เด็กได้เห็นมาจากภาพยนตร์ การแสดงหรือเหตุการณ์ต่างๆ

ประณต คำนิม (2526 : 198 – 201) ได้จำแนกพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. การปฏิเสธ (negativism) คือการต่อต้านผู้ใหญ่และสิ่งที่ไม่พอใจ พฤติกรรมนี้จะเกิดมากที่สุดในช่วงอายุ 3 – 4 ปี ลักษณะการแสดงออกจะแสดงทางคำพูด ปฏิกริยาทางกาย การเงี้ยว การแกล้งทำไม่ได้ยิน หรือไม่เข้าใจคำขอร้อง ไม่เอาใจใส่ต่อกิจวัตรประจำวัน เมื่ออายุ 4 – 6 ปี เด็กจะลดการต่อต้านทางกายลง และเพิ่มการต่อต้านทางคำพูด

2. การเลียนแบบ (imitation) เด็กจะเริ่มใช้พ่อแม่เป็นตัวแบบ แล้วจึงเริ่มสนใจคนอื่น โดยเด็กจะเลียนแบบคำพูดและการกระทำต่างๆ จากบุคคลที่เด็กใกล้ชิดและพึงพอใจ เช่น มารดา พี่น้อง เพื่อน ฯลฯ

3. การแข่งขัน (rivalry) เด็กจะมีความต้องการเป็นคนเก่งและคนดีเหมือนคนอื่นๆ โดยจะแข่งขันในรูปแบบของการพูดโอ้อวดเกี่ยวกับที่เป็นเจ้าของสิ่งต่างๆ ต่อหน้าคนอื่น

4. การก้าวร้าว (aggression) การก้าวร้าวของเด็กเกิดจากความคับข้องใจ ต้องการมีอำนาจและความเด่น โดยเปลี่ยนแปลงไปตามอายุ เด็กอายุ 2 – 4 ปี จะมีความก้าวร้าวเพิ่มขึ้น ในระยะต้นจะแสดงออกโดยการกล่าวโทษ ล้อเลียน

5. การทะเลาะวิวาท (quarreling) เกิดจากการที่เด็กขาดประสบการณ์ทางสังคม เด็กจะแสดงออกมาด้วยการแย่งของเล่น ทำลายสิ่งของ ผัดเสียงร้องให้ทำร้ายผู้อื่น แต่จะเกิดพฤติกรรมในช่วงสั้นๆ แล้วจะกลับมาเล่นกันใหม่

6. การร่วมมือ (cooperation) เด็กจะยึดตนเองเป็นศูนย์กลางจึงมีการเล่นร่วมมือกันน้อยเมื่อเด็กได้รับการฝึกหัดทีละน้อย จะช่วยให้เด็กเรียนรู้การร่วมมือได้มากขึ้น

7. พฤติกรรมวางอำนาจ (ascendant Behavior) เด็กชอบแสดงตัวเป็นนาย และชอบชักจูงให้ผู้อื่นทำตามตัวเอง การวางอำนาจจะเพิ่มสูงสุดเมื่ออายุ 5 ปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของเด็ก

8. การเห็นแก่ตัว (selfishness) เด็กจะเอาแต่ใจตนเองโดยไม่คำนึงว่าคนอื่นจะพอใจหรือไม่พฤติกรรมนี้จะถึงจุดสูงสุดเมื่อเด็กอายุ 4 – 6 ปี

9. การเห็นอกเห็นใจ (sympathy) เด็กจะมีลักษณะนี้ต้องอาศัยความเข้าใจในความรู้สึกและอารมณ์ของผู้อื่น โดยพยายามช่วยเหลือ เห็นใจ และเสนอแนะการแก้ปัญหา

10. การยอมรับจากสังคม (social approval) เด็กจะเริ่มเห็นความสำคัญของการยอมรับจากผู้ใหญ่และจากกลุ่มเพื่อน

11. การแยกเพศ (sex cleavages) เด็กจะเริ่มแบ่งเพศเมื่ออายุ 4 ปีขึ้นไป

12. อคติ (prejudice) ได้แก่ อคติทางเชื้อชาติ ศาสนา สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม เพศ

ดังนั้นรูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยมี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบพฤติกรรมชอบสังคม และรูปแบบพฤติกรรมต่อต้านสังคม ซึ่งพฤติกรรมการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม พฤติกรรมการแบ่งปัน และพฤติกรรมช่วยเหลือ จัดเป็นรูปแบบหนึ่งของพฤติกรรมชอบสังคมการให้โอกาสเด็กในการทำกิจกรรมหรือเล่นร่วมกับผู้อื่นจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้และมีทักษะในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ดียิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (2537 : 58) กล่าวว่า การส่งเสริมลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยนั้น ต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้

1. การปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก การอบรมสั่งสอนเด็กด้วยความรัก ความเข้าใจ และความมีเหตุผล รวมทั้งการเป็นแบบอย่างลักษณะที่พึงประสงค์ของสมาชิกในสังคม จะช่วยสร้างพื้นฐานที่มั่นคงในการพัฒนาลักษณะนิสัยอันเป็นที่พึงปรารถนาของสังคมเมื่อเด็กเติบโตขึ้น

2. การเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง เด็กปฐมวัยจะมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งรอบตัวโดยการลงมือกระทำด้วยตนเอง การเสริมแรงกระตุ้นให้เด็กสนใจช่วยตนเอง มีระเบียบวินัยในการทำกิจวัตรประจำวัน ช่วยฝึกความเป็นตัวของตัวเอง รู้จักรับผิดชอบตนเอง ซึ่งจะพัฒนาไปสู่การรู้จักช่วยเหลือและรับผิดชอบต่อผู้อื่นและสังคมส่วนร่วมต่อไป

3. การส่งเสริมประสบการณ์ความสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม การฝึกให้เด็กปฐมวัยรู้จักตนเองได้ ได้รับความรู้สึกและการกระทำของผู้อื่น มีทักษะทางสังคมที่เหมาะสมกับลักษณะธรรมชาติของเด็กตามวัย จะช่วยให้เด็กเรียนรู้การปรับตัวเข้ากับผู้อื่นในสังคมได้อย่างราบรื่นเหมาะสมแก่กาลเทศะ โดยการสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัวมากขึ้น รวมทั้งได้รับกำลังใจหรือคำชมเชยเมื่อแสดง พฤติกรรมที่พึงประสงค์ และคำแนะนำแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

4. การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเล่นของเด็ก เด็กเรียนรู้สังคมและสิ่งแวดล้อมจากการเล่นร่วมกับเพื่อนวัยเดียวกันหรือผู้ใกล้ชิด ขณะเล่นนั้นเด็กเรียนรู้การสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนมีการ ยอมรับบทบาทซึ่งกันและกัน รู้จักการแบ่งปัน และผลัดเปลี่ยน รวมทั้งความร่วมมือทำกิจกรรมร่วมกัน

5. การยอมรับความแตกต่างทางบุคลิกภาพของเด็ก เด็กแต่ละคนมีลักษณะเฉพาะตัวที่ต่าง กันตามธรรมชาติ การอบรมเลี้ยงดูในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมือนกัน เช่น เด็กบางคนปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย แต่บางคนต้องใช้เวลาในการปรับตัวระยะหนึ่ง เด็กบางคนอารมณ์มั่นคง มีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น แต่บางคน เจ้าอารมณ์หงุดหงิดง่าย เข้ากับผู้อื่นได้ยาก เป็นต้น

พรณี ชูทัย เจนจิต (2537 : 157 – 158) ได้กล่าวว่า เด็กในช่วงอายุนี้นี้เรียนรู้ที่จะติดต่อสมาคม กับบุคคลอื่นๆ นอกบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อนในวัยเดียวกัน เด็กเริ่มเรียนรู้ที่ปรับตัวเข้ากับเพื่อนๆ ลักษณะความต้องการทางสังคมของเด็กปฐมวัย มีดังนี้

1. เด็กเริ่มมีความต้องการจะสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนในวัยเดียวกันและมีเพื่อนเพียง 1 – 2 คน และเป็นเพศเดียวกัน แต่เด็กมักมีสังคมไม่แน่นอน สามารถเล่นกับเพื่อนส่วนใหญ่ในชั้นได้ด้วยความเต็มใจ
2. มีความต้องการที่จะเล่นกับเพื่อนที่เป็นกลุ่มเล็ก และกลุ่มย่อยๆ การเล่นเป็นไปในลักษณะต่างคน ต่างเล่นแม้ว่าจะอยู่ในกลุ่มเดียวกัน
3. มีการทะเลาะเบาะแว้งบ่อยๆ แต่เป็นช่วงระยะสั้นๆ เด็กมักจะลืมง่าย
4. เด็กมีความต้องการที่จะแสดงออกและสนุกสนานกับการเล่นละคร ซึ่งเขาอาจแต่งขึ้นเองหรือเลียนแบบ รายการโทรทัศน์
5. เด็กชายและเด็กหญิงมีความสนใจคล้ายกัน และยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาททางเพศ
6. เด็กต้องการเป็นที่ยอมรับของผู้ใหญ่และกลุ่มเพื่อน ต่างจากวัยทารก ซึ่งจะกลัวคนแปลกหน้า

สรุปได้ว่า ต้องการเป็นที่ยอมรับของผู้ใหญ่ ซึ่งเปิดโอกาสให้เด็กเข้าไปร่วมกิจกรรมกลุ่ม นอกจาก จะสนองความต้องการของเด็กแล้ว ยังส่งเสริมให้เด็กได้มีการพัฒนาการทุกด้านโดยเฉพาะด้านสังคมเด็กจะมีการ เกิดการพัฒนา การทำงานร่วมกัน การสร้างมิตรภาพต่อกัน การแก้ปัญหาาร่วมกัน การรับรู้ความต้องการ ของเพื่อน ซึ่งกิจกรรมกลุ่มที่มีขั้นตอนมีกระบวนการต่อเนื่องกันเป็นแบบแผนจะเอื้อให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้าน ซึ่ง รวมทั้งพฤติกรรมด้านสังคมอย่างเป็นระบบ อันจะนำไปสู่การแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างเหมาะสมเด็กในวัยนี้มีความ ต้องการสัมพันธ์กับเพื่อน มักจะทำกิจกรรมและเล่นเป็นกลุ่มย่อยๆ ต้องการแสดงออก

2. งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม

ลีจิวน์ (บุตรีนทร์ สิริปัญญาธร. 2541 : 19 ; อ้างอิงจาก Lejeune. 1995. The Effect of Participation in Coperative Games on the Free – play Behavior of Preschool.) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเล่นอย่างอิสระของเด็กปฐมวัย จากผลการเล่นเกมแข่งขันและเกมการร่วมมือโดยใช้วิธีการบันทึกพฤติกรรม พบว่า กลุ่มเด็กที่เล่นเกมการร่วมมือมีพฤติกรรมร่วมมือมากกว่ากลุ่มที่เล่นเกมการแข่งขัน

วูด (Wood. 1977 : 4837) ทำการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นที่ยอมรับของสังคมกับการมีอำนาจในสังคมของนักเรียนอนุบาลโดยใช้เด็กในโรงเรียนเอกชน จำนวน 25 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง ประชากร แยกเป็นเด็กชาย 15 และเด็กหญิง 10 คน ที่ใช้ภาษาพูดเดียวกัน เป็นคนระดับกลางเหมือนกัน การเก็บรวบรวมข้อมูลแยกเป็น 2 ส่วน คือ การมีอำนาจในสังคม ได้จากการสังเกตพฤติกรรมเด็กแต่ละคน ในช่วงที่เด็กทำกิจกรรมด้วยตนเอง รวมเวลาที่สังเกตคนละ 120 นาที ส่วนพฤติกรรมการเป็นที่ยอมรับในสังคม คือ การเป็นผู้นำและผู้ตามในกลุ่มเพื่อน การแสดงความภาคภูมิใจต่อเพื่อนและการแสดงออกทั้งรักและเป็นศัตรูกับผู้ใหญ่ ส่วนพฤติกรรมที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน คือ การประจบผู้ใหญ่เพื่อให้เป็นที่ยอมรับ การใช้ผู้ใหญ่อำนาจ และการแข่งขันเป็นกลุ่มเพื่อน

ซาโลเม (Salome. 1979 : 40) ได้ศึกษาถึงความแตกต่าง ดังนี้

1. ความดื้อดึงต่อต้านคำสั่งของผู้ใหญ่ (negativism) ความดื้อดึงต่อต้านนี้จะเกิดสูงสุดในเด็กอายุ 3 – 4 ปี แล้วจึงลดลง การแสดงออกของเด็กจะออกมาในรูปของการต่อปากต่อคำ หรือแกล้งทำเป็นไม่ได้ยินหรือไม่เข้าใจคำขอร้องของผู้ใหญ่

2. ความก้าวร้าว (aggression) จะเกิดมากในเด็กวัย 2 – 4 ปี แล้วจะลดลงเช่นกัน การแสดงออกจะออกมาในรูปของการให้নিদেন্মแปลกๆ หรือใส่ร้ายคนอื่น

3. ชอบออกคำสั่งหรือทำตัวเป็นนาย (ascendancy) จะเริ่มรวมอายุ 3 ปี และจะเพิ่มตามโอกาสที่เข้าสังคม เด็กหญิงจะชอบทำตัวเช่นนี้มากกว่าเด็กชาย

4. ความเห็นแก่ตัว (selfishness) เด็กที่อยู่ในบ้านปกติจะเป็นคนที่เห็นแก่ตัวและถือตนเองเป็นใหญ่ อยู่เสมอ เมื่อเด็กเข้าเรียนความเห็นแก่ตัวจะค่อยๆ น้อยลง แต่ความถือเพื่อเผื่อแผ่จะยังไม่เกิดขึ้น

5. การคิดถึงแต่ประโยชน์ตนเองเป็นใหญ่ (egocentrism) ซึ่งก็คล้ายๆ กับความเห็นแก่ตัว การคิดถึงแต่ตนเองจะค่อยๆ ถูกแทนที่โดยความสนใจในเรื่องราวของบุคคลอื่น การเปลี่ยนแปลงจะช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับที่เด็กได้ใกล้ชิดกับบุคคลอื่นมากน้อยเพียงใด และขึ้นอยู่กับว่าเด็กต้องการที่จะให้ตนเองเป็นที่ยอมรับจากคนอื่นมากน้อย ถ้าต้องการจะให้คนอื่นยอมรับรับตนเองมาก การคิดถึงแต่ตนเองจะลดลง

6. พฤติกรรมที่ชอบทำลาย (quarreling) การระบายอารมณ์โกรธของเด็กก็คือการทำลายข้าวของ ที่วางหน้า ไม่ว่าสิ่งของนั้นจะเป็นของเขาหรือของคนอื่น ความโกรธมีมากเท่าใด พฤติกรรมที่ชอบทำลายจะมีมากขึ้น

7. ความไม่ชอบเพื่อนที่เป็นเพศตรงข้าม (Sex antagonism) เด็กก่อนวัยเรียนจะเล่นด้วยกัน ทั้ง 2 เพศ จนถึงอายุ 4 ปี หลังจากนั้นจะเล่นเฉพาะในเพื่อนที่เป็นเพศเดียวกัน โดยเฉพาะเด็กชายหากยัง เล่นอยู่กับเด็กหญิงอยู่อีกจะโดนล้อ เด็กชายบางคนจะแสดงออกโดยการเป็นปรี๊ดอย่างรุนแรงต่อเด็กหญิง เช่น ชอบล้อ ชอบแกล้ง

บลาล็อค (วัฒนา มัคคสมัน. 2539 ; อ้างอิงจาก Blalock. 1984 : 172) ได้ศึกษาการสังเกตเด็ก อนุบาล 2 ห้องเรียน จำนวน 36 คน ในขณะที่เด็กเล่นอย่างอิสระและได้ใช้รหัสพฤติกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์ โดยใช้รหัสพฤติกรรมเด็ก (Child Behavior Code) ครูผู้สอนเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม และทำนายสภาพ ของเด็กแต่ละคน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงสหพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญระหว่างคะแนนการยอมรับ ทางสังคมมิติ (Socio Metric) ของเด็กกับคำทำนายการยอมรับพื้นฐานที่ถูกทำนายและมีผลกระทบทางสังคมมิติสูง ตอบคำถามปลายเปิดน้อยและแสดงความรักความรู้สึกทางคำพูดกับเพื่อนน้อย

มารี (Mary. 1981 : 4603) ได้ศึกษาปฏิสัมพันธ์ของเด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อน ในแง่ของความพฤติกรรมและระยะเวลาของการปฏิสัมพันธ์ วิธีการเข้ากลุ่มเพื่อนรวมทั้งความรู้สึกและการเข้ากลุ่มไม่ได้ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 4 ปี จำนวน 40 คน เป็นชาย 20 คน และหญิง 20 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า เด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนมากมีปฏิสัมพันธ์มากกว่า และใช้เวลาในการปฏิสัมพันธ์ยาวนานกว่าเด็ก ที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนน้อยเด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนจะใช้พฤติกรรมทางบวกมากกว่า ส่วนเด็กที่มีความสามารถน้อยกว่าจะใช้วิธีทางลบมากกว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญของวิธีการที่ใช้ใน การเข้ากลุ่มเพื่อนในแง่ของวิธีการทางลบกับวิธีการที่ไม่ได้ผล

วอน (Vaughn. 1994 : 3706 – A) ได้ศึกษาพฤติกรรมร่วมมือจากการเรียนรู้แบบร่วมมือในเด็กเล็ก กลุ่มตัวอย่างคืออายุ 43 – 58 เดือน จำนวน 17 คน เป็นเด็กชาย 9 คน เด็กหญิง 8 คน เก็บข้อมูลโดย วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ครู การบันทึกภาพจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กใช้เวลา มากกว่า 5 สัปดาห์ พบว่า พฤติกรรมร่วมมือเป็นส่วนประกอบที่จำเป็นต่อการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมมือกับการเจรจา แสดงการประนีประนอมการแก้ปัญหาสังคมร่วมกัน ซึ่งแสดงให้เห็นได้จากแบบแผนการสนทนาในสถานการณ์ ที่หลากหลาย

บาร์ – ทาล และคนอื่นๆ (Bar – Tal and others. 1982 : 396 – 402) ได้ทำการศึกษาเชิงสังเกต กับพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย จำนวน 156 คน ที่มีอายุระหว่าง 1- 3 ปี เด็กแต่ละคนได้รับการ สังเกต 3 ครั้งๆ ละ 10 นาที ในระหว่างกิจกรรมการเล่นอิสระในการสังเกต ผู้สังเกตได้ลงรหัสพฤติกรรมการ ช่วยเหลือแต่ละอย่างที่เด็กแสดงออกมาไม่ว่าพฤติกรรมการช่วยเหลือนั้น จะเป็นพฤติกรรมการที่เด็กได้ แสดงออกมาจริงๆ หรือแสดงออกมาในการเล่นแบบสร้างจินตนาการผลการวิจัยพบว่า โดยทั่วไปแล้วพฤติกรรมการ

ช่วยเหลือของเด็กไม่เพิ่มขึ้นตามอายุ แต่เด็กจะแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือในสถานการณ์ที่เป็นการเล่นแบบ สร้างจินตนาการน้อยลง และแสดงพฤติกรรมช่วยเหลือจริงๆ ออกมามากขึ้นและเด็กช่วยเหลือเพื่อนด้วยการ ปลอบใจในสถานการณ์จริงๆ ขึ้นมา แต่ช่วยเหลือด้วยการให้สิ่งของแก่เพื่อนในสถานการณ์จริงน้อยเมื่ออายุมาก

แมรี (รัชดาภรณ์ อินทะนิน. 2544 : 17 ; อ้างอิงจาก Mary. 1981 : 4630) ได้ศึกษาปฏิสัมพันธ์ ของเด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนในแง่ของความถี่ของพฤติกรรม และระยะเวลาของการปฏิสัมพันธ์ และวิธีการเข้ากลุ่มเพื่อน รวมทั้งความรู้สึก และการเข้ากลุ่มไม่ได้ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 4 ปี จำนวน 40 คน เป็นชาย 20 คน และหญิง 20 คน วิธีการศึกษาใช้เทคนิคสังคมมิติบันทึกพฤติกรรม ผลการวิจัยปรากฏว่า เด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนมาก มีปฏิสัมพันธ์มากกว่า และใช้เวลาในการปฏิสัมพันธ์ยาวนาน กว่าเด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนน้อย เด็กที่มีความสามารถในการเข้ากลุ่มเพื่อนจะใช้พฤติกรรม ปฏิสัมพันธ์หลายวิธีและวิธีการที่เข้ากลุ่มแล้วไม่ได้ผลน้อยกว่าจะใช้วิธีการทางลบมากกว่า ได้มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญของวิธีการที่ใช้ในการเข้ากลุ่มเพื่อน ในแง่ของวิธีการทางลบกับวิธีการที่ไม่ได้ผล

จากการวิจัยในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมนั้น กระบวนการจัดการเรียนรู้ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับความสนใจต่อสภาพสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่เด็กได้เรียนรู้ตามพัฒนาการอย่างเป็นขั้นตอน ได้ช่วยส่งเสริมให้เด็กสามารถเข้ากับกลุ่มเพื่อนได้อย่างเหมาะสม พัฒนาไปสู่การปรับตัวเข้าสู่สังคมในวัย ผู้ใหญ่ได้เป็นอย่างดี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ
4. แบบแผนการทดลองและวิธีการดำเนินงาน
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย ชาย – หญิง อายุ 5 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนนาคนาวาอุปถัมภ์ สำนักงานเขตสวนหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 78 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย ชาย – หญิง อายุ 5 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนนาคนาวาอุปถัมภ์ สำนักงานเขตสวนหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยการจับสลาก 1 ห้องเรียน จากจำนวน 2 ห้องเรียน และสุ่มโดยการจับสลาก จากห้องเรียนที่จับสลากได้ เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย
2. แบบสังเกตพฤติกรรมด้านสังคม

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย ดำเนินการตามลำดับขั้นดังต่อไปนี้

1.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยจากงานวิจัยการพัฒนาโครงการเด็กนักวิจัยและการประเมินเด็กเป็นสำคัญ (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. 2547)

1.2 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและคู่มือหลักสูตรการศึกษาระดับปฐมวัยพุทธศักราช 2546 ของกรมวิชาการ

- 1.3 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ กำหนดเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้
- ขั้นที่ 1 ขั้นทบทวนความรู้และเลือกหัวข้อเนื้อหาที่สนใจ
 - ขั้นที่ 2 ขั้นเด็กค้นคว้าวิจัยหาความรู้
 - ขั้นที่ 3 ขั้นการประเมินผล

โดยจัดช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เรื่องละ 2 สัปดาห์ จำนวน 8 วัน วันละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 8 สัปดาห์

1.4 นำแผนการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยเสนอผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาระดับปฐมวัย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามหลักการทฤษฎีแนวคิดและรูปแบบการจัดกิจกรรมเด็กนักวิจัย จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

- 1) ดร.ดารารัตน์ อุทัยรัตน์
ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี เขต 1 จังหวัดราชบุรี
- 2) อาจารย์ลำดวน เพ็ชรรอด
ครู คศ.1 โรงเรียนบ้านดอนขวาง จังหวัดนครราชสีมา สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา
- 3) อาจารย์วรภรณ์ ปานทอง
รองผู้อำนวยการโรงเรียนวัดไตรรัตนาราม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
เอกชน จังหวัดกรุงเทพมหานคร

1.5 ปรับปรุงแผนการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นตรงกันอย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน ถือเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสม

1.6 นำแผนการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2 อายุ 5 – 6 ปี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจากห้องเรียนนักเรียนชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 20 คน

1.7 นำแผนการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยไปทำเป็นฉบับจริง เพื่อนำไปใช้ในกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง

2. แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม ดำเนินการตามลำดับขั้นดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย การสังเกต พัฒนาการ และการบันทึกพัฒนาการ

2.2 ศึกษาแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม

2.3 นำข้อมูลที่ได้ศึกษาในข้อ 1 และ 2 มาสร้างเกณฑ์การประเมินให้ครอบคลุมพัฒนาการทางสังคม ได้แก่ การช่วยเหลือ การแบ่งปัน การร่วมมือ โดยสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแบบมาตราส่วนประเมินค่ากำหนดตัวเลข (numerical rating scales)

2.4 กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมออกเป็น 3 ระดับ คือ คะแนน 2, 1 และ 0

- ระดับคะแนน 2 บันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมทางสังคมด้วยตนเอง
- ระดับคะแนน 1 บันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมทางสังคมโดยเพื่อนหรือครูร้องขอให้ร่วมมือ
- ระดับคะแนน 0 บันทึกเมื่อเด็กไม่แสดงพฤติกรรมทางสังคม หรือปฏิเสธที่จะทำ

2.5 สร้างคู่มือประกอบคำแนะนำในการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

2.6 นำแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) เพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมกับการนำไปสังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย รายนามผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน มีดังนี้

1. ดร.อดุลย์ ไพบูลย์

นักวิชาการศึกษา 6 มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

2. อาจารย์ ศิริรัตน์ ชูชีพ

ครู คศ. 2 โรงเรียนเทศบาล ๒ (วัดเกาะแก้วจังหวัดชุมพร) จังหวัดชุมพร

3. ดร.ไพบุลย์ อุบันโน

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

2.7 นำคู่มือประกอบคำแนะนำในการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้อง ความเหมาะสม และการใช้ภาษา

2.8 นำแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมและคู่มือประกอบคำแนะนำในการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นตรงกันอย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน ซึ่งถือเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสม

2.9 การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงของแบบสังเกต

การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสังเกตที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา เพื่อให้มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ และเหมาะสมกับการนำไปสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัย โดยการลงความเห็นและให้คะแนนแบบสังเกต แล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมและจุดประสงค์ แบบสังเกตที่เหมาะสมมีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2526 : 89) ถือว่าใช้ได้ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับพฤติกรรมอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 จำนวน 15 ข้อ

2.10 การหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต

ผู้วิจัยนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ (try Out) กับเด็กเล็ก อายุ 5 – 6 ปี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน เป็นผู้สังเกตและให้คะแนน แล้วนำคะแนนมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต โดยใช้สูตรวัดความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI ของ เบอร์รี – สต็อก. (Burry – Stock. 1996 : 256) ทั้งนี้ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI เท่ากับ 0.83 ซึ่งเป็นค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกตอยู่ในระดับสูง สามารถนำไปใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้

แบบแผนการทดลองและวิธีการดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้การวิจัยแบบ One – Group Time – Series มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับงานวิจัย ดังตารางที่ 1

ตาราง 1 แบบแผนการทดลองการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย

ก่อนการทดลอง	ขณะทดลอง
TO	X, T ₁ , X, T ₂ , X, T ₃ ,X, T ₈
เมื่อ TO	คือ การสังเกตพฤติกรรมทางสังคมก่อนการทดลอง
X	คือ การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย
T ₁ , T ₂ , T ₃ , ..., T ₈	คือ การสังเกตตลอดช่วงเวลาทำการทดลองหลายๆ ครั้ง

วิธีการดำเนินการทดลอง

การทดลองในครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างก่อนทดลองเป็นระยะ 1 สัปดาห์
2. จัดสภาพแวดล้อมภายในสถานที่ที่ทำการทดลองให้เหมาะสม
3. จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานทุกด้าน (Baseline data) โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 1 คน

ทำการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการจัดประสบการณ์แบบปกติของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน โดยบันทึกผลรวมของการสังเกตทั้ง 4 วัน ลงในแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยมีวันและกิจกรรมที่ทำการทดลองดังตาราง 2

ตาราง 2 วันและกิจกรรมที่ทำการทดลองและสังเกตการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย

สัปดาห์ที่	หัวเรื่อง	วันที่ทำการทดลอง เวลา 9.10 – 10.00
1 - 2	หัวเรื่องที่ 1 เด็กเลือกเรียน เรื่อง “ต้นกล้วย”	จันทร์, อังคาร, พุธ, พฤหัสบดี, ศุกร์
3 - 4	หัวเรื่องที่ 2 เด็กเลือกเรียน เรื่อง “แพะ”	
5 - 6	หัวเรื่องที่ 3 เด็กเลือกเรียน เรื่อง “คลอง”	
7 - 8	หัวเรื่องที่ 4 เด็กเลือกเรียน เรื่อง “ต้นไม้”	

*หมายเหตุ หัวเรื่องที่ปรากฏในตารางเกิดขึ้นจากความสนใจของเด็ก

4. ดำเนินการทดลองจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 50 นาที ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย โดยมีขั้นตอนแผนการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย ดังตาราง 3

ตาราง 3 ขั้นตอนแผนการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย (สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. 2545)

ขั้นตอนการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย	กระบวนการจัดการเรียนรู้
ขั้นทบทวนความรู้และเลือกหัวข้อเนื้อหาที่สนใจ (ระยะเวลาดำเนินการประมาณ 1 วัน)	1. สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก 2. เชิญชวนให้เด็กเสนอเรื่องหรือสร้างสถานการณ์เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจในสิ่งที่น่าสนใจ 3. ครูสังเกตและจดบันทึกในหัวเรื่องที่เด็กต้องการศึกษาเรียนรู้ 4. กำหนดหัวข้อที่จะศึกษาร่วมกัน 5. เด็กและครูร่วมกันเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่สนใจศึกษา 6. ครูวางแผนกิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์
ขั้นเด็กค้นคว้าวิจัยหาความรู้ (ระยะเวลาดำเนินการประมาณ 2 สัปดาห์)	1. การสำรวจแหล่งเรียนรู้ (ประมาณ 3 วัน) 1.1 ครูพาเด็กให้ได้รับประสบการณ์จริงจากแหล่งเรียนรู้เพื่อฝึกฝนทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ 1.2 ให้ความรู้พื้นฐานแก่เด็กเพื่อให้เด็กเกิดความสนใจ

ตาราง 3 แผนการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย (ต่อ)

ขั้นตอนการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย	กระบวนการจัดการเรียนรู้
ขั้นเด็กค้นคว้าวิจัยหาความรู้ (ระยะเวลาดำเนินการประมาณ 2 สัปดาห์)	1.3 ครูกระตุ้นด้วยคำถามให้เด็กเกิดความสนใจและให้เด็กซักถามปัญหา 1.4 ครูจัดบันทึกสิ่งที่เด็กถามคำถาม 1.5 ครูกระตุ้นให้เด็กออกมาเล่าประสบการณ์ที่ได้ไปสำรวจแหล่งเรียนรู้ 1.6 ให้เด็กเล่าถึงประสบการณ์ที่ได้ไปแหล่งเรียนรู้ 2. การเลือกหัวข้อที่จะศึกษา (ประมาณ 1 วัน) 2.1 ครูให้เด็กช่วยกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่เด็กๆ ต้องการทำ 2.2 ครูทำแผนที่ความคิดจากคำตอบของเด็กทุกคนเพื่อเห็นภาพรวม 3. การศึกษาค้นคว้า ชี้ดเขียน และจัดบันทึก (ประมาณ 1 วัน) 3.1 ครูจัดกิจกรรมให้เด็กได้เลือกทำตามความสนใจและความถนัดของแต่ละคน 4. นำเสนอผลงาน (1 วัน) 4.1 เด็กช่วยกันนำเสนอผลงานของตนเอง 4.2 ครูกระตุ้นให้เด็กภาคภูมิใจในผลงาน 4.3 ครูกระตุ้นให้เด็กสนใจอยากแสวงหาความรู้ต่อไป
ขั้นที่ 3 การประเมิน	สรุปและจัดทำผลงานความรู้ (1 วัน) 1. เด็กและครูร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้จากเรื่องที่ศึกษา 2. ครูกระตุ้นให้เด็กมีความภาคภูมิใจในเรื่องที่ตนเองศึกษาไปใช้ประโยชน์ และกระตุ้นให้เด็กเกิดความอยากรู้ต่อไป

5. ในการวิจัยครั้งนี้แต่ละครั้งที่จัดกิจกรรมผู้ช่วยผู้วิจัยจะทำการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมในชั้นดำเนินกิจกรรม สัปดาห์ละ 4 วัน และบันทึกผลรวมการสังเกตทั้ง 4 วัน เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย
6. เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้ช่วยวิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมทางสังคม จึงมีหลักการ ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีผู้สังเกต 2 คน โดยมีหลักในการเลือกผู้ช่วยวิจัยคือต้องเป็นครูที่มีวุฒิปริญญาตรีครุศาสตร์ และมีประสบการณ์ในการสอนเด็กปฐมวัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี

2. เวลาที่ใช้ในการสังเกต

เวลาที่ใช้ในการสังเกตทั้งหมด 50 นาที โดยสังเกตเด็กเป็นรายบุคคล

3. การสังเกตพฤติกรรม

ผู้สังเกตทั้งสองคนจะสังเกตพฤติกรรมเด็กคนเดียวกัน พร้อมกันในช่วงเวลาเดียวกัน

4. เมื่อสิ้นสุดการทดลองในแต่ละสัปดาห์ นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเปรียบเทียบกับข้อมูลพื้นฐานทุกด้านเพื่อศึกษาระยะการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ตลอดช่วงเวลากิจการเรียนรู้แบบเด็กวิจัย

5. การฝึกผู้ช่วยวิจัย

5.1 ให้ศึกษาและทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายของการสังเกต

5.2 ให้ศึกษานิยามศัพท์เฉพาะพฤติกรรมทางสังคม และแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมให้เข้าใจตรงกัน เพื่อสามารถบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมได้ตรงกัน

5.3 ฝึกการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง

5.4 ฝึกการสังเกตจริงในช่วงที่ผู้วิจัยทดลองใช้แบบสังเกต โดยผู้ช่วยวิจัย 2 คน ทำการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมจากการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย อายุ 5-6 ปี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน และหาหลักฐานความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน

6. การบันทึกคะแนน

บันทึกพฤติกรรมโดยใช้เครื่องหมาย ✓ ลงในแบบสังเกตให้ตรงกับช่องระดับคะแนนพฤติกรรม 2, 1 และ 0 ถ้าเกิดพฤติกรรมทางสังคมซ้ำ ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องเดิมตามจำนวนครั้งที่เกิดพฤติกรรม โดยทำการบันทึกดังนี้

- ช่องระดับคะแนน 2 บันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมทางสังคมด้วยตนเอง
- ช่องระดับคะแนน 1 บันทึกเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมทางสังคม โดยเพื่อนหรือครูร้องขอให้

ร่วมมือ

- ช่องระดับคะแนน 0 บันทึกเมื่อเด็กไม่แสดงพฤติกรรมทางสังคม หรือปฏิเสธที่จะร่วมมือ

7. การให้คะแนน

7.1 ในช่วงเวลาที่สังเกตเด็ก เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมทางสังคมตรงกับข้อใด และช่องระดับคะแนนใด ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น ถ้าเด็กเกิดพฤติกรรมทางสังคมซ้ำในข้อและช่องระดับคะแนนเดิม ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ซ้ำลงในช่องนั้น ตามจำนวนครั้งที่ซ้ำ

7.2 ถ้าพบเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับใด ก็ให้ใส่คะแนนในช่องระดับนั้น และถ้าพบเครื่องหมาย ✓ ซ้ำในข้อและช่องระดับคะแนนใด ให้นำคะแนนที่ซ้ำคูณกับช่องระดับคะแนนในช่องนั้น เช่น ในช่องระดับคะแนน 2 แสดงพฤติกรรมซ้ำ 2 ครั้ง รวมคะแนนเท่ากับ 4 คะแนน เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและขณะทำการทดลองในแต่ละสัปดาห์ โดยนำข้อมูลไปหาคะแนนเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์
2. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมทางสังคม โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (One – Way Repeated – measures ANOVA) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม คอมพิวเตอร์
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ในแต่ละช่วงเวลา โดยใช้ LSD แบบวัดซ้ำ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เครื่องมือ

1. การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์ (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2533 : 89) โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องของลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2. การหาความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน ที่สังเกตเด็กปฐมวัย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry Stock . 1996 : 256)

$$1 - \frac{\sum^K \sum^N |R1kn - R2kn|}{KN(I - 1)}$$

เมื่อ RAI แทน ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต

R1kn R2_kn แทน ผลการสังเกตของผู้สังเกตคนที่ 1 และคนที่ 2 ตามลำดับ

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

K แทน จำนวนพฤติกรรมย่อย

I แทน จำนวนช่วงคะแนน (0, 1, 2)

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

ใช้โปรแกรม SPSS FOR WINDOWS ทำการวิเคราะห์

1. หาคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน (Standard deviation)
2. หาค่าขอบเขตล่างและขอบเขตบนของค่าเฉลี่ยประชากร
3. เปรียบเทียบคะแนนความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและช่วงการทดลอง โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (One – Way Repeated – measures ANOVA)
4. คำนวณขนาดส่งผลโดยใช้ Partial η^2 คำนวณ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์และอักษรต่างๆ ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียน
M	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนน
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบ
SEM	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเฉลี่ย
Sig	แทน	ระดับความสำคัญหรือค่าความน่าจะเป็น
Partial η^2	แทน	ขนาดส่งผลของการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย มีตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยรวม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย แยกรายด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยรวม

1.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยรวมก่อนการทดลอง

และช่วงการทดลอง

การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยรวม ที่ได้จากการสังเกต ก่อนการทดลองและช่วงการทดลองทั้ง 8 สัปดาห์ มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าความคลาดเคลื่อน ของค่าเฉลี่ย และค่าขอบเขตล่าง ค่าขอบเขตบน ของค่าเฉลี่ยประชากร ดังแสดงผลในตาราง 4

ตาราง 4 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยรวม

สัปดาห์ที่	M	S	SEM	ช่วงความเชื่อมั่น 95 %	
				ขอบเขตล่าง	ขอบเขตบน
ก่อนการทดลอง	.86	.04	.01	.85	.88
1	1.12	.04	.01	1.10	1.14
2	1.26	.05	.01	1.23	1.28
3	1.30	.06	.01	1.27	1.33
4	1.52	.06	.01	1.50	1.55
5	1.57	.07	.02	1.53	1.60
6	1.77	.05	.01	1.75	1.79
7	1.85	.04	.01	1.83	1.87
8	1.88	.05	.01	1.85	1.90

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 พบว่า พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยสัปดาห์ก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .86 ค่าเฉลี่ยประชากรในช่วงความเชื่อมั่น 95% มีค่าอยู่ระหว่าง .85 - .88 ในช่วงการทดลองสัปดาห์ที่ 1 - 8 ค่าเฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับตั้งแต่ 1.12 ถึง 1.88 และในช่วงความเชื่อมั่น 95% ค่าเฉลี่ยประชากรใน สัปดาห์ที่ 1 มีค่าอยู่ระหว่าง 1.10 - 1.14 ในสัปดาห์ที่ 8 มีค่าอยู่ระหว่าง 1.85 - 1.90

1.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยรวมก่อนการทดลองและช่วงการทดลอง

การวิเคราะห์ตอนนี้ ได้นำคะแนนพฤติกรรมทางสังคมทั้ง 3 ด้าน ก่อนการทดลองและช่วงการทดลองทั้ง 8 สัปดาห์ มาเปรียบเทียบ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำและใช้ Partial η^2 คำนวณขนาดการส่งผลของการทดลอง ดังแสดงผลในตาราง 5

ตาราง 5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยรวม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.	Partial η^2
ระหว่างสัปดาห์	19.44	8	2.43	914.54*	.00	.98
ความคลาดเคลื่อน	.40	152	.00			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 พบว่าพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง และช่วงการทดลองทั้ง 8 สัปดาห์ มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$ ($F = 914.54$) แสดงว่าค่าเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยอย่างน้อยหนึ่งช่วงสัปดาห์มีค่าแตกต่างกันอย่างชัดเจน และการทดลองครั้งนี้ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย 98 % (Partial $\eta^2 = .98$)

1.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยรวม

การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการสังเกตก่อนและช่วงการทดลองทั้ง 8 สัปดาห์ มาวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ โดยใช้การเปรียบเทียบรายคู่แบบวัดซ้ำ ดังแสดงผลในตาราง 6

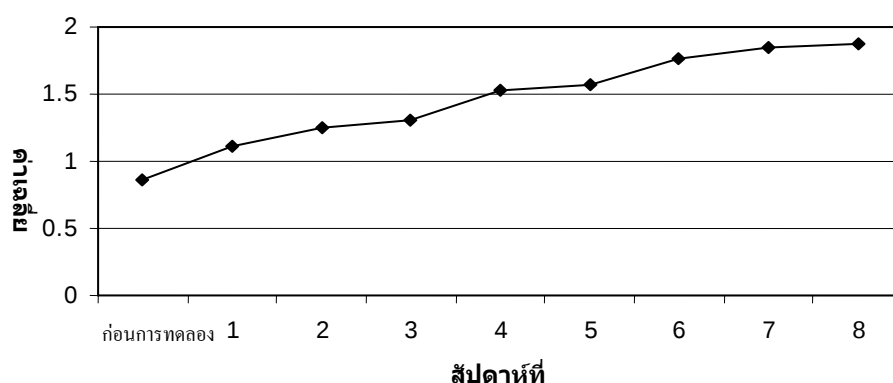
ตาราง 6 การเปลี่ยนแปลงค่าเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยรวม

สัปดาห์ที่	สัปดาห์ที่	ผลต่างเฉลี่ย	ความคลาดเคลื่อน มาตรฐาน	Sig.
ก่อนทดลอง	1	-.25*	.01	.00
1	2	-.14*	.02	.00
2	3	-.05*	.02	.03
3	4	-.22*	.01	.00
4	5	-.05*	.02	.02
5	6	-.20*	.02	.00
6	7	-.08*	.02	.00
7	8	-.02	.01	.14

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 พบว่า พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$ ในช่วงสัปดาห์ที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, และ 7 และมีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นเล็กน้อยในช่วงสัปดาห์ที่ 8 และเพื่อให้เห็น การเปลี่ยนแปลงคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยรวมแตกต่างกันในแต่ละช่วงสัปดาห์ใด จึงนำเสนอเป็นเส้นภาพ ในภาพประกอบ 1

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคม

ภาพประกอบ 1 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน

2.1 การวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย

2.1.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย

ก่อนการทดลองและช่วงการทดลอง

การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยได้นำคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยที่ได้จากการสังเกตก่อนการทดลองและช่วงการทดลองทั้ง 8 สัปดาห์ มาหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความคลาดเคลื่อนของค่าเฉลี่ย และค่าขอบเขตล่าง ค่าขอบเขตบน ของค่าเฉลี่ยประชากร ดังแสดงผลในตาราง 7

ตาราง 7 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือ

สัปดาห์ที่	M	S	SEM	ช่วงความเชื่อมั่น 95%	
				ขอบเขตล่าง	ขอบเขตบน
ก่อนการทดลอง	.86	.09	.02	.82	.90
1	1.10	.20	.05	1.00	1.18
2	1.29	.10	.02	1.24	1.33
3	1.29	.12	.03	1.23	1.35
4	1.50	.11	.02	1.45	1.54
5	1.59	.12	.03	1.53	1.65
6	1.76	.12	.03	1.70	1.82
7	1.82	.14	.03	1.75	1.89
8	1.85	.09	.02	1.81	1.89

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 7 พบว่า พฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย สัปดาห์ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .86 ค่าเฉลี่ยประชากรในช่วงความเชื่อมั่น 95% มีค่าอยู่ระหว่าง .82 - .90 ในช่วงการทดลองสัปดาห์ที่ 1 – 8 ค่าเฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับตั้งแต่ 1.10 ถึง 1.85 และในช่วงความเชื่อมั่น 95% ค่าเฉลี่ยประชากรในสัปดาห์ที่ 1 มีค่าอยู่ระหว่าง 1.00 – 1.18 ในสัปดาห์ที่ 8 มีค่าอยู่ระหว่าง 1.81 – 1.89

2.1.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและช่วงการทดลอง

การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและขณะทำการทดลองทั้ง 8 สัปดาห์ มาเปรียบเทียบโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ และใช้ **Partial η^2** คำนวณขนาดการส่งผลของการทดลอง ดังแสดงผลในตาราง 8

ตาราง 8 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.	Partial η^2
ระหว่างสัปดาห์	18.90	8	2.36	139.60*	.00	.88
ความคลาดเคลื่อน	2.57	152	.02			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 8 พบว่า พฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและช่วงการทดลองทั้ง 8 สัปดาห์ มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .05$ ($F = 139.60$) แสดงว่าค่าเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยอย่างน้อยหนึ่งช่วงสัปดาห์ มีค่าแตกต่างกันอย่างชัดเจนและการทดลองครั้งนี้ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย 88 % (**Partial $\eta^2 = .88$**)

2.1.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย

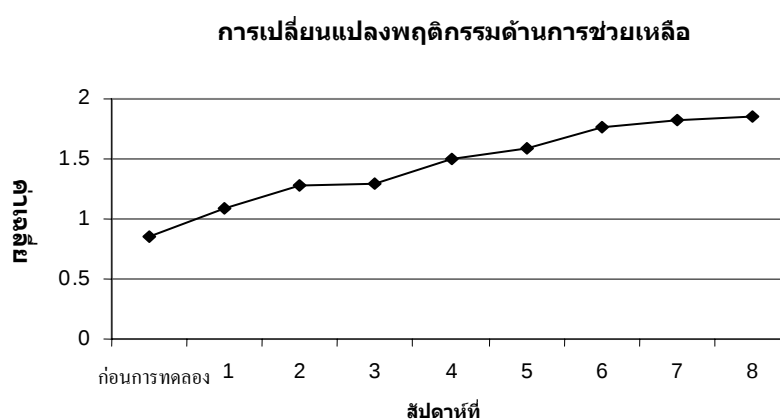
การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการสังเกตก่อนและช่วงการทดลองทั้ง 8 สัปดาห์ มาวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ โดยใช้การเปรียบเทียบรายคู่แบบวัดซ้ำดังแสดงผลในตาราง 9

ตาราง 9 การเปลี่ยนแปลงค่าเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือ

สัปดาห์ที่	สัปดาห์ที่	ผลต่างเฉลี่ย	ความคลาดเคลื่อน มาตรฐาน	Sig.
ก่อนทดลอง	1	-.23*	.05	.00
1	2	-.20*	.05	.00
2	3	-.01	.03	.87
3	4	-.21*	.03	.00
4	5	-.10*	.03	.01
5	6	-.17*	.03	.00
6	7	-.06	.05	.23
7	8	-.03	.04	.45

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 9 พบว่า พฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย มีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .05$ ในช่วงสัปดาห์ที่ 1, 2, 4, 5 และ 6 และมีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นเล็กน้อยในช่วงสัปดาห์ที่ 3, 7 และ 8 และเพื่อให้เห็น การเปลี่ยนแปลงคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยแตกต่างกันในแต่ละช่วงสัปดาห์ใด จึงนำเสนอเป็นเส้นภาพในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 2 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านการช่วยเหลือ

2.2 การวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปันของเด็กปฐมวัย

2.2.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปันของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและช่วงการทดลอง

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปันของเด็กปฐมวัย ที่ได้จากการสังเกตก่อนการทดลองและช่วงการทดลองทั้ง 8 สัปดาห์ มาหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความคลาดเคลื่อนของค่าเฉลี่ย และค่าขอบเขตล่าง ค่าขอบเขตบน ของค่าเฉลี่ยประชากร ดังแสดงผลในตาราง 10

ตาราง 10 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปัน

สัปดาห์ที่	M	S	SEM	ช่วงความเชื่อมั่น 95%	
				ขอบเขตล่าง	ขอบเขตบน
ก่อนการทดลอง	.86	.13	.03	.80	.92
1	1.13	.18	.04	1.04	1.21
2	1.20	.09	.02	1.16	1.24
3	1.28	.10	.02	1.23	1.33
4	1.51	.10	.02	1.46	1.56
5	1.54	.09	.02	1.50	1.58
6	1.77	.13	.03	1.71	1.83
7	1.89	.14	.03	1.83	1.95
8	1.91	.14	.03	1.85	1.97

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 10 พบว่าพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปันของเด็กปฐมวัยสัปดาห์ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .86 ค่าเฉลี่ยประชากรในช่วงความเชื่อมั่น 95% มีค่าอยู่ระหว่าง .80 - .92 ในช่วงการทดลองสัปดาห์ที่ 1 – 8 ค่าเฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับ ตั้งแต่ 1.13 ถึง 1.91 และในช่วงความเชื่อมั่น 95% ค่าเฉลี่ยประชากรในสัปดาห์ที่ 1 มีค่าอยู่ระหว่าง 1.04 – 1.21 ในสัปดาห์ที่ 8 มีค่าอยู่ระหว่าง 1.85 – 1.97

2.2.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปันของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและช่วงการทดลอง

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปันก่อนการทดลองและช่วงการทดลองทั้ง 8 สัปดาห์ มาเปรียบเทียบ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำและใช้ Partial η^2 คำนวณขนาดการส่งผลของการทดลอง ดังแสดงผลในตาราง 11

ตาราง 11 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.	Partial η^2
ระหว่างสัปดาห์	21.41	8	2.68	171.40*	.00	.90
ความคลาดเคลื่อน	2.37	152	.02			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 11 พบว่า พฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปันของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและช่วงการทดลองทั้ง 8 สัปดาห์ มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .05$ ($F = 171.40$) แสดงว่าค่าเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปันของเด็กปฐมวัยอย่างน้อยหนึ่งช่วงสัปดาห์มีค่าแตกต่างกันอย่างชัดเจน และการทดลองครั้งนี้ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปันของเด็กปฐมวัย 90% (Partial $\eta^2 = .90$)

2.2.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปันของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองและช่วงการทดลองทั้ง 8 สัปดาห์มาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ โดยใช้การเปรียบเทียบรายคู่แบบวัดซ้ำ ดังแสดงผลในตาราง 12

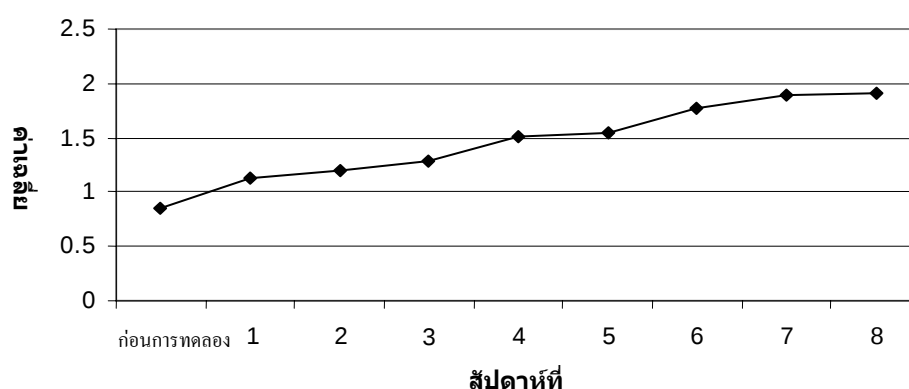
ตาราง 12 การเปลี่ยนแปลงค่าเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปัน

สัปดาห์ที่	สัปดาห์ที่	ผลต่างเฉลี่ย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	Sig.
ก่อนทดลอง	1	-.27*	.05	.00
1	2	-.08	.06	.19
2	3	-.08*	.03	.01
3	4	-.23*	.02	.00
4	5	-.03	.03	.32
5	6	-.23*	.04	.00
6	7	-.12*	.04	.00
7	8	-.02	.04	.63

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 12 พบว่า พฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปันของเด็กปฐมวัย มีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .05$ ในช่วงสัปดาห์ที่ 1, 3, 4, 6 และ 7 และมีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นเล็กน้อยในช่วงสัปดาห์ที่ 2, 5 และ 8 และเพื่อให้เห็น การเปลี่ยนแปลงคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปันของเด็กปฐมวัยแตกต่างกันในแต่ละช่วงสัปดาห์ใด จึงนำเสนอเป็นเส้นภาพในภาพประกอบ 3

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านการแบ่งปัน

ภาพประกอบ 3 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านการแบ่งปัน

2.3 การวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการร่วมมือของเด็กปฐมวัย

2.3.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการร่วมมือของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและช่วงการทดลอง

การวิเคราะห์ตอนนี้ผู้วิจัยได้นำคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้จากการสังเกตก่อนการทดลองและช่วงการทดลองทั้ง 8 สัปดาห์ มาหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าความคลาดเคลื่อนของค่าเฉลี่ย และค่าขอบเขตล่าง ค่าขอบเขตบน ของค่าเฉลี่ยประชากร ดังแสดงผลในตาราง 13

ตาราง 13 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการร่วมมือ

สัปดาห์ที่	M	S	SEM	ช่วงความเชื่อมั่น 95%	
				ขอบเขตล่าง	ขอบเขตบน
ก่อนการทดลอง	.88	.10	.02	.83	.92
1	1.14	.16	.04	1.06	1.21
2	1.29	.11	.03	1.23	1.34
3	1.34	.09	.02	1.30	1.38
4	1.56	.10	.02	1.51	1.61
5	1.58	.13	.03	1.52	1.64
6	1.78	.18	.04	1.70	1.87
7	1.84	.14	.03	1.78	1.91
8	1.85	.14	.03	1.78	1.92

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 13 พบว่า พฤติกรรมทางสังคมด้านการร่วมมือของเด็กปฐมวัย สัปดาห์ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .88 ค่าเฉลี่ยประชากรในช่วงความเชื่อมั่น 95% มีค่าอยู่ระหว่าง .83 - .92 ในช่วงการทดลองสัปดาห์ที่ 1 – 8 ค่าเฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับตั้งแต่ 1.14 ถึง 1.85 และในช่วงความเชื่อมั่น 95% ค่าเฉลี่ยประชากรในสัปดาห์ที่ 1 มีค่าอยู่ระหว่าง 1.06 – 1.21 ในสัปดาห์ที่ 8 มีค่าอยู่ระหว่าง 1.78 – 1.92

2.3.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการร่วมมือของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและช่วงการทดลอง

การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการร่วมมือก่อนการทดลองและช่วงการทดลองทั้ง 8 สัปดาห์ มาเปรียบเทียบ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ดังแสดงผลในตาราง 14

ตาราง 14 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการร่วมมือ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.	Partial η^2
ระหว่างสัปดาห์	18.30	8	2.29	127.05*	.00	.87
ความคลาดเคลื่อน	2.74	152	.02			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 14 พบว่า พฤติกรรมทางสังคมด้านการร่วมมือของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและช่วงการทดลองทั้ง 8 สัปดาห์ มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .05$ ($F = 127.05$) แสดงว่าค่าเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมด้านการร่วมมือของเด็กปฐมวัยอย่างน้อยหนึ่งช่วงสัปดาห์มีค่าแตกต่างกันอย่างชัดเจนและการทดลองครั้งนี้ ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมด้านการร่วมมือของเด็กปฐมวัย 87% (Partial $\eta^2 = .87$)

2.3.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการร่วมมือของเด็กปฐมวัย

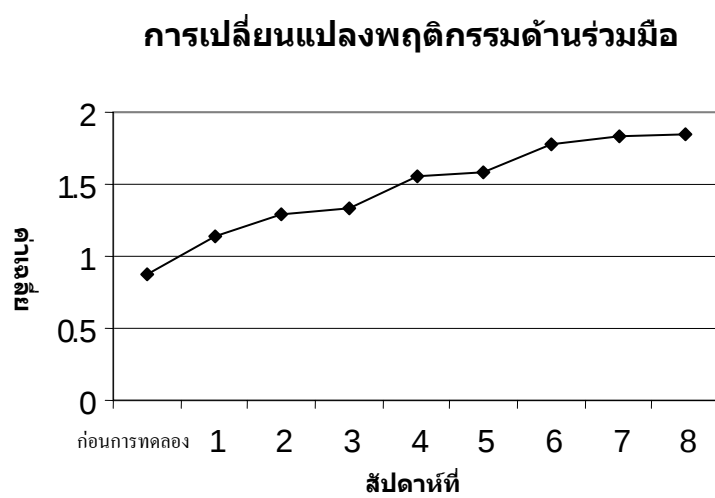
การวิเคราะห์ตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองและช่วงการทดลองทั้ง 8 สัปดาห์มาวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ โดยใช้การเปรียบเทียบรายคู่แบบวัดซ้ำ ดังแสดงผลในตาราง 15

ตาราง 15 การเปลี่ยนแปลงค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการร่วมมือ

สัปดาห์ที่	สัปดาห์ที่	ผลต่างเฉลี่ย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	Sig.
ก่อนทดลอง	1	-.26*	.04	.00
1	2	-.15*	.05	.01
2	3	-.06	.03	.11
3	4	-.22*	.02	.00
4	5	-.02	.05	.67
5	6	-.20*	.05	.00
6	7	-.06	.05	.23
7	8	-.01	.05	.85

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 15 พบว่า พฤติกรรมทางสังคมด้านการร่วมมือของเด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .05$ ในช่วงสัปดาห์ที่ 1, 2, 4 และ 6 และมีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นเล็กน้อยในช่วงสัปดาห์ที่ 3, 5, 7 และ 8 และเพื่อให้เห็น การเปลี่ยนแปลงคะแนนพฤติกรรมทางสังคมด้านการร่วมมือของเด็กปฐมวัยแตกต่างกันในแต่ละช่วงสัปดาห์ใด จึงนำเสนอเป็นเส้นภาพในภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านการร่วมมือ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ที่ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย ก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ และกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะดังนี้เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยในช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกัน และเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย ชาย – หญิง อายุ 5 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนนาคนาวาอุปถัมภ์ สำนักงานเขตสวนหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 78 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย ชาย – หญิง อายุ 5 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนนาคนาวาอุปถัมภ์ สำนักงานเขตสวนหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยการจับสลาก 1 ห้องเรียนจากจำนวน 2 ห้องเรียน และสุ่มโดยการจับสลากจากห้องเรียนที่จับสลากได้ เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย จำนวน 20 คน ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย และตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมทางสังคม เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าได้แก่แผนการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย และแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ โดยมีขั้นตอน ดังนี้ สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ จัดเตรียมสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาที่ทำการทดลองให้เหมาะสม จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานทุกด้าน (Baseline Data) โดยการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์จากการจัดประสบการณ์แบบปกติ ของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ และ วันพฤหัสบดี วันละ 50 นาที โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น บันทึกการสังเกต โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย 1 คน รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเอง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าสถิติพื้นฐานพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและช่วงการทดลองในแต่ละสัปดาห์ โดยนำข้อมูลไปหาคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมโดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน แบบวัดซ้ำ (One – Way Repeated – measures ANOVA) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม คอมพิวเตอร์ และวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ในแต่ละช่วงสัปดาห์ โดยใช้ LSD แบบวัดซ้ำ โดยใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์

สรุปผลการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย พบว่าในแต่ละช่วงสัปดาห์มีพฤติกรรมทางสังคมโดยรวม ก่อนการทดลองและช่วงการทดลองการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย มีระดับคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$ ($F = 914.54$) และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง โดยการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมโดยรวมร้อยละ 98 (Partial $\eta^2 = .98$)

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยมีพฤติกรรมทางสังคมแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการร่วมมือ พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคมทั้ง 3 ด้าน มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่สอดคล้องกับการวิเคราะห์คะแนนรวมทั้งหมด โดยมีการเปลี่ยนแปลงก่อนการทดลองและช่วงการทดลองการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย มีระดับคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$ คือ ด้านการช่วยเหลือ ($F = 139.60$) ด้านการแบ่งปัน ($F = 171.40$) ด้านการร่วมมือ ($F = 127.05$) โดยการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือร้อยละ 88, (Partial $\eta^2 = .88$) ด้านการแบ่งปันร้อยละ 90, (Partial $\eta^2 = .90$) และด้านการร่วมมือร้อยละ 87 (Partial $\eta^2 = .87$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. การศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย ตลอดระยะเวลา 8 สัปดาห์ พบว่า ในแต่ละช่วงสัปดาห์เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวม มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .05$ ในช่วงสัปดาห์ที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, และ 7 และมีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นเล็กน้อยในช่วงสัปดาห์ที่ 8 ก่อนทดลองและช่วงการทดลองที่เป็นเช่นนี้ เพราะการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยเป็นการเรียนรู้ที่เด็กได้รับอิสระทางความคิด ความต้องการในการเลือกในสิ่งที่เขาอยากจะทำ การเรียนรู้ได้ไปด้วยบรรยากาศที่สนุกสนานมีความสุข เกิดการช่วยเหลือ แบ่งปันร่วมมือกันในการค้นหาคำตอบที่ตนเองสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับ สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2545) การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย (Children as Resarcher) เป็นการสอนที่ผสมผสานวิธีการสอน การเรียน การประเมิน และการแนะแนวให้ควบคู่กลมกลืนเป็นกระบวนการเดียวกัน โดยให้ผู้เรียนมีความสำคัญเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ด้วยการให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยวิธีการวิจัย ซึ่งมีความหมาย คือการใช้ปัญหา ทำให้เกิดปัญญา ซึ่งผู้เรียนจะได้เรียนรู้ในเรื่องที่ตนเองสนใจได้ลงมือศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ความจริงตามความสนใจอยากรู้ อยากเห็น และความถนัดของตน ในการเรียนรู้เด็กจะได้สร้างองค์ความรู้พร้อมกับแก้ปัญหาและค้นพบสิ่งใหม่ๆ ซึ่งมีการวางแผนล่วงหน้าว่าจะศึกษาค้นคว้าอย่างไร มากน้อยเพียงใด จากแหล่งใด วิธีอย่างไร จากนั้นลงมือ

ดำเนินการศึกษาค้นคว้าสังเกตจดจำบันทึกข้อมูล สรุปความรู้ที่ได้จัดทำผลงานความรู้และนำเสนอ รวมทั้งนำความรู้ที่ได้ไปสืบค้นและแสวงหาความรู้ต่อไป นับเป็นการเรียนรู้ที่เป็นอย่างธรรมชาติมีกระบวนการค้นหาความรู้ที่เชื่อถือได้ เกิดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีลำดับขั้นตอน โดยเด็กได้เรียนค้นพบและแก้ปัญหาตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพในสิ่งที่อยากเรียนรู้ด้วยตนเอง จากรูปแบบดังกล่าวจึงช่วยกระตุ้นให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคม ซึ่งหล่อหลอมเป็นรูปแบบในการดำเนินชีวิตประจำวันพัฒนาบุคคลนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมในด้าน การช่วยเหลือ การแบ่งปัน การร่วมมือ (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์.2545) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ทบทวนความรู้ เลือกหัวข้อที่น่าสนใจ ในการขั้นนี้ครูให้เด็กได้ทบทวนความรู้เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในหัวข้อเรื่องที่จะเรียน โดยครูเปิดประเด็นเพื่อให้เด็กได้คิด โดยครูได้ตั้งคำถามว่า “ตอนเช้าๆ ที่เด็กเดินมาโรงเรียน เด็กๆ เจอะอะไรบ้าง คำตอบของเด็กๆ ก็คือ ต้นไม้ ต้นกล้วย คลอง แพะ กระรอก” หลังจากนั้นครูได้จุดประกายสนทนาเพื่อให้เด็กได้เลือกเรื่องที่ตนเองอยากจะศึกษาเรียนรู้มากที่สุด ซึ่งในขั้นที่ 1 นี้ ด้วยกระบวนการที่เกิดจากการสนทนา ทำให้เด็กเกิดความสนทนสนมช่วยเหลือกัน แบ่งปันกัน และร่วมมือกันในการทำกิจกรรม

ขั้นที่ 2 ขั้นเด็กค้นคว้าวิจัยหาความรู้ กระบวนการเรียนรู้ ในขั้นนี้เด็กจะช่วยกันกำหนดแหล่งเรียนรู้ในการศึกษาค้นคว้า โดยมีทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนเด็กจะมีความสนใจและกระตือรือร้น เช่น การได้ศึกษาจากมุมหนังสือในห้องเรียน เด็กจะเกิดการแบ่งปันหนังสือและแลกเปลี่ยนพูดคุยสนทนาถึงเนื้อหา รูปภาพในหนังสือ รวมถึงการได้ออกไปศึกษานอกสถานที่ เช่น จากเรื่องที่เด็กเลือกเรียนเรื่องต้นกล้วย เด็กจะเกิดการช่วยเหลือเพื่อนที่มีปัญหาในการเดินทาง เด็กหลายๆ คนจะเกิดพฤติกรรมในการจูงมือเพื่อนเดินโดยถามเพื่อนว่า “เหนื่อยไหม” ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับ (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์.2550:91-92) ได้กล่าวถึง ลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้ ลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัย 5 – 6 ปี เริ่มมีการช่วยเหลือตนเอง เลือกเครื่องแต่งกายของตนเองได้และแต่งตัวเองได้ ใช้เครื่องมือเครื่องใช้ในการรับประทานอาหารได้ ทำความสะอาดร่างกายได้ เริ่มมีการช่วยเหลือผู้อื่นได้ รู้จักการให้และการรับ ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ เป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี มีมารยาทในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เล่นและทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อยได้ เริ่มมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม แสดงความเคารพได้เหมาะสมกับโอกาส ทั้งขยะได้ถูกที่ ช่วยดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งสอดคล้องกับ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2550 : 175) กล่าวไว้ว่า การเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้เองตามวิถีธรรมชาติ อีกทั้งมีประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้วิถีชีวิตในท้องถิ่นมีปฏิสัมพันธ์กับวัยเดียวกัน ทำให้เด็กได้เรียนรู้สังคมและเกิดพัฒนาการทางสังคมได้เป็นอย่างดี

ขั้นที่ 3 ประเมินผล ในการประเมินครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประเมินกลุ่มตัวอย่างจากการสังเกตพฤติกรรม เด็กจะมีความกระตือรือร้นในการที่จะศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติกับชิ้นงานที่ตนเองสนใจ และนำเสนอ บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับชิ้นงานของตนเองได้ ด้วยลักษณะกระบวนการ ขั้นตอน การจัดการเรียนรู้ของเด็กนักวิจัย ทำให้เด็กเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ซึ่งตรงกับกับ (จิตตินันท์ เดชะคุปต์. 2534 : 55) กล่าวไว้ว่า

ลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัย 5 – 6 ปี จะมีการเล่นเป็นกลุ่มรวมกับเพื่อนมากขึ้น รู้จักการเป็นผู้ให้ และผู้รับที่ดี กระตือรือร้นในการช่วยเหลือผู้อื่น เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นในขณะที่ทำกิจกรรมนั้น เด็กจะรู้จักแนะนำ และการรอคอยเพื่อนคนที่ยังทำงานไม่เรียบร้อย

การจัดประสบการณ์การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย จึงเป็นการเรียนรู้ที่มีกระบวนการค้นหาความรู้ที่เป็นไปอย่างธรรมชาติเกิดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีลำดับขั้นตอนทำให้เด็กเกิดประสบการณ์ใหม่ และช่วยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์และเกิดทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองในการช่วยเหลือ การแบ่งปัน การร่วมมือ ตามกฎเกณฑ์ของสังคม

2. การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย ด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการร่วมมือ พบว่า เด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่สอดคล้องกับการวิเคราะห์คะแนนรวมทั้งหมด ดังนี้

2.1 ด้านการช่วยเหลือ ในช่วงการทดลองการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยจากการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย มีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .05$ ในช่วงสัปดาห์ที่ 1, 2, 4, 5 และ 6 และมีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นเล็กน้อยในช่วงสัปดาห์ที่ 3, 7 และ 8 จากข้อสังเกตการทำวิจัยในครั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมในด้านการช่วยเหลือสูงขึ้นนั้น เกิดจากลักษณะรูปแบบของกิจกรรมที่มีกิจกรรมหลักที่สำคัญ คือ การสำรวจแหล่งเรียนรู้ การเลือกตัดสินใจเรียนรู้ ที่เป็นเรื่องใหม่ของเด็ก การเลือกกิจกรรมที่จะทำการใช้อุปกรณ์ต่างๆ ที่หลากหลาย ทำให้เด็กเกิดความคุ้นเคยซึ่งกันและกันมากขึ้น ด้วยระยะเวลาในการศึกษาแต่ละเรื่องทำให้เด็กเกิดความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันและก่อให้เกิดพฤติกรรมด้านการช่วยเหลือ เช่น พุดแนะนำวิธีการลงมือปฏิบัติกิจกรรมให้แก่เพื่อน พุดสนับสนุนหรือให้กำลังใจให้เพื่อนทำกิจกรรม ลงมือช่วยเก็บวัสดุอุปกรณ์เมื่อเลิกใช้ ลงมือช่วยเหลือเพื่อนในการทำกิจกรรม และร่วมช่วยเหลือเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการทำกิจกรรม (วีรพงศ์ บุญประจักษ์. 2545 : 13 ; อ้างอิงจาก Nancy and Michael. 1979 : 356 – 365) ได้กล่าวถึงการช่วยเหลือว่าเป็นการพยายามที่จะช่วยบรรเทาความต้องการที่ไม่ใช่ทางอารมณ์แก่ผู้อื่น เช่น การช่วยเหลือให้ข้อมูล ช่วยเหลือผู้อื่นทำงานหรือเสนอสิ่งของที่ตนเองไม่เคยเป็นเจ้าของมาก่อนและปี (Bee. 1985 : 396 – 401) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการช่วยเหลือเพื่อนของเด็กปฐมวัยว่า เด็กจะทำตามคำขอร้อง หรือคำแนะนำของเพื่อนมากกว่าคนที่ไม่ใช่เพื่อน ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลทั้งในครอบครัวและบุคคลอื่นรวมทั้งเพื่อน จึงสรุปได้ว่าการช่วยเหลือเป็นการพยายามที่จะบรรเทาความต้องการโดยการให้คำพูด หรือแสดงการปลอบใจหรือช่วยเหลือเพื่อนในเรื่องเล็กๆ น้อยๆ การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย จึงเหมาะที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางสังคมให้กับเด็กปฐมวัย

2.2 ด้านการแบ่งปัน ในช่วงการทดลองการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยจากการสังเกต พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย พฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปันของเด็กปฐมวัย มีการเปลี่ยนแปลง ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .05$ ในช่วงสัปดาห์ที่ 1, 3, 4, 6 และ 7 และมีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นเล็กน้อยในช่วงสัปดาห์ที่ 2, 5 และ 8 จากข้อสังเกตการทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สอดแทรกพฤติกรรมทางสังคมให้เด็กโดยใช้คำถามสร้างสถานการณ์ในขั้นตอนระยะแรก เพื่อกระตุ้น โดยใช้คำถาม เช่น อะไร ทำไม อย่างไร เพื่อให้เด็กเกิดการตัดสินใจ และมีความเป็นตัวของตัวเอง และเรียนรู้ทักษะในด้านการคิดริเริ่ม การบอกถึงความต้องการ การเป็นผู้ให้ การไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น มีความเสียสละ การยืมยืมแจ่มใสเข้าหากันและใช้คำสุภาพอ่อนหวาน ซึ่งสังเกตได้จากการที่เด็กเริ่มแบ่งปันอุปกรณ์ต่างๆ พุดชักชวนให้เพื่อนมาใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกันในการทำงาน พุดเพื่อให้เพื่อนหยิบวัสดุอุปกรณ์ของตนไปใช้ หยิบหรือส่งวัสดุอุปกรณ์ของตนให้เพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการ ให้เพื่อนใช้วัสดุอุปกรณ์หรือทำกิจกรรมก่อนตนเอง แบ่งวัสดุอุปกรณ์ให้เพื่อนโดยให้เพื่อนหยิบเอง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของเพียเจท์ (Piaget) ที่แบ่งพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัย เป็น 3 ระยะ โดยในระยะที่ 3 กล่าวไว้ว่า เด็กอายุ 5 – 6 ปี เด็กจะเข้าสู่สังคมดีขึ้น ชอบอยู่กับเพื่อนๆ เล่นด้วยกัน ช่วยเหลือกัน เห็นอกเห็นใจกัน แบ่งปันกัน บางครั้งก็แย่งทะเลาะกันอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับ (วรภรณ์ ปานทอง. 2548 : 65) ได้กล่าวถึงข้อสังเกตจากการวิจัยว่า การแบ่งปันสิ่งของของตนเองมีอยู่จะค่อยๆ มาแทนที่ความเห็นแก่ตัวหรือการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กนั้นเกิดจากพฤติกรรมการแสดงออกมาเพื่อที่จะได้รับการยอมรับจากเพื่อน ทำให้เด็กได้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมด้านการแบ่งปันที่สูงขึ้น

2.3 ด้านการร่วมมือ ในช่วงการทดลองการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยจากการสังเกต พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย พฤติกรรมทางสังคมด้านการร่วมมือของเด็กปฐมวัย มีการเปลี่ยนแปลง ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .05$ ในช่วงสัปดาห์ที่ 1, 2, 4 และ 6 และมีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นเล็กน้อยในช่วงสัปดาห์ที่ 3, 5, 7 และ 8 เป็นเช่นนี้ จากข้อสังเกตการทำวิจัยในครั้งนี้ เพราะการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยมุ่งเน้นในด้านการร่วมมือ และเมื่อครูให้เด็กทำกิจกรรม เด็กๆ ก็จะสนุกสนานเด็กเริ่มคุ้นเคยกับกิจกรรมจากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยระหว่างที่ดำเนินกิจกรรมเด็กสามารถแสดงความคิดเห็นร่วมกันได้และทำงานที่ที่กลุ่มมอบหมายด้วยความเต็มใจ ทุกคนต่างร่วมมือกันในการเก็บอุปกรณ์หลังจากทำงานเสร็จแล้ว เด็กให้ความสนใจมีการพูดคุยซักถามได้ตอบเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับเด็กและเด็กกับเพื่อน ซึ่งสอดคล้อง (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2550:175) กล่าวไว้ว่า การเปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงอย่างมากมายน่าสนใจ เป็นส่วนที่สร้างการเรียนรู้แปลกใหม่ด้วยการปฏิบัติจริง ทำให้เด็กได้สังเกต ได้เรียนรู้สังคม ได้เรียนรู้วิถีชีวิตจากประสบการณ์ตรง มีปฏิสัมพันธ์กับปัญหาสร้างเสริมปัญญาจากประสบการณ์สิ่งเหล่านี้ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่จะช่วยเหลือกัน แบ่งปันกัน และร่วมมือกัน เพื่อที่จะสามารถทำกิจกรรมได้สำเร็จเด็กจะยินดีให้ความช่วยเหลือในการทำกิจกรรมต่างๆ นอกจากนั้นยังทำให้เด็กมีความสุข แต่ในทางตรงกันข้ามเด็กที่ถูกเพื่อนต่อต้านปฏิเสธ

จะทำให้เด็กรู้สึกที่ตนเองด้วยคุณค่าหมดความภาคภูมิใจในตนเอง เด็กจะร่วมมือซึ่งกันและกัน สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยจะถูกฝึกให้เด็กมีคุณธรรมในการร่วมมือด้วยเกิดทักษะต่างๆ เด็กจึงมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมด้านการร่วมมืออย่างอัตโนมัติโดยไม่มีใครบังคับ

ผลการวิจัยในครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย ส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมของเด็กได้ ทั้งนี้ถ้าเด็กได้รับการสนับสนุนส่งเสริมและฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง ดังเห็นได้จากผลการวิจัยทดลองช่วงระยะเวลา 8 สัปดาห์ ที่เด็กได้รับการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทำให้เด็กได้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมได้ดีขึ้น ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องและสนใจพฤติกรรมทางสังคม สามารถศึกษาและใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย ซึ่งเป็นวิธีการที่จะช่วยให้จัดการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับช่วยอายุของเด็กได้เป็นอย่างดี

ข้อสังเกตที่ได้รับจากงานวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย จากการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย พบข้อสังเกต ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย เด็กได้ทำกิจกรรมด้วยตนเองเป็นการกระตุ้นให้เด็กคิดสงสัย และสนใจอยากรู้คำตอบ ครูคอยให้คำปรึกษา ชี้แนะ ช่วยเหลือ เมื่อเด็กมีปัญหา ในการทำกิจกรรม ทำให้เด็กทุกคนได้ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างทั่วถึง
2. การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย เด็กยังไม่คุ้นเคยกับการจัดกิจกรรม เมื่อครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิด และทำกิจกรรมด้วยวิธีการเสริมแรง ยอมรับในความสามารถของเด็กในระยะหลัง เด็กกล้าแสดงออกมีความมั่นใจ เด็กเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน
3. การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันในสังคมเกิดการเห็นใจซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือ แบ่งปัน ร่วมมือกันในกลุ่มเพื่อน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย ควรเพิ่มเวลาในแต่ละวัน เนื่องจากพอเด็กปรับตัวและคุ้นเคยกับกิจกรรมแล้ว เด็กจะเกิดความสุขสนุกสนานและมีความสนใจนานขึ้น
2. การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย ครูต้องจัดกิจกรรมที่เชื้อให้ผู้วิจัยค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเองตามความสนใจ ความอยากรู้อยากเห็น เน้นผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง
3. สามารถจัดการเรียนรู้ได้ทุกสถานที่ เช่น ห้องเรียน ห้องสมุด สวนพืชในโรงเรียน บริเวณโรงเรียน สถานที่ๆ อยู่รอบๆ โรงเรียน สถานที่หรือสิ่งที่จะทำจนถึงภูมิปัญญาในท้องถิ่น

4. เปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถศึกษา ชักถาม จากบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนที่เป็นผู้รู้ในเรื่องที่เด็กสนใจ
5. ครูสามารถประเมินเพื่อสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียน และวิเคราะห์กิจกรรมระหว่างการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1. ควรมีการศึกษากำหนดการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย ที่ส่งเสริมทักษะด้านอื่นๆ เช่น ด้านการเป็นผู้นำ ด้านการตัดสินใจ ด้านการเขียน
2. ควรมีการศึกษาทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียน และครูปทุมวัยในโรงเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย
3. ควรมีการศึกษาและวิจัยผลของการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนที่สังกัดองค์กรของรัฐ และโรงเรียนที่สังกัดองค์กรของเอกชน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546*. กรุงเทพฯ:

กระทรวงศึกษาธิการ.

----- .(2546). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546*. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2547). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : เอดิสัน เพรส โปรดักส์.

----- . (2549). *คู่มือหลักสูตรปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : เพื่อนอักษร.

----- . (2547). *คู่มือเลี้ยงลูกวัยอนุบาลให้เก่งฉลาดเป็นคนดีมีคุณภาพ*. กรุงเทพฯ : สนุกอ่าน

----- . (2545). *รูปแบบการเรียนรู้การสอนปฐมวัยศึกษา*. กรุงเทพฯ : เอดิสัน เพรสโปรดักส์.

----- . (2549). *เลี้ยงลูกวัยอนุบาลให้ฉลาดด้วย TESTS*. กรุงเทพฯ : เพื่อนอักษร.

----- . (2550). *25 คำถามเมื่อลูกเรียนอนุบาล*. กรุงเทพฯ : สนุกอ่าน.

กรรณิการ์ โยธารินทร์. (2545). *พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์*

เป็นกลุ่ม. ปรินญานิพนธ์. กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา

กลืนแก้ว มาตา. (2541). *การศึกษาพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมอาหารสมมติ*

แบบกลุ่มกับอิสระ. ปรินญานิพนธ์. กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา

จิณณภัส ศรีทอง. (2541). *พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์มุมบล็อกลูกแบบ*

เต็มรูปแบบ. ปรินญานิพนธ์. กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา

จิตตินันท์ เดชะคุปต์.(2542). *รายงานการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดบริการ*

สถานรับเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.

ชไมมน ศรีสุรักษ์. (2540). *การศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะ*

สร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบวางแผนปฏิบัติทบทวนและแบบปกติ. ปรินญานิพนธ์. กศ.ม.

(การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา

ณัฐพร พงษ์สังข์. (2539). *พฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่น*

บล็อกกลางแจ้งเป็นกลุ่มอย่างมีแบบแผน. ปรินญานิพนธ์. กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ :

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา

ทิตนา แชนนี และชนาธิป พรกุล. (2544,ก.ค. - ต.ค.). *กระบวนการเรียนรู้ : หัวใจของการปฏิรูปการศึกษา*.

ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 30 (1) : 35 - 38.

- ทัศนัย อุดมพันธ์. (2541). การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรค์. ปรินญานิพนธ์. กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2526). การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2545). การจัดประเมินการเรียนรู้ (การจัดประเมินแนวใหม่). กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปัทมา ศุภกานี. (2545). การศึกษาพฤติกรรมด้านสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบ
โครงการ. ปรินญานิพนธ์. กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. อัดสำเนา
- พัฒนา ชัชพงษ์. (2541). ทฤษฎีและปฏิบัติการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการ
หลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภรณ์ี คุรุรัตน์ ; และ วรนาท รักสกุลไทย. (2542) กระบวนการทัศน์ใหม่ของการศึกษาปฐมวัย
ในเรื่องเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : เซเว่น พรินต์ติ้งกรุ๊ป.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : เอพีกราฟฟิกส์ดีไซด์.
- รัชดาภรณ์ อินทนน. (2544). การศึกษาแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของ
นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม. ปรินญานิพนธ์. กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย)
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา
- ลักกะณา เสนอฤทธิ์. (2551). ผลการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย.
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ล้วน สายยศ ; และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วาสนา บุญจันทร์. (2539). พฤติกรรมทางสังคมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรมเน้นสื่อ
แบบไทย. ปรินญานิพนธ์. กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา
- วราภรณ์ ปานทอง. (2548 : บทคัดย่อ). รายงานการวิจัยผลของการเล่านิทานคติธรรมประกอบการเล่นบทบาท
สมมุติที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย. ถ่ายเอกสาร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- วีรพงศ์ บุญประจักษ์. (2545). การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคม
ของเด็กปฐมวัย.
- วัฒนา มัคคสมัน. (2550). การสอนแบบโครงการ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วันเพ็ญ ปุฒพัฒน์. (2539). การเล่นเกมแบบกึ่งชี้แนะที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย.

ปริญญาานิพนธ์. กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศิริรัตน์ ชูชีพ. (2544). พฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์.

ปริญญาานิพนธ์. กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา

สายชน วงสานน. (2547). ผลของการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม

ของเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาทางพฤติกรรม. ปริญญาานิพนธ์. กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ :

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา

สายสุรี จุติกุล. (2543). กระบวนการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : บางกอกบล๊อค – ออฟเซ็ท.

สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. (2545). การจัดและประเมินแนวใหม่ : เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. (2538). แนวคิดสู่แนวปฏิบัติ : แนวการจัดประสบการณ์ปฐมวัยศึกษา

(หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : ดวงกมล. ถ่ายเอกสาร.

สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. (2547). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาโครงการเด็กนักวิจัยและการประเมินเน้นเด็ก

เป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2551). มาตรฐานการศึกษาโรงเรียนสังกัด

กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

อริสา ไสค์ภา. (2551). พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม

เล่นนิทานอีสปประกอบการใช้สถานการณ์จำลอง. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).

กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Bar – Tal, D. ; et al. (1982,June). Helping Behavior Among Preschool Children : An

Observationl Study. *Child Development*. (53) : 396 – 402.

English, H.B.; & A.C. (1958). *A Comprehensive Dictionary of Psychological and*

Psychoanalytical Terms. New York : Diad Mckay Co.

Good, C. V. (1973). *Dictionary of Education*. 3rd ed. New York : McGraw – Hill.

Book Co.Inc.

Hurlock, E. B. (1972). *Child Development*. New York : McGraw – Hill.

Mary, J. (1981, May). Peer Interaction Competencies of Preschoolers Rates High of

Low in Sociometric Status. *Dissertation Abstracts International*. 41 : 403.

Piaget, J. and Inhealder, B. (1969). *The Psychology of the children*. New York :

Weaver, Helen, Basic Books.

Salome, Este. (1979, September). Piay with Peer : A Comparison of the Social

International of Preschool Girls and Boy. *Dissertation Abstracts International*.

40 : 1349 – A.

Seefeldt, C. (1980). *Teaching Children*. New Jersey : Prentice – Hall Inc.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- คู่มือการใช้เกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมทางสังคม
- แบบบันทึกการให้คะแนนพฤติกรรมทางสังคม

คู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม

คำชี้แจง

1. การสังเกตและการบันทึกลงในแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือ 5 ข้อ การแบ่งปัน 5 ข้อ และด้านความร่วมมือ 5 ข้อ รวมจำนวน 15 ข้อ
2. แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยเป็นการบันทึกทั้งในรูปของความถี่ (จำนวนครั้ง) และระดับคุณภาพของพฤติกรรมจัดเป็น 3 ระดับ
3. เวลาที่ใช้ในการสังเกต สังเกตในช่วงเวลาจัดกิจกรรมเสรีเป็นเวลาจำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันศุกร์ โดยทำการสังเกตและบันทึก ในขั้นตอนการกิจกรรมช่วงเวลา 9.10 – 10.00 นาฬิกา รวมเวลา 50 นาที
4. การสุ่มเวลาในการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมตามตารางสุ่มเวลาสังเกตพฤติกรรมทางสังคมใช้นาฬิกาจับเวลาในการให้สัญญาณเริ่มและหมดเวลาการสังเกต

ข้อปฏิบัติในการสังเกต

1. เขียนชื่อผู้สังเกต ผู้ถูกสังเกต (เด็ก) วัน เดือน ปี ที่ทำการสังเกต
2. ผู้ช่วยผู้สังเกต รวมจำนวน 2 คน ทำการสังเกตพฤติกรรมทางสังคม
3. การสังเกตให้ผู้สังเกตทั้ง 2 คน คือ ผู้ช่วยผู้วิจัยทำการสังเกตพร้อมกัน ในช่วงเวลาเดียวกัน ผู้สังเกตจะสังเกตเด็กทีละคน ใช้เวลาในการสังเกตคนละ 1 นาที สลับกันและกันและสังเกตเวียนตั้งแต่เด็กคนที่ 1 - 5 และเมื่อสังเกตครบทุก 5 คน จะพักระหว่างการสังเกต 1 นาที แล้วเริ่มสังเกตเด็กคนต่อไปจนครบ 20 คน เมื่อสังเกตครบ 20 คน ในรอบแรกแล้ว จะสังเกตเวียนและสลับกันอีก 1 รอบ ตั้งแต่เด็กคนที่ 1 - 5

การบันทึกแบบสังเกต

เมื่อสังเกตพฤติกรรมทางสังคมตรงกับข้อใด และช่องระดับคะแนนพฤติกรรมทางสังคมตรงกับข้อใด ให้ทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่องนั้น ถ้าเกิดพฤติกรรมทางสังคมช่องระดับคะแนนพฤติกรรมทางสังคมซ้ำ ช่องเดิมให้ทำเครื่องหมาย (/) เพิ่มลงในช่องเดิมตามจำนวนครั้งที่เกิดพฤติกรรมซ้ำ โดยทำการบันทึกดังนี้

ช่องระดับคะแนน 2	บันทึกเมื่อเด็กเกิดพฤติกรรมทางสังคมด้วยตนเอง
ช่องระดับคะแนน 1	บันทึกเมื่อแสดงพฤติกรรมทางสังคมโดยเพื่อหรือครูปกป้องหรือให้ร่วมมือ
ช่องระดับคะแนน 0	บันทึกเมื่อเด็กไม่แสดงพฤติกรรมทางสังคมหรือปฏิเสธที่จะทำ

การเตรียมการในการสังเกต

1. ผู้สังเกตต้องศึกษาคู่มือในการสังเกตให้เข้าใจกระบวนการในการสังเกตทั้งหมดเพื่อให้เกิดความชำนาญในการใช้แบบสังเกต
2. จัดเตรียมสภาพแวดล้อมและอุปกรณ์ในการปฏิบัติกิจกรรมไว้ให้เรียบร้อยล่วงหน้า
3. จัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการสังเกต ได้แก่ คู่มือการใช้แบบประเมินพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย นาฬิกาจับเวลา 1 เรือน และแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมไว้ให้เรียบร้อย
4. ผู้สังเกตควรสร้างความคุ้นเคยกับผู้ถูกสังเกตก่อนที่จะทำการสังเกต และพยายามจำชื่อของผู้ถูกสังเกตทุกคน
5. ก่อนเริ่มทำการสังเกต ควรให้ผู้สังเกตได้ทำธุระส่วนตัวให้เรียบร้อยก่อน เช่น ดื่มน้ำ และเข้าห้องน้ำ

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับคะแนน	รายละเอียดพฤติกรรม
1. การช่วยเหลือ 1.1 พุดแนะนำวิธีการลงมือปฏิบัติกิจกรรมให้แก่เพื่อน 1.2 พุดสนับสนุนหรือให้กำลังใจให้เพื่อนทำกิจกรรม	2	เมื่อเด็กสังเกตเห็นหรือทราบว่าเพื่อนเกิดปัญหาในการทำกิจกรรม เด็กพุดแนะนำวิธีการลงมือทำกิจกรรมให้แก่เพื่อน เพื่อช่วยให้เพื่อนทำกิจกรรมได้สำเร็จ โดยที่เพื่อนไม่ต้องร้องขอ
	1	เมื่อเด็กสังเกตเห็นหรือทราบว่าเพื่อเกิดปัญหาในการทำกิจกรรมเด็กพุดแนะนำวิธีการทำกิจกรรมให้แก่เพื่อนเพื่อช่วยให้เพื่อนทำกิจกรรมได้สำเร็จ โดยเพื่อนหรือครูร้องขอ
	0	เด็กปฏิเสธการพุดแนะนำวิธีการทำกิจกรรมให้แก่เพื่อน
	2	เด็กพุดสนับสนุนหรือให้กำลังใจ เพื่อให้เพื่อนทำกิจกรรมจนสำเร็จ โดยเพื่อนหรือครูไม่ได้ร้องขอ
	1	เด็กพุดสนับสนุนหรือให้กำลังใจ เพื่อให้เพื่อนทำกิจกรรมจนสำเร็จ โดยเพื่อนหรือครูร้องขอ
	0	เด็กปฏิเสธการพุดสนับสนุน หรือให้กำลังใจแก่เพื่อนในการทำกิจกรรมหรือพุดให้เพื่อนเสียกำลังใจ

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับคะแนน	รายละเอียดพฤติกรรม
1.3 ลงมือช่วยเก็บวัสดุอุปกรณ์เมื่อเลิกใช้	2	เด็กลงมือช่วยเพื่อนเก็บวัสดุอุปกรณ์เข้าที่ทันทีเมื่อใช้เสร็จ
	1	เด็กลงมือช่วยเพื่อนเก็บวัสดุอุปกรณ์เข้าที่เมื่อเพื่อนหรือครูร้องขอ
	0	เด็กปฏิเสธหรือไม่สนใจที่จะลงมือเก็บวัสดุอุปกรณ์เมื่อเพื่อนหรือครูร้องขอ
1.4 ลงมือช่วยเหลือเพื่อนในการทำกิจกรรม	2	ช่วยเหลืออย่างเต็มใจโดยเพื่อนและครูไม่ต้องบอก
	1	เมื่อเพื่อนร้องขอความช่วยเหลือก็ลงมือช่วยโดยที่เพื่อนและครูต้องบอก
	0	เมื่อเพื่อนร้องขอความช่วยเหลือก็ไม่สนใจและปฏิเสธ
1.5 ร่วมช่วยเหลือเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการทำกิจกรรม	2	ร่วมช่วยเหลือเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมโดยที่เพื่อนและครูไม่ต้องบอก
	1	ร่วมช่วยเหลือเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมโดยที่เพื่อนและครูต้องร้องขอ
	0	ไม่ร่วมเตรียมวัสดุอุปกรณ์โดยที่เพื่อนและครูขอร้อง

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับคะแนน	รายละเอียดพฤติกรรม
2. การแบ่งปัน		
2.1 พุฒชักชวนให้เพื่อนมาใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกันในการทำงาน	2	เด็กพุดชักชวนให้เพื่อนมาใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกันในการทำงานโดยที่เพื่อนไม่ต้องร้องขอ
	1	เด็กพุดชักชวนให้เพื่อนมาใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกันในการทำงานเมื่อเพื่อนร้องขอหรือเมื่อเพื่อนบอกครู
	0	เด็กไม่พุดหรือปฏิเสธไม่ให้เพื่อนมาใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน เมื่อเพื่อนร้องขอหรือเพื่อนบอกครู
2.2 พุดเพื่อให้เพื่อนหยิบวัสดุอุปกรณ์ของตนไปใช้	2	เมื่อเด็กสังเกตเห็นหรือทราบว่าเพื่อนต้องการใช้อุปกรณ์ที่ตนครอบครองอยู่ จึงพุดเพื่อให้เพื่อนหยิบวัสดุอุปกรณ์ของตนไปใช้โดยที่เพื่อนไม่ต้องร้องขอ
	1	เด็กพุดเพื่อให้เพื่อนหยิบวัสดุอุปกรณ์ของตนไปใช้เมื่อเพื่อนร้องขอหรือเมื่อครูบอก
	0	เด็กพุดหรือปฏิเสธที่จะให้เพื่อนหยิบวัสดุอุปกรณ์ของตนไปใช้เมื่อเพื่อนร้องขอ
2.3 หยิบหรือส่งวัสดุอุปกรณ์ของตนให้เพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการ	2	เด็กเห็นว่าเพื่อนไม่มีวัสดุอุปกรณ์ จึงหยิบหรือส่งวัสดุอุปกรณ์ให้เพื่อนโดยไม่ต้องร้องขอ
	1	เด็กหยิบหรือส่งวัสดุอุปกรณ์ของตนให้เพื่อนเมื่อเพื่อนร้องขอ
	0	เด็กไม่ได้ทำหรือไม่สนใจจะทำพฤติกรรมนี้

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับ คะแนน	รายละเอียดพฤติกรรม
2.4 ให้เพื่อนใช้วัสดุอุปกรณ์หรือทำ กิจกรรมก่อนตนเอง	2	เด็กยอมให้เพื่อนใช้วัสดุอุปกรณ์หรือทำกิจกรรมก่อนตนเอง โดยไม่ต้องรอให้เพื่อนบอก
	1	เด็กยอมให้เพื่อนใช้วัสดุอุปกรณ์หรือทำกิจกรรมก่อนตนเอง โดยเพื่อนขอร้อง
	0	เด็กไม่ได้ทำหรือไม่สนใจจะทำพฤติกรรมนี้
2.5 แบ่งวัสดุอุปกรณ์ให้เพื่อน โดยให้เพื่อนหยิบเอง	2	เด็กแบ่งวัสดุอุปกรณ์ให้เพื่อนโดยให้เพื่อนหยิบเอง
	1	เด็กแบ่งวัสดุอุปกรณ์ให้เพื่อนโดยที่เพื่อนร้องขอ
	0	เด็กไม่ได้ทำหรือไม่สนใจที่จะทำพฤติกรรมนี้
3. ความร่วมมือ		
3.1 พุดเพื่อยอมรับในการทำตาม ข้อตกลงของกลุ่ม	2	เด็กพุดยอมรับในการทำตามข้อตกลงของกลุ่มได้ ด้วยตนเอง
	1	เด็กพุดยอมรับในการทำตามข้อตกลงของกลุ่ม โดยเพื่อน บอกหรือครูบอก
	0	เด็กพุดหรือปฏิเสธไม่ทำตามข้อตกลงของกลุ่ม
3.2 พุดหรือร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมกับเพื่อนๆ ในกลุ่ม	2	เด็กพุดหรือร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนๆ ในกลุ่ม โดยครูหรือเพื่อนไม่ต้องร้องขอ
	1	เด็กพุดหรือร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนๆ ในกลุ่ม โดยครูหรือเพื่อนร้องขอ
	0	เด็กพุดหรือปฏิเสธที่จะร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมกับ เพื่อนๆ ในกลุ่ม

หัวข้อพฤติกรรม	ระดับ คะแนน	รายละเอียดพฤติกรรม
3.3 ทำหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายด้วยความเต็มใจ	2	เด็กทำหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายด้วยความเต็มใจ โดยไม่ต้องรอให้ครูหรือเพื่อนบอก
	1	เด็กทำหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมาย โดยครูหรือเพื่อนร้องขอ
	0	เด็กไม่ได้ทำหรือไม่สนใจที่จะทำพฤติกรรมนี้
3.4 ร่วมทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม	2	เด็กร่วมทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยไม่ต้องรอให้ครูหรือเพื่อนบอก
	1	เด็กร่วมทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยครูหรือเพื่อนร้องขอ
	0	เด็กไม่ได้ทำหรือไม่สนใจที่จะทำพฤติกรรมนี้
3.5 ร่วมทำตามข้อตกลงกติกาของกลุ่ม	2	เด็กร่วมทำตามข้อตกลงกติกาของกลุ่ม โดยไม่ต้องรอให้ครูหรือเพื่อนบอก
	1	เด็กร่วมทำตามข้อตกลงกติกาของกลุ่ม โดยที่ครูและเพื่อนร้องขอ
	0	เด็กไม่ได้ทำหรือไม่สนใจที่จะทำพฤติกรรมนี้

แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ชื่อผู้สังเกต.....นามสกุล.....เป็นผู้สังเกตคนที่.....
 ชื่อนักเรียน.....นามสกุล.....ชั้นอนุบาล 2/.....
 วันที่.....เดือน.....พ.ศ.2551

พฤติกรรมทางสังคม	2 มาก	1 ปานกลาง	0 น้อย	หมายเหตุ
1. การช่วยเหลือ 1.1 พุดแนะนำวิธีการลงมือปฏิบัติกิจกรรมให้แก่เพื่อน 1.2 พุดสนับสนุนหรือให้กำลังใจให้เพื่อนทำกิจกรรม 1.3 ลงมือช่วยเก็บของหรือวัสดุอุปกรณ์เมื่อเลิกใช้ 1.4 ลงมือช่วยเหลือเพื่อนในการทำกิจกรรม 1.5 ร่วมช่วยเหลือเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการทำกิจกรรม				
2. การแบ่งปัน 2.1 พุดชักชวนให้เพื่อนมาใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกันในการทำงาน 2.2 พุดเพื่อให้เพื่อนหยิบวัสดุอุปกรณ์ของตนไปใช้ 2.3 หยิบหรือส่งวัสดุอุปกรณ์ของตนให้เพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการ 2.4 ให้เพื่อนใช้วัสดุอุปกรณ์หรือทำกิจกรรมก่อนตนเอง 2.5 แบ่งวัสดุอุปกรณ์ให้เพื่อน โดยให้เพื่อนหยิบเอง				
3. ความร่วมมือ 3.1 พุดเพื่อยอมรับในการทำตามข้อตกลงของกลุ่ม 3.2 พุดหรือร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนๆ ในกลุ่ม 3.3 ทำหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายด้วยความเต็มใจ 3.4 ร่วมทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม 3.5 ร่วมทำตามข้อตกลงกติกาของกลุ่ม				

ภาคผนวก ข

- คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย
- แผนการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย

คู่มือการดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย

ความเป็นมา

สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2545) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยไว้ดังนี้ การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย เป็นการพัฒนามาจากการพัฒนาโครงการเด็กนักวิจัยสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการมุ่งส่งเสริมพัฒนาครูผู้สอนให้ใช้วิธีการสอนโดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่สนองต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยมุ่งเน้นให้ครูผู้สอนส่งเสริมให้เด็กมีความรู้ความสามารถสูงสุดเป็นคนที่ และมีความสุขตามธรรมชาติและศักยภาพของผู้เรียนโดยยึดหลักการที่ว่าทุกคนมีความสำคัญในการเรียนรู้และพัฒนาได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้และพัฒนาเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้อย่างสมดุลกัน การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ได้ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ ได้เรียนรู้ประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้คิดเป็น ทำเป็น พัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพของตนเอง

หลักการและเหตุผล

การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2545) กล่าวว่า ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาให้ผู้สอนใช้วิธีการสอนโดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง เป็นการจัดการเรียนการสอนที่สนองต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยมุ่งเน้นให้ครูผู้สอนส่งเสริมให้เด็กมีความรู้ความสามารถตามธรรมชาติ และศักยภาพของผู้เรียนโดยยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ได้ฝึกทักษะเน้นกระบวนการคิดให้ผู้เรียนจากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกสถานที่ พัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพจัดการประเมินผู้เรียนควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสม ซึ่งเป็นการสอนที่ผสมผสานวิธีการสอน การเรียน การประเมิน และแนะแนว ให้ควบคู่กลมกลืนเป็นกระบวนการเดียวในชั้นเรียน โดยให้ผู้เรียนมีความสำคัญเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ด้วยการให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยวิธีการ ซึ่งมีความหมายถึงการใช้ปัญญา ทำให้เกิดปัญญา ซึ่งผู้เรียนจะได้เรียนรู้ในเรื่องที่ตนเองสนใจ ได้ลงมือศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้ ความจริงตามความสนใจอยากรู้ อยากเห็นและความถนัดของตนในการเรียนรู้เด็กจะได้สร้างองค์ความรู้ พร้อมกับแก้ปัญหาและค้นพบสิ่งใหม่ๆ ซึ่งมีการวางแผนล่วงหน้าว่าจะศึกษาค้นคว้าอย่างไร มากน้อยเพียงใด จากแหล่งใด วิธีการอย่างไร จากนั้นลงมือดำเนินการศึกษาค้นคว้าสังเกตจดจำบันทึกข้อมูลสรุปความรู้ที่ได้จัดทำผลงานความรู้และนำเสนอ รวมทั้งนำความรู้ที่ได้ไปสืบค้นและแสวงหาความรู้ต่อไปนับเป็นการเรียนรู้ที่เป็นไปอย่างธรรมชาติ

พฤติกรรมทางสังคมเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกของเด็กที่แสดงถึงความรู้สึกที่ดี โดยการกระทำหรือคำพูด และเป็นที่ยอมรับของสังคม เช่น การช่วยเหลือ คือ การที่เด็กปฐมวัยแสดงออกถึงการแนะนำวิธีการ สนับสนุน หรือตอบสนองความต้องการของเพื่อน โดยใช้การกระทำหรือคำพูดเพื่อให้เพื่อนประสบความสำเร็จในกิจกรรมที่กำลังกระทำอยู่ การเก็บวัสดุอุปกรณ์เข้าที่เมื่อใช้เสร็จ การแบ่งปัน เป็นการที่เด็กปฐมวัยแสดงออกโดยการกระทำหรือคำพูดในการแบ่งหรือให้ยืมวัสดุอุปกรณ์ที่ตนครอบครอง รอคอยเพื่อนในการใช้วัสดุอุปกรณ์ และการร่วมมือ เป็นการที่เด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรม การแสดงความคิดเห็น การยอมรับข้อตกลงของกลุ่ม และทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ

การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย จึงเป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ที่จะส่งเสริมให้เด็กเกิดพฤติกรรมทางสังคม ด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน การร่วมมือ โดยรูปแบบขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยมี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นทบทวนความรู้และเลือกหัวข้อเนื้อหาที่สนใจ ขั้นที่ 2 ขั้นค้นคว้าวิจัยหาความรู้ ขั้นที่ 3 ขั้นการประเมินผล

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม ได้แก่ การช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการร่วมมือ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย

หลักการของการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย

สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2545) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยไว้ดังนี้

1. เป็นกิจกรรมเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือศึกษาค้นคว้าหาคำตอบสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเองตามความสนใจอยากรู้ อยากเห็น จึงเป็นวิธีการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และได้ลงมือปฏิบัติจริง
2. เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความถนัดของนักเรียนทุกด้าน
3. สามารถจัดการเรียนรู้ได้ทุกสถานที่ อาทิ ในห้องทดลอง ห้องสมุด ภาควิชา สวนสัตว์ สวนพืช เป็นต้น
4. กำหนดแหล่งเรียนรู้ควรเป็นแหล่งเรียนรู้ในบริเวณโรงเรียน ใกล้บริเวณโรงเรียน ตลอดจนสถานที่สำคัญในจังหวัด หรือสิ่งที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น
5. นักเรียนสามารถศึกษา ชักถาม จากบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนที่เป็นผู้รู้ในสาขาวิชา
6. ใช้กิจกรรมการประเมินที่สะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียนควบคู่ไปกับการสอนอย่างต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินได้รับการประเมินในสิ่งเรียนและสามารถทำได้
7. ครูสามารถวิเคราะห์กิจกรรมระหว่างการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน ชักถามและตอบคำถามผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ถือว่าเป็นกระบวนการที่รู้จักเด็กและสามารถแนะนำผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้สูงสุดได้

แนวการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย

สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2545) ได้กล่าวถึง แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย ประกอบด้วย

บทบาทครู

1. มีหลักการและแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นเด็กเป็นสำคัญโดยให้เด็กปฏิบัติคิดเป็นทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น
2. ในการสอน ครูต้องเตรียมการสอนล่วงหน้า ในด้านการศึกษาแหล่งเรียนรู้ให้กับเด็ก ความรู้เนื้อหาในเรื่องที่เด็กจะศึกษา รวมทั้งบริบทต่างๆ ที่จะเอื้อครูในการสอนในเรื่องที่เด็กอยากเรียนรู้
3. ในการจัดกิจกรรม ครูต้องเตรียมกิจกรรมที่หลากหลาย การสอนไม่ควรวางกฎเกณฑ์หรือระเบียบแบบแผน ควรสร้างบรรยากาศเป็นไปอย่างธรรมชาติให้มากที่สุด สร้างความอบอุ่นใจหลีกเลี่ยงการใช้คำสั่งโดยไม่จำเป็น
4. ในการสอนควรใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการ ให้เด็กได้ลงมือศึกษา ค้นคว้าแสวงหาความรู้
5. สังเกตความก้าวหน้า บันทึกข้อมูลการเรียนรู้ของเด็ก
6. ขณะสอนส่งเสริมให้เด็กแสดงความสนใจในเรื่องที่อยากเห็นใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็น ให้โอกาสในการดำเนินการศึกษาค้นคว้าความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ภายใต้การดูแลช่วยเหลือแนะนำของครู
7. สร้างบรรยากาศทุกขณะและทุกกิจกรรม ให้เด็กเรียนอย่างมีความสุข เด็กสามารถบอกเหตุผลของการเรียนรู้ต่างๆ ทั้งนี้การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเด็กเป็นสิ่งสำคัญ
8. จัดการเรียนการสอน ตามแผนการสอนที่วางไว้ ตามขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง
บทบาทเด็ก
 1. ร่วมกันแสดงความคิดเห็นเสนอหัวข้อเรื่องที่สนใจที่จะเรียนรู้
 2. ร่วมกันวางแผนกับครูในการออกไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ต่างๆ
 3. กำหนดกติกาในการทำกิจกรรมและร่วมกันปฏิบัติตาม
 4. ศึกษาแหล่งเรียนรู้หลากหลาย
 5. เลือกประเด็นที่ตนเองสนใจจากแหล่งเรียนรู้
 6. ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และจากกิจกรรมที่ครูจัดให้ศึกษาหาความรู้

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย

สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2545) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยดังนี้

ขั้นที่ 1 ทบทวนความรู้และเลือกหัวข้อเนื้อหาที่สนใจ

ขั้นที่ 2 เด็กค้นคว้าวิจัยหาความรู้

ขั้นที่ 3 การประเมินผล

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคม

แผนการดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย

1. จัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยจำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 50 นาที
2. ในการศึกษาการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยใน 3 ขั้นตอน ดังนี้
 - 2.1 ขั้นทบทวนความรู้และเลือกหัวข้อเนื้อหาที่สนใจ หมายถึง ครูศึกษาความต้องการของผู้เรียน โดยการสนทนา ซักถาม ความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก รวมถึงการเล่าประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการเพื่อเด็กจะได้ฝึกฝนทักษะการสื่อความหมายและทักษะการลงความเห็น จากนั้นครูตั้งจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ วางแผนกิจกรรมสนับสนุนสิ่งที่เด็กอยากเรียนรู้ โดยกิจกรรมต้องสัมพันธ์กับเรื่องที่เด็กต้องการเรียนรู้และส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน การร่วมมือ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข
 - 2.2 ขั้นเด็กค้นคว้าวิจัยหาความรู้ หมายถึง กำหนดแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก ครูพาเด็กไปศึกษาที่แหล่งเรียนรู้มีประสบการณ์ตรงจากสถานที่จริง ในระหว่างดำเนินกิจกรรมศึกษาที่แหล่งเรียนรู้ เด็กได้เรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนเกิดการช่วยเหลือ แบ่งปัน และร่วมมือในระหว่างทำกิจกรรม ครูจะกระตุ้นให้เด็กมีความสนใจที่จะสังเกตสิ่งต่างๆ รวมถึงการตั้งคำถามให้เด็กเลือกกิจกรรมตามความสนใจของเด็ก จากนั้นครูทำแผนที่ความคิดจากคำตอบของเด็กทุกคนเพื่อเชื่อมโยงความคิดของเด็กทุกคน เมื่อเห็นภาพรวมแล้วครูจัดกิจกรรมให้เด็กได้เลือกตามความสนใจ หลังจากนั้นจึงได้ให้เด็กสรุปและจัดทำผลงานความรู้และให้เด็กสืบค้นและแสวงหาความรู้ใหม่
 - 2.3 ขั้นการประเมินผล หมายถึง ขั้นที่ครูประเมินเด็กจากการสังเกตพฤติกรรมพูดคุย การทำผลงาน และการนำเสนอผลงานของเด็ก เพื่อทำการประเมินพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการร่วมมือ

การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม
2. เพื่อส่งเสริมให้เด็กรู้จักการศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ

เนื้อหา

การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย คือการจัดการจัดกิจกรรมให้เด็กมีประสบการณ์ตรง ในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคล วัตถุ สิ่งของและสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่เด็กต้องการเรียนรู้ โดยเด็กจะมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน และศึกษาอย่างลึกซึ้งซึ่งตามวิธีการของเด็กเอง โดยมีครูคอยช่วยเหลือให้การแนะนำ ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก ให้เด็กเกิดความรู้ในเรื่องที่ศึกษาและส่งเสริมให้เด็กเกิดพฤติกรรมทางสังคมในด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการร่วมมือ เพื่อเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

กระบวนการจัดกิจกรรม

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย ประกอบด้วยขั้นตอนการสอนและการดำเนินกิจกรรมแต่ละขั้น ซึ่งมี 3 ขั้นดังนี้

ขั้นตอนการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย	กระบวนการจัดการเรียนรู้
1. ขั้นทบทวนเลือกหัวเรื่อง (1 วัน)	1. สร้างสถานการณ์ กระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจในเรื่องที่จะเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การหาหัวเรื่องที่จะเรียนรู้ โดยการตั้งคำถามอะไร ทำไม อย่างไร เพื่อให้เด็กได้คิดและได้แสดงความคิดเห็นออกมาเป็นคำพูด 2. เด็กร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องที่กลุ่มต้องการเรียนรู้ 3. ครูสังเกตและจดบันทึกในหัวเรื่องที่เด็กต้องการศึกษาเรียนรู้ 4. เลือกหัวข้อที่เด็กต้องการเรียนรู้มากที่สุด 5. นำหัวข้อที่เด็กต้องการเรียนรู้เชื่อมโยงให้เข้ากับจุดประสงค์เนื้อหาในหลักสูตร 6. วางแผนกิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก
2. ขั้นศึกษาค้นคว้าวิจัย (4 วัน)	1. กำหนดแหล่งเรียนรู้ตามหัวเรื่องที่จะเรียนรู้ 2. พาเด็กศึกษาสถานที่จริง และให้เด็กเลือกที่จะศึกษาตามความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก 3. ใช้คำถามและพูดกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ 4. เด็กร่วมกันเลือกเรื่องที่สนใจโดยครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กพูดหัวข้อที่สงสัยจากแหล่งเรียนรู้ที่ได้ไปศึกษามา

ขั้นตอนการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย	กระบวนการจัดการเรียนรู้
3. ขั้นการประเมินผล (3 วัน)	5. ทำแผนผังความคิดของเด็กตามหัวข้อที่ได้กส่งสัย ครูพูดคุย ประเด็นในหัวข้อกับเด็กเพื่อช่วยกันหาคำตอบ โดยครูใช้คำถาม กระตุ้นให้คิดเพื่อให้เกิดคำตอบเพื่อพัฒนาการพูด 6. เตรียมแหล่งข้อมูลที่เป็นสื่อการเรียนรู้ ใบความรู้ ใบงาน และ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ มีข้อมูลความรู้ที่ผู้เรียนสามารถเลือกที่จะ ศึกษา 7. ส่งข่าวสารให้ผู้ปกครองได้ทราบถึงเรื่องที่เด็กกำลังเรียนรู้และ ขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลกับเด็ก 8. เด็กและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาจากผู้ปกครอง หรือจากแหล่งที่อื่นที่เด็กได้เรียนรู้มาเพิ่มเติมและสรุปสรุปกระตุ้น ให้เด็กมีความภาคภูมิใจในเรื่องที่ตนเองศึกษาไปใช้ประโยชน์ให้ เด็กมีความภาคภูมิใจในความสามารถของตนแล้วกระตุ้นให้เกิด ความอยากเรียนรู้ต่อไป สังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก ในด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน การร่วมมือ ทักษะการเรียนรู้ต่างๆ และผลงานที่ แสดงถึงการเรียนรู้ของเด็ก การประเมินตามสภาพจริง

ตารางการจัดประสบการณ์การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย

สัปดาห์	เรื่อง	วันที่ทำการทดลอง	การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย	
			ขั้นตอนเด็กนักวิจัย	กิจกรรมเด็กนักวิจัย
1	ต้นกล้วย	จันทร์	ขั้นที่ 1 ทบทวน ความรู้และเลือก หัวข้อเนื้อหาที่สนใจ	<u>กำหนดหัวข้อ</u> - อภิปราย ชักถาม บรรยายประสบการณ์ เดิมในเรื่องที่ต้องการเรียนรู้
		อังคาร	ขั้นที่ 2 ค้นคว้าวิจัย หาความรู้	แหล่งการเรียนรู้ <u>ศึกษาจากหนังสือ</u> - สังเกต บอกลักษณะและ ส่วนประกอบของต้นกล้วย
		พุธ		
		พฤหัสบดี		
2		จันทร์		<u>เสนอกิจกรรมที่เด็กต้องการเรียนรู้</u> - เสนอกิจกรรมการเรียนรู้ตนเอง ต้องการ
		อังคาร	ขั้นที่ 3 การประเมินผล	<u>ปฏิบัติกิจกรรมที่ต้องการเรียนรู้</u> - ปฏิบัติตามกิจกรรมที่เด็กเลือก
		พุธ		<u>นำเสนอผลงาน</u> - บรรยายถึงกิจกรรมที่เด็กแต่ละคนเลือก ปฏิบัติ
		พฤหัสบดี		<u>ทบทวนความรู้</u> - สรุปเรื่องราวที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมกัน

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย เรื่อง ต้นกล้วย

จุดประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดพฤติกรรมทางสังคม
 - ด้านการช่วยเหลือ
 - ด้านการแบ่งปัน
 - ด้านการร่วมมือ
2. เพื่อให้เด็กศึกษาค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้
3. เพื่อให้เด็กเกิดความสนุกสนาน และสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้

เนื้อหา

ต้นกล้วยมีหลายชนิด หลายพันธุ์ ซึ่งส่วนประกอบของต้นกล้วย ได้แก่ ราก ลำต้น ใบ ก้าน ดอก ผล นอกจากนั้นยังมีคุณค่าทางอาหาร รวมถึงประโยชน์อีกมากมาย เช่น ใบ หรือเราเรียกกันว่า ใบตอง เอามาห่อขนม ทำกระทง ทำบายศรีในพิธีต่างๆ ก้านกล้วยเอามาทำของเล่น เช่น ม้าก้านกล้วย ลำต้น นำมาเป็นฐานของกระทง ผล นำมาแปรรูปเป็นขนมชนิดต่างๆ เช่น กล้วยบวดชี กล้วยกวน กล้วยเชื่อม กล้วยตาก ส่วนดอก หรือที่เราเรียกว่าปลีกล้วยนำมาประกอบเป็นอาหารได้

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 ทบทวนความรู้และเลือกหัวข้อเนื้อหาที่สนใจ

- กำหนดหัวข้อ
- อภิปราย ชักถาม บรรยายประสบการณ์เดิมในเรื่องที่ต้องการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 ค้นคว้าวิจัยหาความรู้

- ศึกษาจากหนังสือเพื่อเรียนรู้ สังเกต บอกลักษณะและส่วนประกอบของต้นกล้วย
- ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้รอบๆบริเวณโรงเรียนเพื่อเรียนรู้ สังเกต บอกลักษณะของต้นกล้วยที่ได้พบ

เห็นบริเวณ รอบๆ โรงเรียน แล้วนำมาอภิปรายแลกเปลี่ยนสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้

- ศึกษาจากบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับต้นกล้วย
- สังเกต บรรยายรวมทั้งแลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้จากการทัศนศึกษา
- เสนอกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตนเองต้องการ

ขั้นที่ 3 การประเมินผล

- ปฏิบัติกิจกรรมที่ต้องการเรียนรู้ โดยเด็กเลือกตามความสนใจ
- นำเสนอผลงาน โดยเด็กแต่ละคนพูดถึงกิจกรรมที่ตนเองเลือกปฏิบัติ
- ทบทวนความรู้
- สรุปเรื่องราวที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมกัน

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในด้าน การช่วยเหลือ การแบ่งปัน การร่วมมือ
2. สังเกตการร่วมกิจกรรม
3. การนำเสนอผลงาน

ตัวอย่างการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย
การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยเรื่อง : ต้นกล้วย

สัปดาห์ที่ 1

ครั้งที่ 1 วันจันทร์

ขั้นที่1 ขั้นทบทวนความรู้และเลือกหัวข้อเนื้อหาที่สนใจ: กำหนดหัวข้อ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สถานการณ์
จุดประสงค์ เพื่อส่งเสริมการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้เล่าเรื่องจากประสบการณ์เดิมของตนเอง การส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม 1. การช่วยเหลือ 2. การแบ่งปัน 3. การร่วมมือ การดำเนินกิจกรรม ขั้นนำ สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนด้วยการทักทายเด็กด้วยการร้องเพลง “มาโรงเรียน” เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ขั้นจัดการเรียนรู้ 1. พูดคุยกับเด็กถึงสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเด็กโดยใช้คำถาม - เด็กๆ เห็นอะไรบ้างที่อยู่บริเวณรอบๆ โรงเรียน - เด็กเดินมาโรงเรียนพบอะไรบ้าง 2. พูดคุยจนกระทั่งได้หัวข้อที่เด็กสนใจ คือ เรื่อง " ต้นกล้วย" 3. เด็กและครูร่วมกันทบทวนถึงความรู้เดิมเกี่ยวกับกล้วยเพื่อนำมาวางแผนในการหาแหล่งที่ศึกษาค้นคว้า 4. ครูถามเด็กๆ ว่ารู้จักอะไรบ้างเกี่ยวกับกล้วย 5. เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและพูดคุยกับเพื่อน ขั้นสรุป ครูให้เด็กวาดภาพเพื่อเล่าประสบการณ์เดิมของตนเองที่เกี่ยวข้องกับต้นกล้วย สื่อ/วัสดุอุปกรณ์ กระดาษ A4 ,กระดาษปรีฟแผ่นใหญ่ ,สีเทียน , สีดินสอ, เพลง “มาโรงเรียน”	คุณครูทักทายเด็กด้วยการร้องเพลง “มาโรงเรียน” หลังจากนั้น จึงสนทนาถึงสิ่งต่างๆ ที่เด็กๆ เจอในช่วงมาโรงเรียน เด็กส่วนใหญ่จะตอบว่าเจอสวนกล้วย เจอคลอง เจอแพะ เจอต้นไม้เยอะแยะมากมาย น้องเนยเล่าว่า เมื่อเช้าเห็นกระรอกวิ่งอยู่บนต้นกล้วยที่สวนข้างโรงเรียน ทำให้เพื่อนๆ อยากเรียนต้นกล้วยขึ้นมา ในที่สุดการพูดคุยสนทนาจึงได้ข้อตกลงหัวข้อที่เด็กสนใจคือ “ต้นกล้วย” หลังจากเด็กลงมือวาดต้นกล้วยที่ตนเองเคยเห็น เด็กส่วนใหญ่วาดได้ดี สรุป มีนักเรียนหลายคนที่ช่วยสอนและบอกเพื่อนให้รู้วิธีการวาดต้นกล้วยให้คล้ายของจริง

ครั้งที่ 2 วันอังคาร

ขั้นที่ 2 ชั้นเด็กค้นคว้าวิจัยหาความรู้: ศึกษาจาก หนังสือ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สถานการณ์
จุดประสงค์ สามารถศึกษาค้นคว้าความรู้ได้ด้วยตนเอง การส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม 1. การช่วยเหลือ 2. การแบ่งปัน 3. การร่วมมือ ขั้นนำ สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนด้วยการร้องเพลง "กล้วยน้ำว้า" เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ขั้นจัดการเรียนรู้ 1. ให้เด็กศึกษาเกี่ยวกับต้นกล้วย จากมุม หนังสือภาพ ที่เกี่ยวกับต้นกล้วยที่จัดไว้ที่มุมหนึ่งของห้อง 2. เปิดโอกาสให้เด็กได้แลกเปลี่ยนข้อสงสัยและ คำตอบจากเพื่อน 3. เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่าสิ่งที่สนใจจากการศึกษา เรียนรู้ด้วยตนเอง 4. ครูบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็ก ขั้นสรุป 1. ให้เด็กได้ลงมือฉีกกระดาษแปะเป็นรูปเกี่ยวกับต้น กล้วยตามความสนใจ และตามจินตนาการของเด็ก 2. เปิดโอกาสให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อน และครูด้วยการนำเสนอผลงาน สื่อ/วัสดุอุปกรณ์ กระดาษรูปแผ่นใหญ่, กระดาษ A4, กาว, มุมหนังสือภาพเกี่ยวกับต้นกล้วย กระดาษนิยสาร , เพลง "กล้วยน้ำว้า"	- เด็กๆ เรียนรู้เกี่ยวกับต้นกล้วยจากเพลง - เด็กร่วมกันสนทนาถึงเนื้อหาเพลง จากนั้น เด็กๆ ได้ศึกษาเกี่ยวกับต้นกล้วยจากหนังสือที่ จัดอยู่มุมหนังสือของห้องเรียน ตลอดเวลา เด็กๆ มีการพูดคุยสนทนาระหว่างเพื่อนที่นั่ง ใกล้ๆ กัน ถึงประสบการณ์เดิมของตนในสิ่งที่ สอดคล้องกับต้นกล้วย สรุป เด็กๆ ทุกคนมีความตั้งใจในการฉีกปะ กระดาษเป็นรูปต้นกล้วยกันทุกคน มีการ ช่วยเหลือ แบ่งปันกระดาษกัน และลงมือ ทำงานเสร็จด้วยความตั้งใจ

ครั้งที่ 3 วันพุธ

ขั้นที่ 2 ขั้นเด็กค้นคว้าวิจัยหาความรู้: ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนรอบๆ บริเวณโรงเรียน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สถานการณ์
จุดประสงค์ 1. เพื่อส่งเสริมการสืบค้นและการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง 2. เพื่อส่งเสริมการแสดงความคิดเห็น การส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม 1. การช่วยเหลือ 2. การแบ่งปัน 3. การร่วมมือ ขั้นนำ สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนด้วยการทาย”ปริศนาคำทาย” เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ขั้นจัดการเรียนรู้ 1. ครูพาเด็กๆ ออกไปสำรวจต้นกล้วยในชุมชนบริเวณรอบๆโรงเรียนและให้เด็กๆ บอกลักษณะของต้นกล้วย 2. เปิดโอกาสให้เด็กพูดคุยกันและซักถาม 3. เด็กช่วยกันตั้งคำถามที่สงสัยเกี่ยวกับกล้วย 4. ทำแผนผังความคิดเด็กในประเด็นที่เด็กสงสัย ขั้นสรุป 1. ใช้คำถามเพื่อฝึกให้เด็กเกิดพฤติกรรมทางสังคม - ให้เด็กแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดและตอบคำถามดังนี้ (ทำไมคนในชุมชนต้องปลูกต้นกล้วย) สื่อ/วัสดุอุปกรณ์ กระดาษรูปแผ่นใหญ่, สีเมจิก, แหล่งเรียนรู้ คือ “ชุมชนบริเวณรอบๆ โรงเรียน”, เพลง “สวัสดี ”	- หลังพักทายกันด้วย - เด็กร่วมกันสนทนาถึงสิ่งที่จะออกไปสำรวจต้นกล้วยกัน - ขณะออกไปสำรวจเด็กๆ มีการพูดคุยสนทนากันถึงรูปร่างลักษณะของต้นกล้วยกันตลอดเวลา แต่ละคนพยายามจะแสดงออกให้เพื่อนรู้ว่าตนเองมีความรู้เกี่ยวกับต้นกล้วยเช่นกัน สรุป เด็กมีความสุขสนุกสนานในการออกไปศึกษานอกสถานที่หลังจากกลับมา เด็กๆ ช่วยกันคิดว่า “ทำไมคนในชุมชนต้องปลูกต้นกล้วย” พร้อมครูทำแผนผังความคิดที่เด็กสงสัย

ครั้งที่ 4 วันพฤหัสบดี

ขั้นที่ 2 ขั้นเด็กค้นคว้าวิจัยหาความรู้: ศึกษาจากบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับต้นกล้วย

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สถานการณ์
จุดประสงค์ 1. เพื่อส่งเสริมการสืบค้นและการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง 2. เพื่อส่งเสริมการแสดงความคิดเห็น การส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม 4. การช่วยเหลือ 5. การแบ่งปัน 6. การร่วมมือ ขั้นนำ สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนด้วยการทอคำคล้องจอง “กล้วย” เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ขั้นจัดการเรียนรู้ 1. เด็กๆ ออกไปสำรวจในการค้นหาคำตอบจากคุณครูในโรงเรียน 2. เด็กๆ ใช้คำถาม สอบถามจากคุณครูเพื่อค้นหาคำตอบด้วยตนเอง 3. เปิดโอกาสให้เด็กได้พูดคุยกันและซักถาม ขั้นสรุป 1. ให้เด็กปั้นดินน้ำมันต้นกล้วย ผลกล้วยตามที่เคยเห็นและตามจินตนาการ 2. เปิดโอกาสให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อน และครู ด้วยการนำเสนอผลงาน สื่อ/วัสดุอุปกรณ์ กระดาษรูปแผ่นใหญ่ กระดาษ A4, สีเทียน , สีดินสอ คำคล้องจอง “กล้วย” ,วิทยากรผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับต้นกล้วย	- คุณครูเตรียมเด็กโดยการให้เรียนรู้ คำคล้องจองเรื่อง “กล้วย” - วันนี้หลังจากสนทนาถึงคำคล้องจองแล้ว เด็กแบ่งกลุ่มตามกลุ่มสีประจำวัน ออกไปสำรวจในการค้นหาคำตอบในแต่ละหัวข้อที่ได้ตกลงกันไว้ว่า แต่ละกลุ่มรับผิดชอบหัวข้ออะไร โดยไปสอบถามคุณครูในโรงเรียนในสาขาชั้นต่างๆ แล้วนำกลับมาพูดคุยกัน สรุป เด็กๆ ปั้นดินน้ำมันเป็นรูปต้นกล้วย ส่วนต่างๆ ของต้นกล้วย เด็กๆ มีการแนะนำวิธีปั้นซึ่งกันและกัน

ครั้งที่ 5 วันจันทร์

ขั้นที่2 ขั้นเด็กค้นคว้าวิจัยหาความรู้: เสนอกิจกรรมที่เด็กต้องการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนการสอน	สถานการณ์
จุดประสงค์ 1. เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ 2. เพื่อส่งเสริมการแสดงความคิดเห็น การส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม 1. การช่วยเหลือ 2. การแบ่งปัน 3. การร่วมมือ ขั้นนำ สร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ด้วยการทนายปัญหาอะไรเอ่ย.....มีประโยชน์ทั้งต้น คนรู้จักดี ออกดอกเป็นปลี ออกผลเป็นเครือ (กล้วย) ในการเตรียมความพร้อมเด็ก ขั้นจัดการเรียนรู้ 1. เด็กร่วมกันคิดกิจกรรมเกี่ยวกับต้นกล้วยที่เด็กๆ ต้องการทำ โดยใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กๆ คิดอยากทำกิจกรรมอะไรบ้างที่ได้ศึกษาค้นคว้ามา 2. เปิดโอกาสให้เด็กคิดและพูดคุยกันได้ 3. นำกิจกรรมต่างๆ ที่เด็กช่วยกันคิดมาทำแผนผังความคิดกิจกรรมของเด็ก 4. ให้เด็กนำอุปกรณ์ที่จะทำศิลปะของตนเองมาจากที่บ้าน บางส่วนร่วมกันกับครู ขั้นสรุป เปิดโอกาสให้เด็กได้พูดคุยปรึกษากันถึงอุปกรณ์ที่จะนำมา จากบ้าน สื่อวัสดุอุปกรณ์ กระดาษแผ่นใหญ่ , สีเมจิก , ปริศนาคำทาย	- หลังจากเตรียมความพร้อมเด็กด้วยการทนายปัญหาแล้ว เด็กๆ ช่วยกันคิดกิจกรรมที่จะทำร่วมกันตามความสนใจ ซึ่งตกลงกันได้ว่า เด็กสนใจจะทำกิจกรรมดังนี้ 1. ม้าก้านกล้วย 2. เรือกล้วย 3. กระพวง 4. ห่อขนม 5. กล้วยเชื่อม สรุป หลังจากเด็ก ได้ตกลงกันว่าจะทำกิจกรรมอะไรบ้าง ต่อจากนั้นมีการพูดคุยกันถึงการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ว่า จะนำอะไรมาจากบ้านได้บ้าง เด็กหลายๆ คน มีการพูดคุย เช่น เดี่ยวเราเอาใบตองมา เธอเอาก้านกล้วยมานะ เดี่ยวเรามาแบ่งกัน

ครั้งที่ 6 วันอังคาร

ขั้นที่ 3 ประเมินผล :ลงมือปฏิบัติทำผลงาน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สถานการณ์
จุดประสงค์ 1. เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติตามข้อตกลง 2. เพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่น การส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม 1. การช่วยเหลือ 2. การแบ่งปัน 3. การร่วมมือ ขั้นนำ สร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ด้วยการร้องเพลง “ กลัวยบวดซี ” ในการเตรียมความพร้อมเด็ก ขั้นจัดการเรียนรู้ 1. เด็กทบทวนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับต้นกล้วยที่ร่วมกันคิด 2. ครูแนะนำกิจกรรมที่จะทำในห้องเรียน ได้แก่ - กิจกรรมทำกลัวยบวดซี - กิจกรรมทำกระทง - กิจกรรมทำม้าก้านกล้วย - กิจกรรมห่อขนม - กิจกรรมทำเรือกล้วย 3. ครูแนะนำอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม 4. ให้เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่ตนเองชอบ ขั้นสรุป เด็กร่วมกันสรุปกิจกรรม สื่อ/วัสดุอุปกรณ์ จัดเตรียมอุปกรณ์ตามกิจกรรมที่เด็กต้องการทำ	- เตรียมความพร้อมเด็ก ด้วยการร้องเพลง “ กลัวยบวดซี ” หลังจากนั้นเด็กลงมือทำ กิจกรรมที่ตนเองสนใจ ซึ่งกิจกรรมที่เด็กสนใจ มากที่สุด คือ ม้าก้านกล้วย รองลงมา คือ กระทง มีเด็กหลายคนที่ไม่รู้จะหยิบจับวัสดุ อะไรมาทำ แต่จะมีเด็กอีกจำนวนหนึ่งที่จะ คอยสอนเพื่อนให้ทำ และแบ่งวัสดุให้เพื่อนที่ ไม่ได้นำวัสดุมา สรุป เด็กๆ สามารถทำกิจกรรมได้ดี เล่าถึงผลงาน ของตนเองได้ และสามารถนั่งฟังที่เพื่อนเล่าได้ หลังจากทำงานเสร็จ เด็กช่วยกันเก็บเศษวัสดุ และเก็บกวาดห้องเรียนได้

ครั้งที่ 7 วันพุธ

ขั้นที่ 3 ประเมินผล : นำเสนอผลงาน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สถานการณ์
จุดประสงค์ 1. เพื่อส่งเสริมให้เด็กกล้าคิดกล้าแสดงออก 2. เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีทักษะการสื่อความหมายทางภาษา 3. ให้เด็กมีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง การส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม 1. การช่วยเหลือ 2. การแบ่งปัน 3. การร่วมมือ ขั้นนำ สร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ด้วยการร้องเพลง “โรงเรียนของเราน่าอยู่” ในการเตรียมความพร้อมเด็ก ขั้นจัดการเรียนรู้ 1. นำชิ้นงานทุกอย่างของเด็กทุกคนมาวางเรียงไว้ แล้วให้ผลัดกันชมผลงานของตนเองและของเพื่อน 2. เปิดโอกาสให้เด็กเลือกชิ้นงานของตนเองที่ชอบที่สุดมาเพียง 1 ชิ้น 3. เปิดโอกาสให้เด็กพูดให้เพื่อนฟังว่าทำไมถึงชอบชิ้นงานนี้ที่สุดทีละคนโดยใช้คำถามดังนี้ - ผลงานชิ้นนี้เรียกว่าอะไร - ทำไมถึงชอบผลงานชิ้นนี้ ขั้นสรุป 1. เด็กร่วมกันสรุปกิจกรรม - อยากทำอย่างไรกับผลงานชิ้นนี้ สื่อ/วัสดุอุปกรณ์ ผลงานของเด็ก , เพลง “รักคุณครู”	-สถานการณ์วันนี้ค่อนข้างวุ่นวายเล็กน้อย เมื่อคุณครูให้เลือกชิ้นงานที่ตนเองชอบมากที่สุด และเล่าให้เพื่อนฟัง เพราะเด็กๆ หลายคนอยากจะได้ผลงานก่อน คุณครูเลยให้เด็กนั่งเป็นกลุ่มแล้วให้เวียนเล่าในกลุ่ม - คุณครูกระตุ้นโดยใช้คำถาม อยากทำอะไรกับผลงานชิ้นนี้? สรุป - เด็กต่างพูดคุยให้เพื่อนฟังว่า จะนำกลับไปเล่นที่บ้าน บ้างจะนำอวด พ่อ แม่ ต่างดีใจที่จะได้นำผลงานกลับบ้าน

ครั้งที่ 8 วันพฤหัสบดี

ขั้นที่ 3 ประเมินผล : ทบทวนความรู้

กิจกรรมการเรียนรู้	สถานการณ์
จุดประสงค์ 1. เพื่อส่งเสริมการแสดงความคิดเห็น 2. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม 4. การช่วยเหลือ 5. การแบ่งปัน 6. การร่วมมือ ขั้นนำ สร้างบรรยากาศในชั้นเรียน ด้วยการร้องเพลง “กล้วย” ในการเตรียมความพร้อมเด็ก ขั้นจัดการเรียนรู้ 1. ให้เด็กวาดรูปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้า 2. เปิดโอกาสให้เด็กได้ซักถาม 3. เปิดโอกาสให้เด็กนั่งวาดรูปตามกลุ่มเพื่อนที่ชอบได้ ขั้นสรุป 1. ครูจัดบันทึกเรื่องเล่าของเด็กผลงาน 2. เปิดโอกาสให้เด็กออกมาเล่าเรื่องราวในภาพวาดให้เพื่อนฟัง สื่อ/วัสดุอุปกรณ์ 1. กระดาษ A4 2. สีเทียน 3. เพลง “กล้วย”	บรรยากาศเต็มไปด้วยรอยยิ้มความสนุกสนานโดยให้เด็กๆ เลือกทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจ เด็กๆ ลงมือวาดรูปสิ่งที่ตนเองเคยเรียนและทำมา เช่น วาดรูปเด็กๆ เดินสำรวจต้นกล้วยในชุมชนวาดกระทงม้กก้านกล้วย ขนมห่อ - ครูจัดบันทึกเรื่องเล่าของเด็ก สรุป เด็กๆ สามารถทำกิจกรรมได้เป็นอย่างดี มีการแบ่งปัน ช่วยเหลือกันในระหว่างทำกิจกรรม และร่วมมือกันในการเก็บวัสดุอุปกรณ์เข้าที่ โดยที่ครูไม่ต้องบอก

ภาคผนวก

เพลง “มาโรงเรียน”

มาโรงเรียน มีเพื่อนมากมาย เหนงจะตายอยู่บ้านคนเดียว
ที่โรงเรียนมีเพื่อนกรุเกี้ยว อยู่บ้านคนเดียวมาโรงเรียนดีกว่า

เพลง “กล้วยน้ำว้า”

ฉันคือกล้วยน้ำว้า แสนน่ากิน
ใครได้ยืมชื่อฉัน เด็กถามหา
รสก็หวานมีประโยชน์ เหลือคณา
ควรที่น่ากินประจำ ทั้งเข้าเย็น

เพลง “กล้วยบวดชี”

กล้วยบวดชี กล้วยบวดชี รสหวานมันและเค็มพอดี
กล้วยบวดชี อร่อยดี เราทุกคนกินกล้วยบวดชี

คำคล้องจอง “กล้วยน้ำว้า”

กล้วยน้ำว้าเอ๋ย เก็บมาจากสวน
ผิวเหลืองนวล ให้น้องไว้กิน
ขนมนมเนย ไม่เคยได้ยืม
หยิบกล้วยปอกกิน อร่อยจริงเอ๋ย
กล้วยน้ำว้าเอ๋ย เอามาบวดชี
หอมหวานมันดี แม่ศรีข้างทำ
อ้มแล้วร้องรำ สนุกจริงเอ๋ย

ปริศนาคำทาย

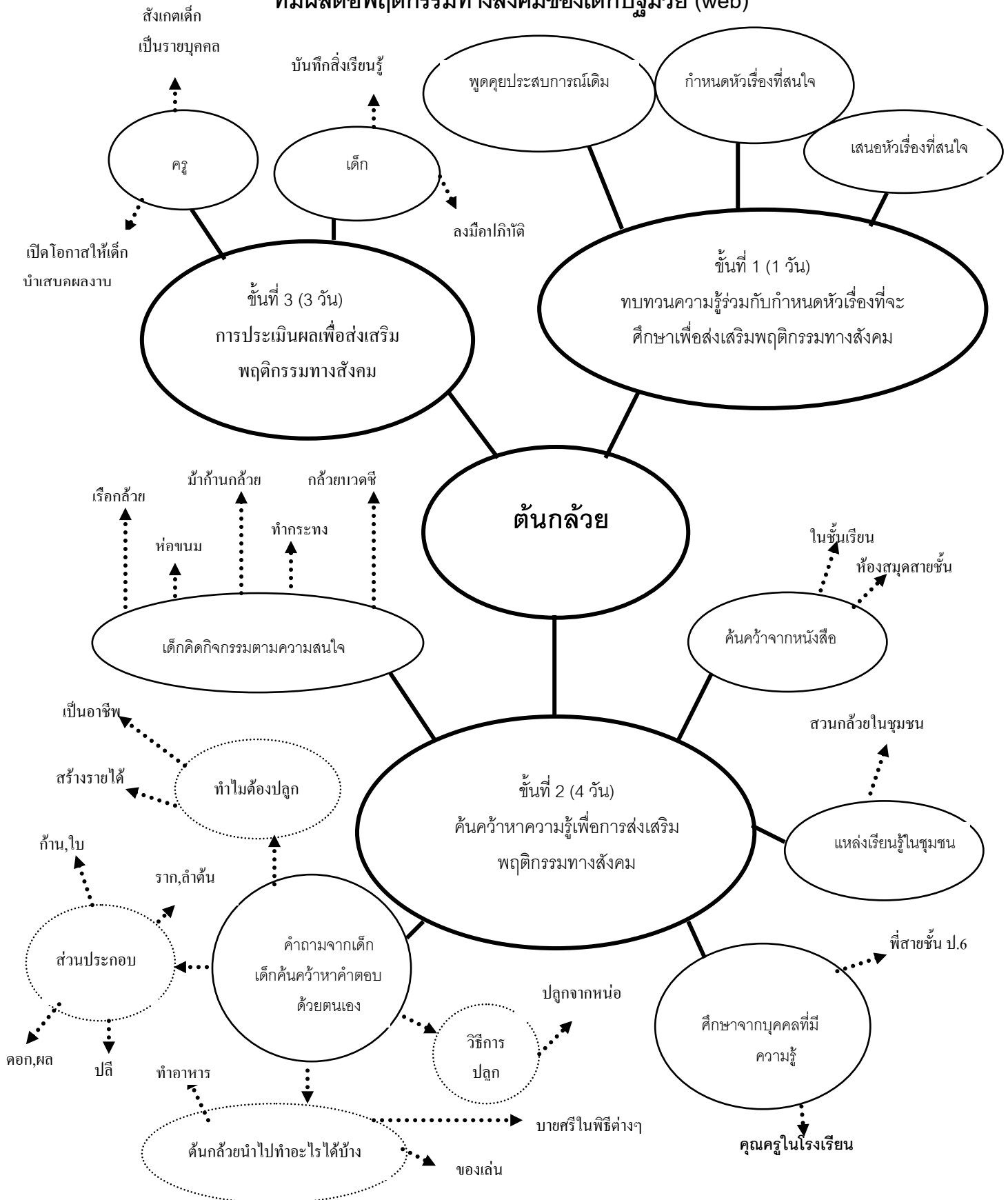
อะไรเอ๋ย.....มีประโยชน์ทั้งต้น

คนรู้จักดี

ออกดอกเป็นปลี

ออกผลเป็นเครือ (ต้นกล้วย) ขออีกสักถ้วย สาวสวยคมขำ

แผนภูมิแสดงการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย
ที่มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย (web)

ข้อเสนอแนะการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2545) รูปแบบที่พัฒนาวิธีการสอนขึ้นโดย รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ ซึ่งได้ดำเนินการวิจัยพัฒนารูปแบบขึ้นมาจากการพัฒนาโครงการเด็กนักวิจัยสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการมุ่งส่งเสริมพัฒนาครูผู้สอนให้ใช้วิธีการสอนโดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่สนองตอบต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยมุ่งเน้นให้ครูผู้สอนส่งเสริมให้เด็กมีความรู้ความสามารถสูงสุด เป็นคนดีและมีความสุข ตามธรรมชาติและศักยภาพของผู้เรียนโดยยึดหลักว่าทุกคนมีความสำคัญในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้และพัฒนา เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรมและกระบวนการเรียนรู้อย่างสมดุลกันการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น และส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือ ด้านการแบ่งปัน ด้านการร่วมมือ มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ทบทวนความรู้และเลือกหัวข้อเนื้อหาที่สนใจ เด็กจะกระตือรือร้นในการคิดหาหัวข้อ เด็กสามารถบอกได้ว่าตนเองต้องการจะเรียนอะไร ส่วนใหญ่ถ้าเพื่อนที่สนิทต้องการเรียนเรื่องอะไรเพื่อนๆ ก็จะช่วยตาม ครูต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่าประสบการณ์เดิมสู่กันฟังเพื่อที่เด็กจะได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน

ขั้นที่ 2 เด็กค้นคว้าวิจัยหาความรู้ เด็กสามารถค้นคว้าคำตอบด้วยตนเอง รับรู้และเรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้า โดยครูให้อิสระในการค้นคว้า การจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้าเอง ไม่วางกฎเกณฑ์ในการเลือกที่จะศึกษา ครูต้องศึกษาเนื้อหาที่เด็กต้องการเรียนรู้จากหนังสือหรือสื่อหรือแหล่งเรียนรู้ที่เด็กสามารถเกิดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เพื่อให้เด็กได้ทำกิจกรรมอย่างอิสระร่วมกัน เกิดการคิด การทำ การแก้ปัญหาร่วมกัน ช่วยเหลือ แบ่งปัน และร่วมมือกันจนสามารถทำกิจกรรม สำเร็จได้ตามความต้องการของเด็กเอง

ขั้นที่ 3 การประเมินผล ให้เด็กมีส่วนในการจัดการเรียนรู้กันเอง เราไม่ควรกำหนดให้ตามครูผู้สอนเสมอไปในบางครั้งเด็กก็ต้องการความเป็นตัวของตัวเอง เมื่อเด็กรู้สึกว่าเขาได้อิสระ เด็กจะมีความสุขสนุกสนานและกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ สังเกตได้จากเมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ เด็กจะถามถึงการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป ทั้งนี้เพราะกิจกรรมเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกัน การได้ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันสร้าง ช่วยกันแก้ปัญหากันเอง สถานการณ์ที่เด็กเจอทำให้เขาเกิดการช่วยเหลือ การแบ่งปัน การร่วมมือ ซึ่งกันและกันจนทำให้เด็กได้เพื่อน จากที่ไม่มีเพื่อนก็มีเพื่อน จากที่มีเพื่อนน้อย ก็จะมีเพื่อนมากขึ้น สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กมีความสุขและอยากจะเรียนรู้ในครั้งต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย ซึ่งเป็นรูปแบบที่สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน การร่วมมือ ที่สามารถสังเกตและประเมินผลได้อย่างชัดเจน

ภาคผนวก ค

- ภาพกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย เรื่อง ตันกล้วย

ภาพกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย เรื่อง”ต้นกล้วย”

ขั้นที่ 1 ทบทวนความรู้และเลือกหัวข้อเนื้อหาที่สนใจ

ทบทวนความรู้ เลือกหัวข้อที่น่าสนใจ ในการขั้นนี้ครูให้เด็กได้ทบทวนความรู้เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในหัวข้อเรื่องที่จะเรียน โดยครูเปิดประเด็นเพื่อให้เด็กได้คิด โดยครูได้ตั้งคำถามว่า “ตอนเช้าๆ ที่เด็กเดินมาโรงเรียน เด็กๆ เจออะไรบ้าง คำตอบของเด็กๆ ก็คือ ต้นไม้ ต้นกล้วย คลอง แพะ กระรอก” หลังจากนั้นครูได้จับใจพุดคุยสนทนาเพื่อให้เด็กได้เลือกเรื่องที่ตนเองอยากจะศึกษาเรียนรู้มากที่สุด หลังจากอภิปรายพุดคุยกันแล้วเด็กๆ ได้เรื่องที่จะศึกษาคือเรื่องต้นกล้วย ซึ่งในขั้นที่ 1 นี้ ด้วยกระบวนการที่เกิดจากการสนทนา ทำให้เด็กเกิดความสนิสนมช่วยเหลือกัน แบ่งปันกัน และร่วมมือกันในการทำกิจกรรม

ขั้นที่ 2 เด็กค้นคว้าวิจัยหาความรู้

เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนรอบๆบริเวณโรงเรียน

เรียนรู้จากบุคคลที่มีความรู้

ขั้นที่ 3 การประเมินผล

เด็กเลือกทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจ

ภาคผนวก ง

- สรุปการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย
- ตารางการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ IOC

สรุปการตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัย
แผนตัวอย่างเรื่อง ต้นกล้วย

1. จุดประสงค์

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3
ใช้ได้	ใช้ได้	ใช้ได้

2. เนื้อหา

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3
ใช้ได้	ใช้ได้	ใช้ได้

3. ขั้นตอน

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3
ใช้ได้	ใช้เพลงไม่สอดคล้อง	ใช้ได้

4. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3
ใช้ได้	ชี้แนะเด็กเกินไป	ใช้ได้

5. ขั้นสรุป

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3
ใช้ได้	สรุปให้สอดคล้องกับจุดประสงค์	ใช้ได้

ตารางการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ IOC

พฤติกรรมทางสังคม	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3	ΣR	จำนวน ผู้เชี่ยวชาญ	IOC
1. การช่วยเหลือ						
1.1 พุดแนะนำวิธีการลงมือปฏิบัติกิจกรรม ให้แก่เพื่อน	1	1	0	2	3	0.67
1.2 พุดสนับสนุนหรือให้กำลังใจให้เพื่อนทำกิจกรรม	1	1	0	2	3	0.67
1.3 ลงมือช่วยเก็บของหรือวัสดุอุปกรณ์เมื่อเลิกใช้	1	1	1	3	3	1
1.4 ลงมือช่วยเหลือเพื่อนในการทำกิจกรรม	1	1	1	3	3	1
1.6 ร่วมช่วยเหลือเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการทำกิจกรรม	1	1	1	3	3	1
2. การแบ่งปัน						
2.1 พุดชักชวนให้เพื่อนมาใช้วัสดุอุปกรณ์ ร่วมกันในการทำงาน	1	1	1	3	3	1
2.2 พุดเพื่อให้เพื่อนหยิบวัสดุอุปกรณ์ของตนไปใช้	1	1	1	3	3	1
2.3 หยิบหรือส่งวัสดุอุปกรณ์ของตนให้เพื่อนเมื่อ เพื่อนต้องการ	1	1	1	3	3	1
2.4 ให้เพื่อนใช้วัสดุอุปกรณ์หรือทำกิจกรรม ก่อนตนเอง	1	0	1	2	3	0.67
2.5 แบ่งวัสดุอุปกรณ์ให้เพื่อนโดยให้เพื่อนหยิบเอง	1	0	1	2	3	0.67
3. การร่วมมือ						
3.1 พุดเพื่อยอมรับในการทำตามข้อตกลงของกลุ่ม	1	1	1	3	3	1
3.3 พุดหรือร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนๆ ในกลุ่ม	1	1	1	3	3	1
3.3 ทำหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมายด้วยความเต็มใจ	1	1	1	3	3	1
3.4 ร่วมทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม	1	1	1	3	3	1
3.5 ร่วมทำตามข้อตกลงกติกาของกลุ่ม	1	1	1	3	3	1
คะแนนรวม IOC	15	13	13	41	45	0.91

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	ทิตติลา พิไลกุล
วัน เดือน ปี เกิด	28 กรกฎาคม 2519
สถานที่เกิด	29 หมู่ 1 บ้านบัวเขต ตำบลบัวเขต อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์ 32230
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	343 M.T.R.เฮ้าส์ ถนนพัฒนาการ 20 แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	ครู คศ.1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนนาคนาวาอุปถัมภ์ ถนนพัฒนาการ 20 แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2538	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนบัวเขตวิทยา อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์
พ.ศ.2545	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
พ.ศ.2551	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร